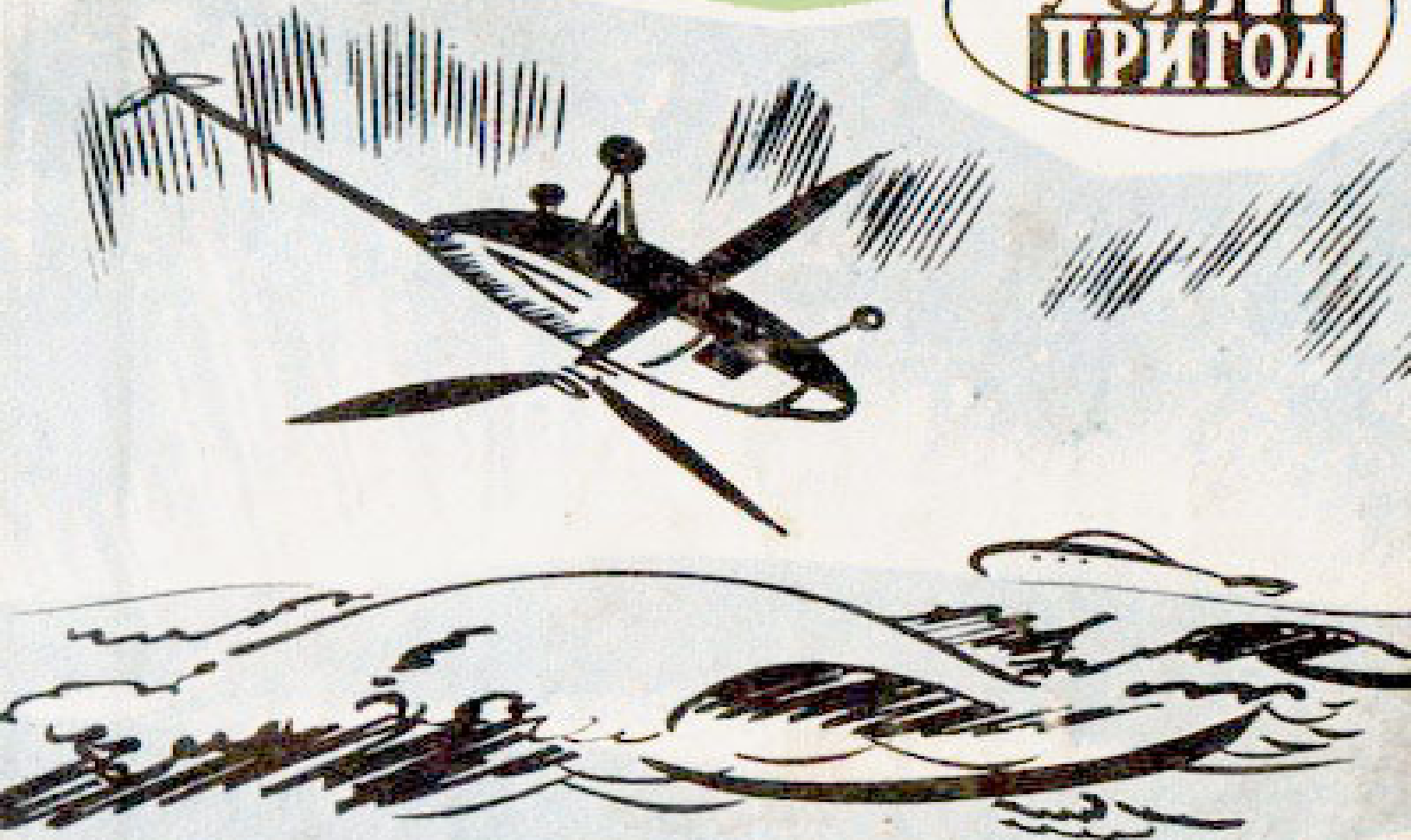


У СВІТІ
ПРИГОМ



Г. УГАРОВ

НЕВИДИМИЙ РИФ

ВЕСЕЛКА

У СВІТІ
ПРИГОД



СЕАКА

Г. УГАРОВ

НЕВИДИМИЙ РИФ

Григор Угаров
НЕВИДИМИЙ РИФ

ГРИГОР УГАРОВ
НЕВИДИМИЙ
РИФ



Авторизований переклад з болгарської
ЮРКА ЧИКИРИСОВА

ВИДАВНИЦТВО ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ «ВЕСЕЛКА»
КИЇВ 1968

Малюнки Володимира Савадова

*Перекладено за виданням: Григор Угаров. Невидимият риф.
Държавно издателство. Варна. 1965*



НЕСПОДІВАНА ТРИВОГА МАГАРАДЖІ

Джон Равен вибив люльку об порцелянову попільничку й здивовано знизав плечима:

— Ви жартуєте, сер Кріпс?

Високий на зріст пан, вдягнений у смокінг, легесенько торкнувся окулярів на носі й чемно вклонився:

— Ні, сер. Це свята правда!

— Правда?! — стривожено перепитав володар рудних родовищ в Абалулі, присадкуватий, надміру огрядний старий із зморшкуватим обличчям. Він сіпнувся в глибокому шкіряному кріслі й нервово забарабанив пальцями по бильцю. Зморшки на зблідлому припудреному обличчі затремтіли. Фенімор Кріпс, директор тропічної пароплавної компанії, стояв у тій самій позі: опустивши руки й трохи схиливши голову, приховуючи лукаву посмішку. Раптова звістка про нездоланну перешкоду дуже занепокоїла постачальника сировини для збройового концерну «Менітор корпорейшен». Джон Равен, або, як його ще називали, Магараджа острова Абалулі, попервах не повірив цьому повідомленню, хоч почув його з радіоприймача на власні вуха. Він гадав, що це хтось пожартував. Та коли до нього прибув сам Фенімор Кріпс і потвердив тривожну новину, Джон Равен відчув, що його починає тіпати пропасниця. Він заплющив очі, погладив рукою опуклий живіт, підперезаний жовтим ременем, і спробував заспокоїтись. Хоча Кріпс стояв поруч, Равенові хотілося б, щоб усе це було сном. Треба тільки розплющити очі — і сон щезне. Тоді Равен за давньою звичкою подзвонить, щоб служник приніс йому помаранчевого соку, покличе негра Лабалу й запитає, як себе почуває маленький кенгуру Нокі — подарунок самого президента...

Та всі зусилля опанувати себе були марні. Старий відчув біль у заплющених очах, його немов обдало гарячою хвилею, і він змахнув рукою:

«Ні, цього не може бути!»

Равен знову спробував одігнати від себе похмурі думки, підвів голову, допитливо глянув на пана в смокінгу й зітхнув.

— Анрієто, люба моя! — раптом вихопилося в нього, і він схвильовано запитав — Сер Кріпс, а що буде з моєю дочкою? Вона зараз перебуває на Абалулі з експедицією за метеликами. Що з нею станеться?! Що станеться з її бідолашним батьком?!

Цок, цок, цок! — вистукував лискучий китайський годинник у футлярі слонової кості.

Ховаючи лукаву посмішку, Кріпс нерішуче підступив до Равена, озирнувся і трохи нахилився:

— Можливо, ще не все втрачено, сер!

Джон Равен поволі підвів голову. По його зморщеному обличчю текли сльози, очі були сповнені муки й відчаю.

— Допоможіть мені, сер Кріпс!

— Але ж я сам безпорадний! — знизав плечима Кріпс.

— Ні, — наполягав Джон Равен, — ви можете мені допомогти!

Фенімор Кріпс стояв біля нього з кам'яним обличчям.

Цок, цок, цок! — лунко вистукував китайський годинник.

Нараз до кабінету майже безшумно прочинилися оббиті шкірою двері, і в них з'явилося чорне обличчя з білими зубами й блискучими, мов дьоготь, очима. Негр звів угору ліву брову й відразу ж зник. Латунна клямка дверей, що мала вигляд левиної голови, підстрибнула вгору.

Запанувала важка, гнітюча тиша. Рівномірно цокав годинник, відлічуючи нестерпно довгі хвилини. Обхопивши голову руками, Джон Равен застиг, як бовван, і тільки вряди-годи кліпав маленькими очицями...

Але так тривало недовго. Несподівано Джон Равен різко підвів голову й уп'яв очі в Фенімора Кріпса:

— І туди не може підійти жоден корабель?

— Ні, сер, — відповів Кріпс.

— А може, вони наскочили на підводний риф?

Кріпс заперечливо хитнув головою:

— Не забувайте, що в нас найкращий екіпаж і найдосвідченіші капітани, які знають, що таке підводні рифи!

Джон Равен аж затрусився.

— Що ж вони кажуть про це?

— Загадкове явище! — стенив плечима Кріпс. — Наштовхнулися на непереборну перешкоду!

— А що думаєте про це ви? — запитав володар шахт в Абалулі, всім тілом повернувшись до співбесідника.

— Поки що це для нас загадка! — відповів Фенімор Кріпс, поправляючи окуляри на своєму орлиному носі.

— Загадка? — здивовано глянув на нього Джон Равен.

— Острів ніби оточений невидимим кільцем якихось таємничих сил, і до нього ніхто не може підступитися.

Обличчя Джона Равена спотворила страшна гримаса.

— Люба моя Анріето! Яке лихо спіткало нас із тобою!.. Що ти робитимеш серед тих дикунів? Хто тобі допоможе? І хто врятує від банкрутства твого батька? — стогнав мільйонер.

Раптом він щось надумав і, краєм ока глянувши на Фенімора Кріпса, трохи висунув шухляду письмового столу. В яскравому електричному світлі блиснув новенький пістолет з перламутровою ручкою і діамантовим зернятком на мушці. Кріпс, напружений, мов струна, стежив за кожним його рухом... Та Джон Равен відсмикнув руку, наче її обпекло, і квапливо засунув шухляду. Прудким порухом, несподіваним як на його шістдесят років і огрядну постать, він підхопився з місця.

— Це шантаж!

Джон Равен метався по кімнаті, гнівно розмахуючи куцими руками. Його лаковані черевики грузли в пухкому перському килимі.

— Капітана підкупили! Капітан Луїс Ліпман заплутався в тенетах того тюленя Морітона Джорлінга!

Фенімор Кріпс добре знав Джона Равена, тому стояв у тій самій позі, трохи схилившись над кріслом, і мовчки дивився на нього. Коли всемогучого володаря надр Абалули охоплювала лють, він не визнавав ніяких заперечень, був нещадний, злий, не спинявся ні перед чим. Тільки двадцятидворічна донька Анріета, яка перебувала тепер у літній батьковій резиденції, могла в такі хвилини підбігти обійняти його за шию і заспокоїти. Феніморіві Кріпсу не подобалася ця вередлива жінка з дивними примхами. Вона відчувала насолоду, коли її канчук гуляв по спині негра Лабали, і виповнювалася ніжністю, побачивши кенгуру... Але як практичний американець Кріпс вбачав у шлюбі з Анріетою чудовий бізнес! Йому було прикро, коли Джон

Равен, цей ненажерливий фінансовий кит, проголосив своїм майбутнім зятем сина Морітона Джорлінга. Проте Кріпсові пощастило: під час полювання на носорогів молодий Джорлінг загинув... Спритний і практичний правнук Золотого лиса Аляски — так називали Кріпсового прадіда — зловтішно потирав руки: нарешті!

Під загрозою цілковитого банкрутства Джон Равен пішов би тепер на все, аби тільки врятувати життя своєї білявої доньки! Тим-то Кріпс стояв у такій скромній позі, вдаючи, що співчуває сенаторові, і лише блиск неспокійних очей виказував його справжні наміри. Фенімор Кріпс вичікував, поки старий заспокоїться, так само як боксер чекає, коли підведеться його суперник, щоб завдати йому останнього, нищівного удару.

На мертвотно-блідому обличчі Джона Равена набрякли сині жили.

— Я не вірю вашому Ліпманові, Кріпсе! Не вірю!

— Але ж це моя довірена людина, сер! — тихо, ніби звіряючи Равенові таємницю, мовив Кріпс. — Я особисто прийняв од нього радіограму. Корабель підійшов до Абалули на сто миль, рухаючись повним ходом, і раптом став. Двигуни зупинилися, течія понесла корабель назад. Коли він оддалився від острова, двигуни знову почали працювати нормально. За дві години Луїс Ліпман ще раз спрямував корабель до острова, але сталося те ж саме. Під час третьої спроби капітанові насилу пощастило вирватися з оточення таємничих сил, які скували кожен його рух! Що було робити? Я наказав капітанові вирушати в зворотний рейс і чекати дальших розпоряджень...

— І що ж, на вашу думку, слід робити далі? — спитав Магараджа Абалули.

Фенімор Кріпс знизав плечима:

— Я не бачу виходу!

— Ні, сер, ви таки щось надумали!

Джон Равен сперся на лікоть. Він був збуджений, очі його палали.

— Що б ви зробили, коли були б моїм зятем, аби врятувати від банкрутства свого тестя?

Настала мить для останнього, нищівного удару, та Кріпс нічим не виказав своєї радості, в нього тільки ледь помітно засіпалася ліва щока. Він умів зберігати самовладання, терпляче вичікувати й холоднокрівно чатувати на здобич. Інакше колишній голяк, онук

збанкрутілого золотошукача, ніколи не досяг би високої посади директора найбагатшої у штаті торговельної компанії.

Фенімор Кріпс посміхнувся:

— Вашим зятем?

— Так, моїм зятем!

— Коли б мені випало таке щастя...

— Я вам даю своє благословення!

Нахилившись, Фенімор Кріпс торкнувся губами руки Джона Равена.

— Дякую вам, сер!

Фенімор Кріпс торжествував.

— Ну, Феніmore? — знову запитав його Джон Равен.

— Передусім усе це треба тримати в цілковитій таємниці! — розпочав Кріпс. — Коли поширяться чутки про те, що нас спіткала невдача, то постачання сировини доручать Морітонові Джорлінгу, і ви, сер Джон Равен, збанкрутуєте! Поки що про це ніхто не знає... Але повернеться корабель, і коли не сам капітан Луїс Ліпман, то хтось із членів екіпажу неодмінно роздзвонять про невідому силу, яка перепиняє всі підступи до острова. А цього не можна допустити!

— Не можна!

Склавши руки на опуклому животі, Джон Равен уважно дивився на свого майбутнього зятя, чудуючись з його спритності й винахідливості.

— Що ж ти пропонуєш?

Фенімор Кріпс лукаво посміхнувся.

— Акулам теж треба щось їсти, сер!

— Акулам? — Джон Равен перелякано відсахнувся. — А як же...

Директор махнув рукою:

— Вибух, сер! Бунт, і...

Джон Равен опустився в крісло, закурив люльку, глибоко затагнувся, помовчав і нарешті запитав:

— Як ми дістанемось на Абалулу?

— Ми спочатку дізнаємось, що то за блокада.

Джон Равен спохмурнів:

— Поки ми дізнаватимемося, Морітон Джорлінг пронюхає про наше нещастя! Цей хитрий тюлень має гострий нюх! Збройові заводи працюють на повну потужність, нестача руди зчинить струс у воєнній

промисловості! Конгрес штату цього не допустить. Ніхто нас не чекатиме! Ту ж мить кинуться до Джорлінга!

Фенімор Кріпс був добре вишколений. Терпляче зачекавши, поки Джон Равен виговориться, він підвівся і, граючи срібним ланцюжком, із своєю звичайною лукавою посмішкою кивнув головою:

— Джорлінгу буде не легше, ніж нам!

— Нічого не розумію!

— Звідки він візьме сировину?

— З Аболи.

— Абола — португальська колонія!

— Напівзалежна!

— Так, напівзалежна! — вимовив з притиском Кріпс і примружив очі. — Ця португальська колонія — пороховий погріб! Досить одного лише сірника — і... Ми запалимо цей фатальний сірник, сер Равен! На Аболі будуть і сірники, і зброя! А в розпалі заворушення наші люди виступлять посередниками між Португалією і вождями місцевих племен.

Коли ж спір між ними вщухне, основними експортерами дорогоцінної руди, напевно, станемо ми, а не Джорлінг. А як ми й не станемо, то все одно Джорлінг надовго лишиться з порожніми руками, а це непогано для нас.

Повернувшись обличчям до Джона Равена, Фенімор Кріпс злегка вклонився:

— Я впевнений, сер, що ви будете задоволені моїми скромними планами!

Джон Равен несподівано побачив реальний вихід із складного, майже трагічного становища. Його зелені очиці засяяли радістю.

— Феніморе, ви розумна людина! Я пишатимусь вами і як зятем, і як своїм головним компаньйоном!

Нараз старий згадав Анріету, і його обличчя знову спохмурніло.

— Але ж ви зовсім не подумали про свою майбутню дружину! — Він глибоко зітхнув і додав: — Нещасна Анріета!

Фенімор Кріпс збентежився, але нічим не виказав своїх почуттів. Справді ж бо: як це він не подумав про Анріету? Хоч Джон Равен і мільйонер, але ж він ще й батько, тож треба було бодай словом згадати про його дочку. Правда, коли щиро казати, то Кріпс мав би принаймні сам собі признатися, що про Анріету він думав тільки як про принадле,

котру треба наживити на гачок, аби спіймати великого коропа. Однак заради пристойності він мусив удавати, що дуже схвильований невідомою долею Анрієти і ладен піти на все, аби врятувати її.

— Бідна моя Анрієто! — зітхнув Кріпс. — Усе, що я робитиму, я робитиму тільки для тебе... Нічого заради тебе не пошкодую!

— Не треба шкодувати ніяких коштів! — підхопив мільйонер. — Ніяких!

— Я не розумію вас, сер!

— Ви можете взяти у мене скільки завгодно грошей, аби тільки вирвати мою дочку з того проклятого дикунського острова!

Фенімор Кріпс підвів голову.

— Я сам очолю експедицію і на вертольоті спускаюся на острів по Анрієту! Хай це буде небезпечно — мене ніщо не лякає! Хіба мало людей жертвували власним життям заради коханої!

Слова молодого директора пролунали так природно, в них було стільки щирості, що зворушений до сліз Джон Равен не стримався, підхопився з крісла й обійняв Фенімора Кріпса.

— Моя Анрієта буде щаслива!

І, витерши з обличчя сльози, додав:

— Феніморе, ах, Феніморе...

Задзвонив телефон.

— Під три чорти! — Схвильований Джон Равен відступив трохи назад, змряв тривалим поглядом свого майбутнього зятя і вже іншим тоном, поважним і діловим, як при покупці товару, сказав:

— А ви мені й справді подобаєтесь!

Фенімор Кріпс злегка вклонився. Потім, задоволений собою, зняв телефонну трубку, набрав номер і запитав:

— Міс Кердж? Алло! Слухайте мене! Викличте до мене завтра на дев'яту годину фізика Теодора Загорського. Попередьте капітана Брауна, щоб він був готовий вирушити в плавбу на кораблі «Мільтон». Сьогодні ж зв'яжіться з авіафірмою — нехай забезпечать корабель тримісним вертольотом! Самуель Берд нехай чекає на мене через годину на другому поверсі бару «Асторія»! Ви записали, міс Кердж? Добре. Все це — таємниця!

Фенімор Кріпс ще якусь мить потримав у руці телефонну трубку, а тоді обережно поклав її на важіль. Він вийняв з кишеньки білої жилетки прикрашений діамантами золотий портсигар, запалив

сигарету й випустив над головою кілька кілець диму. Потім засунув руку у внутрішню кишеню смокінга, щось там помацав і сів на канапку.

Джон Равен вдячно дивився на нього. Вперше в житті Магараджа Абалули відчув, що його заповонила малодушність, що він утратив віру в себе. Тому він і звірився на цього ставного, вродливого чоловіка з напрочуд гострим розумом.

Було вже пізно. Лімузини розтинали сутінки вулиці яскравим світлом фар. Фенімор Кріпс підійшов до вікна й відгорнув важку атласну штору. Вулиця потопала в м'якому неоновому сяйві. Де-не-де над струнками палацами тихого аристократичного кварталу світловими гірляндами виблискували назви торговельних фірм, велетенські реклами пароплавної компанії, кольорові афіші кінотеатрів і відомих на весь штат барів, де банкіри й такі багатії, як Джон Равен, жменями розкидали легко нажиті долари.

Джон Равен розлігся в шкіряному кріслі й курив свою східну люльку. Дивно... Він, енергійний, спритний і невситимий Джон Равен, відчував зараз єдине бажання — передати ключі від сейфів, чекові книжки, склади, акції і всі свої прибуткові підприємства Феніморіві Кріпсу, а самому переїхати в розкішну віллу, туди, де тепер живе кенгуру Нокі й негр Лабала, що доглядає цю тваринку, повернутися в мальовничий парк, до пістрявих папуг, до Жозефа Грея, старого, німецького Грея, колишнього чемпіона з боксу, а нині наглядача Равенової вілли.

А ще наймовірніше те, що скнара Джон Равен, людина, яка ставилася до всіх, навіть до своєї дочки, з недовір'ям і підозрою, — не боявся Фенімора Кріпса; навпаки, був упевнений, що, коли довірить Кріпсові свою справу, — його багатства подвояться, не буде витрачено даремно жодного долара, «не прогорить» жодна торговельна операція.

«Чаклун! Справжній чаклун!» — Джон Равен простяг руку до порцелянової попільнички й вибив об неї люльку.

— А як гадає мій майбутній зять — що то за таємничі сили оточують острів? Коли це не змова проти нас, то ми маємо справу з якимось загадковим, надприродним явищем!

— Я ще нічого не знаю, — відповів Фенімор Кріпс. — Але особисто займуся цією справою і все вивчу. Досі такі загадкові сили не

оточували жодного острова на землі. Сподіваюся, що ми зуміємо перебороти їх...

Вклонившись, Фенімор Кріпс квапливо попрямував до масивних дверей.

ТАЄМНИЦЯ НЕВИДИМОГО КІЛЬЦЯ

Фенімор Кріпс зручно вмовстився в кріслі й з цікавістю розглядав гостя. Зовні той був нічим не примітний — середній на зріст, з чорним, посрібленим сивиною волоссям, на рябому смаглявому обличчі тепло блищали карі очі. Підстрижені вуса, клинцем борідка, погляд, хода — все в ньому було якесь природне, просте, і, можливо, саме це викликало в співрозмовця повагу до нього.

Кріпс чекав, що побачить старенького згорбленого дідуся, з тремтячими руками й хрипким голосом, з незграбною втомленою ходою і виряченими очима. Коли ж до нього завітала ця людина, директор подумав: «Невже це і є професор Теодор Загорський?»

Та хіба ж можна не вірити словам міс Кердж? Перш ніж запросити гостя до Кріпса, секретарка доповіла шефові, що на його прохання прибув відомий професор фізики. Професор Теодор Загорський, мабуть, також здивувався, коли йому зателефонували від Кріпса. Тепер він з неприхованою цікавістю розглядав розкішний просторий кабінет — письмовий стіл із світлого південного дерева, морські краєвиди, картини, два телевізори, перський килим, лискучі люстри, червоні шпалери...



Фенімор Кріпс не квапився розпочинати ділову розмову. Запропонувавши Загорському гаванську сигару, спитав його про здоров'я, про польоти американських і радянських космонавтів і лише після цього поцікавився:

— Чи ви знаєте, про що піде мова?

Загорський спокійно подивився на нього й заперечливо хитнув головою:

— Мене про це не попередили!

— Цілком можливо, сер! Міс Кердж могла забути про цю деталь!

Загорський підвів на нього очі:

— Хіба це якимось впливає на нашу розмову?

Фенімор Кріпс усміхнувся:

— Звичайно, ні! Якою мовою ви волієте розмовляти?

— Англійською, сер, щоб вам було зручніше!

— Якщо це вас не утруднить... — посміхнувся Кріпс.

— Ні, прошу.

Директор якусь мить помовчав.

— Ще одна дрібниця.

— Будь ласка.

— У вас якийсь дивне прізвище. Дозвольте запитати: хто ви за національністю?

Загорський погасив сигару і, глянувши Кріпсові просто у вічі, відповів:

— Я болгарин!

— Болгарин?! — здивувався Кріпс.

— Так, болгарин! З Болгарії!

— З Болхарії?

— З Болгарії, — виправив його фізик.

— Бюлгарієн! — знову неправильно вимовив Кріпс, та Загорський вже не виправив його.

Фенімор Кріпс зникнув за свою необізнаність. Він затиснув у зубах сигару й запитав:

— Ви знайомі з Джоном Равеном?

— Тільки з чутки, сер.

— Ми з Джоном Равеном вирішили порадитися з вами з одного делікатного питання,

Загорський поморщився.

— Ви мене покликали сюди як свого підлеглого?

— Ні, сер, ми вам лише пропонуємо!

Кріпс удруге відчув себе ніяково. Він звик розмовляти з людьми, як із своїми підлеглими, вірний принципів: кому належать гроші, тому належить і воля присутніх. А що йому вперше доводилося мати справу з таким норавливим іноземцем, то він зникнув, розгубився. Почувши від Загорського несподівані заперечення, Кріпс мало не втратив самовладання, але примусив себе стриматись. На його скам'янілому обличчі не здригнувся жоден м'яз. Трохи опанувавши себе, він, щоб виграти час, простяг руку до пляшки.

— Вип'ємо по чарці віскі, сер?

— Дякую, сер Кріпс, я не п'ю!

Професор Загорський відсунув чарку. Кріпс удавав спокійного, навіть усміхався, але кожна жилка в ньому була напружена.

— А може, кави?

— Дякую, не хочу.

Кріпс невдоволено глянув на Загорського. Цей уславлений фізик, з суворою вдачею і підкресленою гордістю, збентежив його. А як він був потрібен Кріпсові! Адже без нього неможлива експедиція і, отже, неминуче банкрутство Джона Равена. Тим-то Кріпс і нервувався. Розумний, спритний і кмітливий з природи, він з блискавичною швидкістю шукав виходу із становища. Не можна було гаяти жодної хвилини.

«Чи не забракне тобі такту й винахідливості?» — запитував себе Фенімор Кріпс, трохи розгублений і збентежений, але все ще самовпевнений.

Він нахилився вперед і глянув у вічі фізику.

— Цей випадок і для вас становитиме науковий інтерес! — Кріпс підвівся й струсив у попільницю попіл з сигари. — Йдеться про незвичайне природне явище!

— Я зворушений вашою увагою до мене! — іронічно кинув Загорський.

— Ми надамо у ваше розпорядження все необхідне для того, щоб вивчити це явище!

— А про що, власне, йдеться? — не стримався Загорський.

Фенімор Кріпс посміхнувся, задоволений, що цього балканця, нарешті, зацікавила розмова. А то вже він побоювався, що Загорський візьме свій капелюх і тростину та піде з кабінету. Тому-то Кріпс намагався діяти обережно й хитро, як лис, хоч знав, що цей смаглявий болгарин, відомий на весь світ своїми працями в галузі фізики, не піддається ні на які хитрощі. Кмітливий американець уже збагнув, що звичайний бізнес, який у цій країні ставлять понад усе, професора не приваблює. Лишається надія тільки на те, що вченого зацікавить науковий бік цієї справи.

А Загорський тим часом напружено міркував, чому це він знадобився цим двом бізнесменам? І відколи це торгівці так цікавляться фізикою?

«Незвичайне явище!» — повторив про себе вчений.

Що ж це за «незвичайне явище», яке прагнуть розгадати двоє багатих американців? Коли вони сподіваються обдурити його і втягти в якусь свою аферу — то даремне намагаються. Професор Загорський не піймається на їхній гачок. Коли б він дивився на науку, як на бізнес, то вже давно жив би в розкошах. Проте його не спокушали ні модно

вмебльовані квартири, ні модерні легкові автомобілі, ні пишні вечери, ні прибуткові валютні спекуляції. Він жив дуже скромно і завжди прагнув єдиного — щоб ніхто не заважав йому займатися наукою, прагнув бути якнайдалі від гомінливого життя, не вплутуватися ні в які афери і щонайменше втручатися в політику..

Скромність він успадкував від свого батька, бідного садівника із Стралджі, який разом з малим сином залишив Болгарію, рятуючись від злиднів і безробіття. Вони поневірялися по Штатах Америки, ночували де доведеться, поки осіли в Каліфорнії. Та це не завадило кмітливому, розумному хлопчині добре вивчити мову, закінчити з відзнакою школу й ще змалку виявити незвичайні здібності до фізики. Вже в студентські роки на нього звернули увагу професори, а невдовзі до закінчення університету він здивував їх своїми сміливими гіпотезами.

Наука була його єдиною пристрастю. Він поринав у глибини науки навіть у найважчі дні свого життя, коли, щоб заробити на прожиток, йому доводилось найматися різноробом у наукові експедиції, які вирушали в непрохідні африканські джунгли. Згодом професор часто згадував страхіття, що їх йому випало зазнати. Злидні пригнічували його, заважали працювати. Злидні переслідували його не лише в шкільні й студентські роки, але й тоді, коли він став асистентом. Це, звісно, ускладнювало молодому вченому роботу, але ніщо не могло завадити йому сидіти допізна над книгами, залишатися в інститутській лабораторії або, замкнувшись у мансарді, цілу ніч клацати на лічильній машині, бо прибиральниця вимагала, щоб рівно о п'ятій ранку машина вже стояла на своєму місці.

Треба було підтвердити сміливу гіпотезу, не раз висловлювану перед науковою радою.

Безсонні ночі й численні невдачі часом доводили його до відчаю, та він був не з тих людей, що піддаються цьому почуттю. Відкидаючи усі вагання, Загорський ще наполегливіше брався до роботи й ні на хвилину не відступав од своєї мети.

І тільки згодом, коли його праця була опублікована, він заспокоївся. Відкриття молодого вченого стало сенсацією, справжньою сенсацією серед фізиків. Прізвище Загорського друкувалося великими літерами на сторінках газет і журналів, лунало по радіо, його вигукували продавці газет на багатолюдних вулицях американських міст.

Це був перший крок молодого вченого сходами слави, що їх він подолав дуже швидко. Та як людина Загорський не змінився. Скромний і відлюдкуватий, він не терпів реклами, шуму й слави, не влаштовував прес-конференцій, був геть одірваний від навколишнього світу й навіть у газети заглядав уряди-годи. Фізика була для нього й відпочинок, і розвага — словом, це було його життя.

Тим-то, коли Фенімор Кріпс натякнув йому на якесь загадкове явище природи, вчений пожвавішав. Він зрозумів, що йдеться не про звичайну пораду, яку Джон Равен може дістати по телефону або через власну телевізійну станцію безпосередньо з кабінету якогось викладача фізики. Професор Загорський прожив у Сполучених Штатах понад чверть століття й добре вивчив американські звичаї і таких людей, як Джон Равен та директор пароплавної компанії Фенімор Кріпс. Вони не вступають у дрібну гру. Отже, в тому, що його покликали сюди, криється щось важливе й серйозне.

Загорський уважно вдивлявся в добре виголене, припудрене обличчя Кріпса, намагаючись збагнути, чи не ставлять на нього тенета шантажу.

Настала коротка пауза. Кріпс допив свою чарку, витер шовковою хустинкою губи й відкинувся на кріслі.

— Що ж треба вивчати? — запитав Загорський.

Фенімор Кріпс підвівся й глянув на нього.

— Це загадкове явище викликає різні здогади... Воно зацікавило не лише нас із Джоном Равеном. Про такі речі можна хіба що прочитати у фантастичних романах. А тут ми стали свідками справжнього дива природи.

Він засунув руки в кишені, пройшовся по кімнаті й з притиском повторив:

— Так, так, дива природи!

Кріпс закурив сигару.

— Дива? — іронічно поглянув на нього Загорський.

— Дива! — Кріпс утретє наголосив на цьому слові, вкладаючи в нього якийсь незрозумілий фізикуві зміст.

— Але чудес на світі не буває, сер!

— Саме це нас і дивує.

— Вас і Джона Равена?

— Так, мене й Джона Равена.

Теодор Загорський посміхнувся:

— Можливо, те, що вам здається загадковим явищем, для інших — відкриті двері, в які не треба добиватися!

— Ви жартуєте!

— Таке іноді буває з людьми! І для директора пароплавної компанії, і для сенатора Джона Равена можуть здатися таємничими й загадковими цілком звичайні явища!

— Це не той випадок! — відказав Кріпс.

— Послухаємо! — Загорський струсив сигару.

Фенімор Кріпс вимкнув усі електроприлади, телефон, перевірів, чи щільно зачинені двері, зазирнув під письмовий стіл і натиснув на якусь кнопку. На протилежній стіні кімнати, мов на екрані, виникло зображення острова Абалули, що потопав у буйній тропічній рослинності. Примруживши очі, професор Загорський пильно дивився. Це було не проектування кінофільму, а, очевидно, телевізійна передача. Бурхав океан; могутні хвилі прибою розбивалися на міради бризок, на якусь мить повиваючи екран гарною перламутровою вуаллю, а тоді знову odkриваючи мальовничий берег з фініковими пальмами, з тихими лагунами й довгастими тубільними човнами, у яких сиділи голі веслярі, що веслували точними й ритмічними рухами.

— Острів Абалула, — пояснив Кріпс, натиснув на якусь кнопку, і на екрані застиг загальний краєвид острова, знятий з висоти пташиного польоту.

— Що спільного мають мої наукові праці і цей далекий острів? — знизав плечима професор Загорський.

Фенімор Кріпс увімкнув настільну лампу, і цю ж мить посилилось освітлення екрану. Тепер професор Загорський цілком виразно бачив звивисту лінію берега, захищені од вітру лагуни, тропічну рослинність, скупчені тубільні хатини, океан, серед якого загубився острів.

— Я чекаю ваших пояснень, сер! — не стримався Загорський.

Та Фенімор Кріпс не квапився.

— Чи можна на вас звіритись? — пошепки запитав він.

— Я абсолютно нейтральна людина.

— І все ж таки ми з Джоном Равеном хотіли б, щоб усе це зберігалось в цілковитій таємниці!

— В цьому ви можете не сумніватися!

Фенімор Кріпс був схвильований. Він підвівся з крісла, підступив до екрана, взяв білу пластмасову указку й провів нею навколо острова.

— Спочатку дуже маленький вступ... Це португальська напівколонія. Джон Равен володіє її корисними копалинами. Він постачає сировиною з Абалули збройову індустрію нашого штату. Слід зауважити, що за сучасних історичних умов зброя — це єдина сила, якою балансується міжнародне становище в світі. Я не перебільшу, коли скажу, сер Загорський, що наші ракети — найкращі захисники миру. Цим ми повинні завдячувати Джонові Равену!

Загорський скривився.

— Ви не згодні зі мною? — стрепенувся Кріпс.

— Я в цьому не певен! — кинув Загорський і додав: — Втім, облишмо політику. Вона мене не цікавить.

Кріпс закурив нову сигару.

— І все ж я прошу вислухати мене!

— Саме для цього я тут! — відповів учений.

Проте Фенімор Кріпс уже не міг розмовляти з професором спокійним і поблажливим тоном. Він трохи помовчав, удаючи, що лагодить якусь кнопку, а тоді провадив далі:

— Але ж ви американець!

Загорський невдоволено поглянув на нього.

— Ні, сер, я — болгарин за походженням, душею і серцем. Але як громадянин вашого штату я поважаю працелюбних людей і їхню громадську гідність!

Фенімор Кріпс сприйняв слова професора по-своєму й заговорив упевненіше:

— Я вас розумію, сер! Тож послухайте далі. Як я вам уже сказав, джерелом сировини є острів Абалула.

«А-ба-лу-ла!» — по складах повторив про себе Загорський, намагаючись пригадати, де і що він чув про цей клапоть землі.

— Та, між нами кажучи, — вів далі Кріпс, — на шляху до цього острова раптом виникла непереборна перешкода... Тепер я хочу повідати вам цю таємницю.

Він підозріливо озирнувся навкруги, ще раз перевірів, чи вимкнено гучномовці й телевізійне устаткування, витяг з розетки шнур магнітофона й тихо-тихо промовив:

— Нас блоковано!

- Блоковано?
- Так, заблоковано!
- Йдеться про сировину?
- Саме про неї.
- Острів став неприступний?
- В цьому й полягає катастрофа.
- Для Джона Равена?
- І для мене теж, сер.
- А чому для вас?
- Я вам усе поясню згодом.

Загорський спохмурнів.

— А чи думали ви про становище жителів острова? Їхня доля куди важча від вашої. Вони, можливо, гинуть від голоду та епідемій, і ніхто не може їй допомогти! Це справді жахливо! Жахливо! — підвищив голос Загорський. — Власне, якщо говорити про нещастя, то воно спіткало передусім абалульців!

Кріпс невдоволено закопилів губу:

— Облиште тих дикунів! Тут важливе інше — гине індустрія! Гине Джон Равен, бідолашний старий! — Кріпс помовчав і потім підбадьорено підвів угору голову. — Тому ми з Джоном Равеном вирішили створити вам усі умови для дослідження.

— Я й досі геть нічого не розумію! — знизав плечима Загорський, звівши допитливий погляд на директора.

— Якись надприродні сили оточили острів невидимим кільцем, — підхопився з місця Фенімор Кріпс.

— Такого не може бути! — похитав головою Загорський.

— Так, так, кільце надприродних сил! — повторив Кріпс.

— І що ж далі? — поцікавився фізик.

— Наш корабель зміг підійти до острова лише на сто миль і завмер на місці!

Професор Загорський підвівся й почав нервово ходити по кімнаті.

— Далі, сер Кріпс!

— Машини зупинились, наче в них ударила блискавка! Ту ж мить течія з ураганною швидкістю понесла корабель у відкритий океан!

— А раніше там була така течія? — запитав Загорський, здивовано глянувши на Кріпса.

— Ні.

— Звідки ж вона взялася?

— Течія виникла під впливом тих невідомих сил, що заступили шлях кораблеві й скували його двигуни.

Професор Загорський застиг на місці. При матовому світлі його смагляве обличчя здавалося зовсім темним і похмурим. Фенімор Кріпс ледь помітно посміхнувся. Він був упевнений, що цей дивний, мовчазний, наче сфінкс, фізик, викинений бурею на американський берег, уже попав до тенетів, і в інтересах фірми його ні в якому разі не можна звідти випускати. Ні, недарма Фенімор Кріпс зупинив свій вибір саме на ньому. Серед американських учених важко знайти таку замкнену людину. Цей дивак-іноземець стоїть осторонь політичної боротьби, не прагне вищих сфер американського суспільства, не женеться за бізнесом, — живе самотньо й скромно, як пустельник, безмежно закоханий у свою науку.

І що найголовніше — його не знають і не використовують у своїх інтересах інші трести, а коли хтось і пробував залучити його як консультанта — то марно: Кріпсові агенти встановили, що вчений завжди категорично відмовлявся від таких пропозицій.

Отже, не випадково «фінансова акула» Джон Равен і хитрий «золотошукач» Фенімор Кріпс — так його звали на біржі — зупинили свій вибір саме на ньому.

Професор Загорський розглядав екран з нерухомою водною поверхнею. Хвилі наче заледеніли, вітер не гойдав листя пальм, вода в лагунах завмерла, вкрита брижами.

— Ай справді — дивина! — зітхнув Загорський, виймаючи з кишені пачку болгарських сигарет. — А чи були ще спроби підплисти до острова?

Фенімор Кріпс сів на стіл і схрестив на грудях руки.

— Капітан кілька разів пробував пробитися крізь кільце таємничих сил, та марно!

Загорський підійшов до Кріпса.

— Коли корабель відходив від острова, чи не було помітно якогось сьайва?

— Ні, — заперечливо хитнув головою Кріпс.

Загорський закурив, щось зосереджено обмірковуючи, зморщивши чоло, замислено пройшовся кімнатою, потім зненацька зупинився й запитав:

— А як потім надали руху двигунам?

— Цього я не знаю, сер! У радіограмі капітана нічого не сказано про двигуни!

Запала мовчанка. Загорський, спершись на письмовий стіл, курив, і навколо нього здіймалися кільця диму. Видно, фізикові було ще занадто мало відомостей про те, що сталося, аби мати якусь певну думку. Але це загадкове явище зацікавило його.

Трохи помовчавши, Загорський сказав:

— Я хотів би поговорити з капітаном корабля!

Кріпс здригнувся з несподіванки.

— Це неможливо! Ні, неможливо! — Він зблід, збентежився, очі дивилися злякано, але швидко Кріпс опанував себе й зі стражденним виглядом сказав: — Ліпмана вже немає! — Важко зітхнув і додав — Корабель зазнав аварії! Шкода людей!

Загорський помітив те раптове Кріпсове збентеження, але сприйняв його як убоління директора за загиблими.

— І ніхто із членів екіпажу не врятувався? — запитав Загорський.

— Ніхто!

Загорський мовчки смоктав сигарету.

Кріпс вимкнув проектор, зображення на стіні зблідло й розтануло, а кабінет знову залило м'яким молочно-білим світлом.

Професор звів угору голову:

— То що ж ви думаєте робити, сер?

— Ми з сенатором Джоном Равеном звіряємося на вас!

Загорський помовчав і запитав знову:

— То що ж ви пропонуєте конкретно? Чи маєте якісь плани?

Фенімор Кріпс з виразом мученика тихо, наче молитву, вимовив:

— Допоможіть нам звільнити острів від цього таємничого бар'єра!

Професор Загорський зітхнув.

— Мене дуже зацікавило це явище! Як учений я не можу обминути його! Покажіть мені радіограми.

Кріпс сьгнув рукою в якусь шухлядку письмового столу, вийняв сині напівпрозорі аркушки й подав Загорському.

— Ви дивна людина, сер! Вимагаєте документального посвідчення, наче сумніваєтесь у моїх словах!

Загорський уважно читав папірці й не відповідав.

— Ми дамо вам корабель, наукову апаратуру, персонал, — вів далі Кріпс, — спорядимо солідну експедицію і виділимо велику суму грошей! Якщо нам пощастить подолати те кільце таємничих сил, то Джон Равен не залишиться в боргу перед вами! Ви матимете найкращу в Штатах наукову лабораторію!

— Зрозуміло, коли буду здоровий! — посміхнувся Загорський.

Фенімор Кріпс підвівся й схвильовано простяг руку вченому.

— То ви погоджуєтесь, сер?

— Так. Це становить для мене інтерес з наукової точки зору. Тому я відмовляюся від останнього пункту угоди — мені не треба ніякої винагороди! А сенаторові Джону Равену я хотів би побажати єдине — хай його зусилля будуть спрямовані на захист миру. Його ракети не принесуть людям нічого доброго!

Кріпс потиснув професорові руку і, не звертаючи уваги на його останні слова, запитав:

— Скільки днів вам треба на підготовку?

— Не більше місяця, — відповів Загорський.

Фенімор Кріпс натиснув кнопку, і з екрана телевізора всміхнулася молода секретарка.

— Хай зайде капітан Браун!

— Зараз, сер, — відповіла тендітна білява секретарка з високою зачіскою.

Ту ж мить до кабінету важкою ходою увійшов кремезний, широкоплечий, засмаглий бородань.

— Дозвольте познайомити вас з нашим морським вовком, — звернувся Фенімор Кріпс до Загорського.

— Жозеф Браун, — капітан простяг професорові важку волохату руку.

Він сам налив собі чарку віскі й вилив у широко роззявлений рот. Потім витер долонею губи, вдоволено скривився й повернувся до Загорського:

— На коли готувати корабель, сер?

— На кінець серпня.

— Вертоліт теж брати на борт?

Загорський здивовано поглянув на капітана.

— Я не просив вертольота!

Жозеф Браун зареготав.

— Він згодиться для прогулянок. Адже вам набридне сидіти день і ніч на кораблі. Отже, вертоліт не завадить!

Але Загорський думав про інше. Пропозиція взяти з собою вертоліт підказала йому одну думку, і він схвально кивнув головою.

— І, зрозуміло, треба захопити з собою ящик віскі! — засміявся Браун.

— Про це я подбаю, — втрутився в розмову Кріпс. — А ти включи до складу екіпажу Макса Шнайдера-Акулу. Я хочу, щоб він був з нами!

Загорський повторив подумки це прізвище. Йому здалося, наче він його вже десь чув. Розмова зайшла про щось інше. Потім професор запитав Кріпса:

— Ви теж попливете з нами?

— Мені треба врятувати з джунглів Абалули свою дружину, — жартівливо відказав Кріпс.

Жозеф Браун, який добре знав директора пароплавної компанії, зареготав. Він налив собі ще одну чарку віскі й запитав:

— Хіба ви одружені?

— Так, ось уже два дні вважаюся жонатим.

— А де ж ваша дружина?

— На Абалулі...

Професор Загорський сидів замислившись у кріслі, неухвально поглядаючи на чоловіків. Його дуже зацікавив Жозеф Браун. В обвітреному обличчі, ведмежій постаті, незграбних рухах, типовій матроській ході, навіть у тому, як Браун ковтає віскі, — було щось міцне, мужнє — таке, що викликало впевненість і довір'я до нього.

Коли визначили день відплиття, з'ясували, які прилади взяти на корабель, якою апаратурою обладнати його, і домовились про їжу, одяг та асистентів фізика, — Загорський підвівся, але Фенімор Кріпс затримав його.

— Ще одна дрібниця, сер!

До кабінету ввійшов середній на зріст негр, років п'ятдесяти, з татуїрковкою на лівій руці. Він мав зморщене обличчя, в правім усі носив срібну монету. Негр низько вклонився й завмер, мов свічник на стіні.

Фенімор Кріпс ступив до нього й показав рукою на професора Загорського.

— Лабало, добре запам'ятай цю людину!

— Спробую запам'ятати, сер, — відповів негр каліченою англійською мовою.

— А тепер проведи пана!

— Гарзд, сер!

Професор Загорський не розумів, навіщо Кріпсові знадобилося відрекомендувати його цьому негрові.

— Що це означає? — спитав він.

— Віднині Лабала буде нашим зв'язковим, поки Браун відведе корабель від порту. Я наздожену вас на яхті Джона Равена. Я вже казав вам, що наша справа вимагає цілковитої таємниці! Ви поїдете додому на таксі. Лабалі треба знати вашу адресу. Він має в своєму розпорядженні сучасний лімузин і обслуговуватиме вас. Лабала — колишній мешканець Абалули, отже, він стане вам у пригоді.

Негр чекав, трохи схиливши голову. Професор Загорський уважно глянув на нього. В Лабали були розумні очі, стомлене обличчя. На перший погляд він здавався покірливим і слухняним, та в чорних блискучих очах, у зігнутих бровах і напружених м'язах відчувався неприборканий дух вільнолюбної людини, яку силоміць примусили служити багатіям.

* * *

Через тиждень до кабінету Загорського шумливо увійшов Жозеф Браун.

— Я готовий, професоре!

Сміючись, він простяг руку до склянки з фіолетовою рідиною.

— Це денатурат, капітане! — Загорський прикрив склянку долонею.

— Байдуже, сер! — плямкнув Браун і обтер рукавом губи, немов вилив у себе цілу пляшку рому.

Несподіваний візит здивував Загорського. Капітан Жозеф Браун помітив його подив і, сівши в м'яке глибоке крісло, вже зовсім іншим тоном, поважно й по-діловому, доповів:

— Корабель у вашому розпорядженні! — Він випустив з рота клуб диму й додав: — «Мільтон» — посудина останньої моделі. Екіпаж — тридцять шість чоловік. Капітан — Жозеф Браун, штурман — Рене

Дюваль, механік — Вільямс Жорлінг, помічник механіка — Жорж Морель, моторист — Макс Шнайдер-Акула, кочегар — Педро Грін, корабельний кок — рудобородий аргентінець Аполло, лікар — доктор Раск!

Зачувши ім'я Макса Шнайдера вдруге, Загорський стрепенувся. Це прізвище нагадувало йому про щось дуже далеке, але він ніяк не міг збагнути, про що саме. Може, це був студент, який вивчав фізику? Тоді чому ж він опинився на кораблі? Шнайдер... Це ім'я вкарбувалося йому в пам'ять, час припорошив пилом минуле, і ось тепер Жозеф Браун здмухнув цей пил...

«Макс Шнайдер!» — повторював Загорський, не слухаючи далі Брауна. А капітан детально знайомив його з командою корабля.

Боцман, камердинери, коки, кочегари, прибиральники... — перераховував Браун, та його слова летіли повз вуха професора.

Потім Жозеф Браун заговорив про витривалість корабля, про його тоннаж, апаратуру, генератори, радіолокатори, пальне, двигуни, здатність до прискореної плавби, комфорт, модерну кухню, холодильники й про всякі інші подробиці, що на них Загорський як людина науки мало розумівся. Він збагнув лише одне — цьому суворому широкоплечому морякові зі скуйовдженим сивуватим чубом можна вірити. Кожен його рух викликав у Загорського впевненість і довір'я, тим-то, коли Жозеф Браун сам відкрив поліровані дверцята невеличкого горіхового бару й заходився частуватися напоями, Загорський кивнув йому:

— Я на вас звіряюсь, капітане!

— Присягаюся хвостом кашалота, сер, що все буде гаразд! Повірте старому морському вовкові!

Жозеф Браун поглянув на годинника й квапливо розпрощався:

— До побачення, сер.

Загорський підвівся. Жозеф Браун потиснув йому руку, тримаючи в міцних зубах люльку з нікельованим вічком:

— Я чекатиму на телевізіограму.

— Будьте напоготові, сер Браун, ми можемо вирушити щохвилини.

— Вирішуйте самі.

— Це ми вирішимо вдвох з вами, — заперечив професор.

— Я під вашим началом разом з кораблем і екіпажем. Отже, ви для мене, по суті, — адмірал!

Двері гучно грюкнули, і за ними почулися кроки, що швидко віддалялися. Коли двері зачинялися, на підлогу впав аркушик паперу. Професор підняв його. Найдрібнішим з усіх шрифтів, які доводилось бачити Загорському, на клаптику паперу було надруковане все те, про що допіру буркотів Жозеф Браун: опис корабельного обладнання, список екіпажу, кількість непорушного запасу води, харчів, палива, розподіл посад. Загорський перебіг очима дрібні рядочки тексту, погляд його знову спинився на прізвищі «Макс Шнайдер-Акула». Та це тривало якусь мить. Невдовзі вчений поринув у свої думки й геть забув про Акулу.

Професор Загорський відклав доповідь, випростався й підвів очі на рельєфну карту. Яскраво-синя морська широчінь, перетята білими лініями горизонталей, з усіх боків оточувала коричневий, схожий на нирку, острів з численними затоками, мисами та бухтами. Крива, примхливо звивиста берегова лінія свідчила про одвічну боротьбу моря з суходолом.

На столі лежала розгорнена книжка в шкіряній оправі з чіткими золотавими літерами на грубому округлому корінці. Загорський вчитувався в підкреслені червоним олівцем рядки:

«Острів Абалула»!

Ця назва досі не привертала його уваги. Він і не гадав, що колись йому доведеться побувати на цьому клаптику землі, який загубився десь у хвилях океану, — на маленькому острівці, що його відкрив Кук, а згодом мимохідь вивчив антрополог Тур Хейердал після того, як дістався до Фатохіви на славнозвісному плоту «Кон-Тікі». В чому ж особливість цього острова? Де криються джерела тих таємничих сил, які так дивно виявляються останнім часом? На острові є згаслі й два діючі вулкани, в його надрах багаті поклади магнетиту, хрому, цинку, вольфраму. Діючі вулканічні кратери періодично випускають гарячу пару, викидають фонтани розпеченої лави, і тому привертають до себе увагу вчених. Оце й усе, про що сказано в книгах. Який зв'язок може мати вулканічна діяльність з таємничими силами, що оточують Абалулу? Приміром, у Чілі теж є діючі вулкани, які активізувалися останнім часом і кілька років тому завдали населенню багато лиха. Крім вибухів вулканів, на Чілі часто бувають сильні землетруси, бурі й поводи, проте таких невидимих сил, як на Абалулі, там не спостерігали.

«Ост-рив А-ба-лу-ла!» — по складах повторив Загорський і, запалившись якоюсь ідеєю, заходився швидко гортати сторінки книги.

«Що ж означає це загадкове явище? — мучився у здогадах професор. — Це можуть бути якісь промені або потужне магнітне поле, що в ньому за певних умов згасає навіть полум'я вогню!»

Професор здригнувся. «Полум'я!» — повторив він подумки. Загорський зняв телефонну трубку й набрав п'ятизначний номер.

Йому відповів жіночий голос. Напевно, міс Кердж. Загорський назвався. Після короткої паузи з трубки долинув знайомий хрипкуватий голос директора.

— Я вас слухаю, сер!

— А чи згасли на кораблі лампи?

— Цього я вам не можу сказати, сер, — ввічливо відповів Фенімор Кріпс.

— Але ж ви повинні були знати про це! — наполягав фізик.

— Такі дрібниці мене не цікавили, — виправдовувався Кріпс.

— Дрібниці! — вигукнув Загорський. — Це не дрібниці. Це, можливо, ключ до розв'язання незвичайного явища природи!

— Для фізика — це так, а для торговця така дрібниця не має ніякого значення! — відказав Фенімор Кріпс.

— А може, хтось таки знає про це?

Кріпс зітхнув:

— На жаль, як я вам уже сказав, весь екіпаж корабля загинув!

Загорський поклав трубку на важіль. Він уже шкодував, що звернувся до Кріпса з таким запитанням. Хіба можна було чекати іншої відповіді від людини, яку, крім бізнесу, ніщо не цікавить!

Через дві години між професором Теодором Загорським і його смаглявим асистентом Абдулом Хамідом відбулася на перший погляд спокійна, а насправді дуже запальна розмова, майже суперечка. Загорський часто провадив такі дискусії з молодим, амбітним і темпераментним арабом. Здебільша не для того, щоб розв'язати якусь проблему, а просто, щоб перевірити його знання, його бистрий розум.

Коли асистент зайшов до кабінету, Загорський зустрів його запитанням:

— Ми вже з вами говорили про вашу наступну подорож?

— Так, сер, — кивнув головою Хамід.

— Мета подорожі вам зрозуміла?

— Так, сер.

— Але ж ми з вами фізики, і від нас залежить, як обладнають корабель для дослідів. Ми маємо скудні відомості про те загадкове явище. Як на мою думку, то в наш час не буває нічого загадкового. Те, що на перший погляд може здатися дивним таким людям, як Кріпс, — науці вже добре відоме. В даному випадку мені здається, що ми матимемо справу з потужним магнітним полем. Абдул Хамід нервово сіпнувся.

— Потужним магнітним полем?! — повторив він.

— Чи ви не згодні зі мною? — допитливо глянув Загорський, сподіваючись, що асистент висловить свої заперечення. — Хіба не можна припустити, що корабель увійшов у зону потужного магнітного поля?

В голосі професора асистент уловив прихований виклик.

— Ні, — рішуче змахнув рукою Хамід.

— Чому — ні? — спокійно запитав Загорський. — Я слухаю вас.

— Силові лінії магнітного поля в металі замикаються. Тому всередині металевої сфери, яка перебуває в потужному магнітному полі, магнітне поле дорівнює нулю. Це ж елементарно, сер.

— Так, так, — хитнув головою Загорський. — Я слухаю вас, далі!

— А корабель і всі його двигуни обшиті металом. Такі принаймні сучасні кораблі. Отже, якщо вони обшиті металом, то магнітне поле не може подіяти на пальну суміш.

Загорський задоволено всміхнувся:

— Ваша відповідь не зовсім точна, сер!

Асистент теж усміхнувся:

— Ви маєте рацію, сер! Я припустився деяких неточностей. Дозвольте мені їх висвітлити.

Загорський кивнув головою:

— Прошу!

— Я маю на увазі двигуни типу Отто. В цьому випадку акумулятори саморозряджаються під впливом магнітного поля.

— Але ж на кораблях працюють двигуни інших типів, — зауважив Загорський.

— Я ж вам іще не все пояснив, сер! — заперечив асистент.

— А може, ви цей момент випустили з уваги?

— Ви маєте на думці дизельний двигун?

— Так.

— У цьому двигуні іскри, звичайно, немає. Пальна суміш запалюється внаслідок тиску. А якщо немає іскри, двигун не може зупинитися під впливом магнітного поля.

Загорський сперся руками об стіл і завмер. Він був зовні спокійний, та блиск очей свідчив про внутрішнє напруження.

— В такому разі на кораблі мало б тільки згаснути освітлення, — завважив професор. — Адже воно живиться акумуляторами й сухими елементами!

— Так, сер!

— Але нам про це нічого не відомо, — зітхнув Загорський.

— Про це можна легко довідатись!

— Не так легко, як вам здається, — махнув рукою професор. — Немає жодного живого очевидця. Увесь екіпаж на кораблі загинув од вибуху. Причини цього вибуху теж невідомі.

Загорський закурив сигарету, випустив цівку диму й замислено промовив:

— І все ж треба припустити, що це якісь промені або якесь поле!

— Я такої ж думки, сер, — погодився з ним Хамід.

— У такому разі ми повинні добре озброїтись! Ви, шановний Хаміде, допоможете мені обладнати корабель.

— Я вже склав детальний список апаратури, — відповів асистент і подав професорові кілька аркушів паперу.

Загорський, приємно здивований, скинув окуляри й зосереджено читав список, схвально хитаючи головою.

— Так... Так...

Абдул Хамід мовчки споглядав за професором. Коли Загорський перечитав увесь список, асистент запитав:

— Може, я щось випустив?

— Гадаю, що ви свідомо не вписали гальванометр...

— Не цілком свідомо, професоре.

— Цей прилад чутливіший за мікроамперметр, вам про це добре відомо. З ним краще працювати, ніж з комбінованим приладом. Ще одна його перевага в тому, що він має освітлену шкалу! Але й це ще не головне! — Загорський надів окуляри, зміряв поглядом свого асистента й похитав головою. — Любий Хаміде, я хочу звернути вашу увагу на

інше. Не виключено, що ми не візьмемо з собою саме того приладу, який нам буде найпотрібніший!

Асистент здивовано глянув на нього.

— Що ви маєте на увазі, професоре?

— Прилад, який нам іще невідомий, як невідоме досі й це загадкове явище.

Ту мить ні професор, ні його асистент ще й гадки не мали, що тільки тоді, коли схожий на ракету корабель, обладнаний за останнім словом техніки, одірветься від причалу й помчить у напрямку загадкового острова, — тільки тоді відкриється найдраматичніша сторінка їхнього життя, сповнена зусиль, напружень, небезпеки й неймовірних пригод...

Та залишмо на якийсь час двох фізиків, щоб довідатись, за яких обставин трагічно загинув капітан Ліпман. Бо, коли в розмові з професором Загорський Фенімор Кріпс проголосив його померлим, — капітан Ліпман іще був живий...

ЩО СТАЛОСЯ З НЕГРОМ ДЖЕЙМСОМ ЛАБАЛОЮ

... Попервах Лабала не міг збагнути, що від нього хочуть. На борту катера їх було двоє — він і одноокий незнайомиць з обличчям п'яниці й шрамом над лівою бровою. Незнайомиць розмовляв на якомусь жаргоні, жвакував жуйку й раз по раз спльовував у воду червону слину.

Перед тим як Лабала сів на катер, його викликав до себе в кабінет Фенімор Кріпс. На Кріпсовому письмовому столі лежало два великих помаранчі, загорнені в прозорий рожевий папір. Кріпс засунув один з оцих помаранчів у кишеню парусинової куртки негра, всміхнувся, поплескав Лабалу по плечі й, перекинувшись з незнайомцем кількома іспанськими фразами, сказав:

— Один помаранч для капітана, другий — для штурмана!

... Одноокий нервово походжав палубою катера, плювався й час від часу поглядав на ручний годинник. Раптом він зупинився перед Лабалою:

— Віддаси їм помаранчі, коли катер відійде од корабля на одну-дві милі!

Потім, про щось згадавши, схопив Лабалу за комір куртки й погрозив йому п'ястком:

— Запам'ятай, чорне рило: нікому — ані слова!

Незнайомицеве обличчя скривилося в страшній гримасі. Скляне око блищало, і це надавало йому ще лютішого вигляду. Він одвернувся й зарядив автоматичний револьвер. Переляканий Лабала тремтів. А коли катер відплив од берега і незнайомиць почав невситиме заливати собі в горлянку якусь рідину, Лабала зрозумів, що його заплутано в тенета брудної справи...

Катер змагався з хвилями. Нещадно палило сонце. Негр сидів, спершись на борт, збентежений і засмучений. Його гнітило тривожне передчуття. У ці хвилини йому пригадалася раптова щедрість Фенімора Кріпса, який сунув Лабалі в руку сто доларів, аби той купив своєму тринадцятирічному Бенові кошик помаранчів і новий одяг. Досі

ні славнозвісний скнара Джон Равен, ні директор пароплавної компанії Фенімор Кріпс ніколи не були такі добродійні до родини негра. Кріпсова щедрість ще тоді здивувала Лабалу.

Джеймс Лабала напружено обмірковував усе те, свідком чого йому довелося бути сьогодні. Навіщо треба зустрічати капітана корабля Луїса Ліпмана так далеко від берега?

Лабала запитав про це Одноокого, коли вони були ще в каюті, але той скреготнув зубами, тицьнув Лабалі в живіт пістолет і погрозився, що продірєвить його, наче решето, як він виявлятиме зайву цікавість.

Коли на небокраї вирізьбився велетенський корпус корабля, катер дав три попереджувальних сигнали, рушив повним ходом і незабаром пристав до борту корабля. Одноокий штовхнув перед себе Лабалу, стяг з нього подерту куртку, шмигнув кудись, наче пацюк, і за мить знову накинув на плечі негрові цю блаґеньку одежину. Кишені куртки обважніли — в них були помаранчі...

Потім усе відбувалося блискавично швидко. Одноокий зійшов на капітанський місток до Ліпмана, Лабала залишився чекати його на палубі. Було спекотно, і Лабала тримав куртку в руці. Раптом з кишені долинуло якесь гучне цокотіння. Воно ставало дедалі гучнішим і частішим. Лабалу заповонив страх, і він безсило опустився на бухту каната.

Несподівано підійшов якийсь бородатий матрос у білому фартусі. Він тримав у руці важку дерев'яну скриньку, обклеєну кольоровими етикетками.

— Тримай, тварюко! — гримнув він на негра.

Лабала відсахнувся. Хотів був утекти, але бородань вихопив у нього куртку.

— О, бама! — спробував був заперечити Лабала, та матрос його не слухав.

Витріщивши очі, він обмацував кишені куртки. Лабала заляк на місці й мовчки дивився на нього.

Аж ось матрос змовницьки підморгнув Лабалі:

— Ти щось поцупив, га?

— Ні, я нічого не поцупив! — виправдовувався негр, та матрос іще раз змовницьки підморгнув йому і кудись зник.

Переляканий Лабала кинувся був до капітанського містка, та раптом, щось зметикувавши, з'їхав на поруччі сходів долу, стрибнув у

катер і квапливо сховався під важкий брезент, що ним був укритий якийсь вантаж. Потім поповз іще далі, надібав порожню металеву бочку, заліз у неї, скрутився калачиком і завмер.

Йому здавалося, ніби час зупинився на місці. Він ковтав ротом повітря, обливаючись рясним потом. Аж ось з борту корабля долинули крики. Хтось кілька разів гукнув Лабалу на ім'я, і катер відчалив од корабля. Невдовзі до бочки, в якій сидів Лабала, підійшли двоє.

— То ти так і не бачив його? — почувся знайомий голос. Це говорив Одноокий, жвакуючи жуйку.

— Ні, після того не бачив! — Лабала впізнав голос бородатого матроса в білому фартусі.

— Він не повертався на катер? — знову запитав Одноокий.

— Ні.

— То й добре!

— Я тебе не розумію! — відказав бородань.

Та Джеймс Лабала добре розумів, що має па увазі одноокий незнайомиць. Він збагнув, що Фенімор Кріпс приніс його в жертву. Лабалине обличчя спотворив гнів. Його обуяло бажання вискочити з бочки, схопити якусь залізяку й стукнути нею по головах оцих двох білих. Та, згадавши про свого Бена, Лабала, ледь стримуючи сльози, поклав голову на коліна.

Зненацька бочку з гуркотом штовхонуло вбік, і вона впала. Пролунав ще один вибух, і, здалося, море розколалося навпіл. Лабала підповз і виглянув за борт. У світлі місячної ночі неподалік катера здіймалися вгору величезні клуби диму, наче з неба спустилася прозора завіса, крізь яку визирав ясний місяць уповні. Мов привид, окреслювався корпус корабля, похилений на лівий борт. Ніс судна стирчав угору.

Катер на повній швидкості розтинав хвилі. На палубі не було ні душі. Зіщулившись за високою бочкою, Лабала пильно озирався навсібіч. Вийшов Одноокий з біноклем у руці, хвилинку постояв і кудись зник.

— Бама рабу! — заскреготів зубами негр.

Тільки тепер він збагнув, що вимагали від нього, остров'янина з Абалули, нещасного служника Джона Равена, які «помаранчі» передав Кріпс для Ліпмана й штурмана!

— Бама рабу! — повторив він слова прокльону.

Катер повним ходом віддалявся од висадженого в повітря корабля. Лабала, висунувши голову з-за бочки, дивився на те місце, де поволі тонув розколений надвоє велетенський корабель. Незабаром вода проковтнула останню щоглу, а вітер швидко розвіяв дим вибуху.

За три години катер безшумно підплив до безлюдного берега з самотнім рибальським куренем і маленьким причалом. Тут двоє чоловіків зійшли на берег. У високій згорбленій постаті Лабала впізнав Одноокого. Потому катер повернув назад і тільки пізно вночі зайшов у порт.

Джеймс Лабала дочекався, поки всі залишать катер, і, переконавшись у тому, що вартувий задрімав, ввійнув на берег і зник у нічному мороці. Тепер йому треба було забитися, наче тій миші, в нору й не наVERTатися на вічі Феніморіві Кріпсу й Джону Равенові, бо вони вмиль відправлять його на той світ.

Але куди ж податися? Лабала не знав, коли вирушає експедиція на Абалулу, та хоча б і знав про це, однак на кораблі для нього не знайшлося б місця. Можна, звичайно, тихенько прокрастися на судно й переховуватися там, аж доки воно дістанеться до острова. Та найменша необачливість, а то й випадковість, коштуватимуть йому життя. І тоді його дружина з маленьким Беном зостануться самі. Поки Джон Равен упевнений в тому, що негр загинув на кораблі, є хоч якась надія на те, що він подбає про них... Отже, бідолашному Джеймсові лишалося тільки прив'язати до шиї камінь і кинутись у море або спробувати дістатися на корабель Жозефа Брауна. Іншого виходу не було.

— Мао бама! — прошепотів у відчаї Лабала. Він скрадався напівтемною вулицею, припадаючи до парканів і лякливо озираючись навкруги.

— Мао бама! — повторював він про себе. — Який я безпорадний!

Раптом Лабала зупинився. Йому блискавкою сяйнула рятівна думка: професор Загорський! З того, як поводився з негром цей відлюдкуватий і, на перший погляд, суворий чоловік, з якою уважливістю ставився до нього, нещасного і безправного, — Лабала зрозумів, що цей «лабама» — так Лабалиною мовою називають добрих людей, які приборкують стихію і дивляться у чародійні прилади, — зовсім не схожий ні на жорстокого Джона Равена, ні на підступного Фенімора Кріпса.

«Я піду до нього й про все розповім! — вирішив Лабала. — Може, хоч він допоможе мені!»

Негр ступив кілька кроків і знову зупинився, вагаючись: «А що, коли лабама викаже мене?»

Ховаючись під парканами, Лабала рушив далі й незабаром зник у якомусь темному підворітті.

«Викаже мене лабама Кріпсові чи ні?» — вже вкотре запитував він себе, нерішуче стоячи в підворітті. Його мучили сумніви. Негр заплющив очі, намагаючись уявити собі Загорського, зазирнути йому в душу. Вчений був самотньою людиною, не мав родини, і єдиною близькою людиною для нього був асистент Абдул Хамід, темношкірий араб — високий, ставний юнак з міцними, як у чемпіона з боротьби, м'язами.

Загорський, коли Лабала приводив з собою малого Бена, пригощав хлопчину ласощами, дарував кольорові книжечки. Лабала був неписьменний і не розумів, що означають таємничі знаки на білому папері. Він рідко коли бував удома, іноді дружина й син не бачилися з ним по кілька днів. А коли він, стомлений, діставався до своєї маленької кімнатки — звичайнісінької дощаної повітки на приміській фермі, — то відразу ж лягав спати. Іноді ж замість відпочинку доводилося лагодити дірявий дах, бо в дощ повітку заливало водою. Маленького Бена виховувала Лабалина дружина, та вона теж була неписьменна. В них на батьківщині — на Абалулі — існувала одна-єдина місіонерська школа, та ні Лабала, ні його дружина не мали можливості відвідувати школу — вони обоє працювали на плантації. Вони були бідняки, а тому мусили не вчитися, а працювати.

Коли люди Джона Равена почали будувати на острові шахти, Лабалі саме минуло шістнадцять років. Він став працювати під землею. Потім його послали в порт вантажити великі пароплави. Там Лабала вперше побачив човна, що рухається за допомогою вогню й пари. А згодом негр відплив з Джоном Равеном і став його служником. Дуже швидко Лабала почав жалкувати, що погодився на це, та було пізно. Він уже не міг повернутися на Абалулу, до річки, що аж кишить крокодилами, до пальм, до рідних, які лишилися на острові.

Сидячи в темному підворітті, Лабала дивився на місяць уповні, що підбивався над будинками, і згадував Абалулу. Місяць сходив звідти, де була його далека батьківщина...

Джеймс зморщив чоло і важко зітхнув. Він знав, що часу гаяти не можна.

«Лабамма — добра людина, він не викаже мене Кріпсові!» — нарешті вирішив Лабала.

Він обережно вийшов з підворіття і, ховаючись у тіні дерев, швидко рушив вулицею.

Загорський мешкав у двоповерховому будинку. Там у нього був окремий кабінет і добре обладнана лабораторія, де стукотіли якісь загадкові прилади.

Негр уже був натиснув кнопку дзвоника, та раптом чогось злякався й відсіпнув руку. Він згадав про дружину й маленького Бена. Можливо, їм уже сказали, що їхній «банаба» — годувальник — загинув під час вибуху на кораблі, і вони зараз оплакують його...

«Треба їх попередити!» — вирішив Лабала.

Він ішов цілу ніч і цілий день стежиною, що ховалася в чагарнику, і лише надвечір, утомлений, з пораненими ногами, дістався до маєтку Джона Равена. Зачекавши, поки надворі стемніло, Лабала переліз через мур, тихенько постукав у віконце, переговорив з дружиною і через кілька хвилин вирушив у поворотну подорож. Щоб угамувати голод, він зірвав кілька кукурудзяних качанів і гриз їх дорогою.

Пізно ввечері наступного дня, ледве тримаючись на ногах від втоми, запорошений і знесилений, він зійшов сходами будинку Загорського, натиснув дзвоник і завмер, чекаючи. Місто ще не спало — вулицею сновигали перехожі, мчали автомобілі, гучно ревло радіо — транслювали матч з боксу.

Двері не відчиняли. Лабала вийшов з будинку, підвів голову — вікна Загорського не світилися. Лабала вирішив зачекати. Сів на горішню сходику, сперся спиною на двері й заснув. Невдовзі хтось поторсав його за плече. Лабала розплющив очі й перелякано схопився. Перед ним стояв професор.



Вони піднялися на другий поверх, увійшли до кабінету й сіли в м'які крісла. Загорський уже знав про трагедію на кораблі, але газети повідомили, що там через неуважність сталася пожежа. Коли ж негр розповів ученому правду й попросив врятувати його — Загорський обурено схопився з місця й почав нервово ходити по кімнаті. Джеймс не зводив з нього очей. Його життя було в руках цієї людини.

Професор Загорський довго не міг заспокоїтись. Потім підступив до Лабали й промовив:

— Я добре розумію ваше становище.

— Що ж мені робити, сер? — запитав негр.

Загорський опустився в крісло, обхопив обіруч голову й тяжко зітхнув. Якусь мить помовчав і, нарешті, сказав:

— Я подбаю про вас!

Джеймс Лабала заплакав. Сльози нестримно текли по його зморщеному обличчю. Він схвильовано підвівся з крісла і, не знаючи, як віддячити цій білій людині, впав їй у ноги.

Загорський схилився над негром:

— Встаньте, Лабало, я вам співчуваю! Заспокойтесь! Такий-то вже наш світ! Але він стане кращим! Я впевнений у цьому! Ми зробимо його кращим, справедливішим!

* * *

Відтоді Лабала не виходив на вулицю.

Напередодні відплиття «Адмірала Мільтона» асистент професора Абдул Хамід привів серед ночі негра на корабель і замкнув його в каюті Загорського. Чи не єдиною людиною, що бачила в темряві Лабалу, був Макс Шнайдер, або, як його називали на кораблі, — Акула. Цього пройдисвіта-німця, з ведмежим тілом і страхітливим поглядом, Лабала побачив уперше на безлюдній пристані з рибальським куренем. Шнайдер тоді зустрів Одноокого.

І нині, сидячи самотньо в каюті корабля, Лабала, обхопивши руками кістляві коліна, думав про те, що сталося. Навколо нього ритмічно клацали прилади, спалахували лампочки й невпинно повторював приймач:

— Так-так-так!.. Так-так-так!..

ПЕРША СУТИЧКА З ТАЄМНИЧИМИ СИЛАМИ АБАЛУЛИ

Всі були наготові. Незабаром в окулярі складного оптичного пристрою — останнє слово техніки! — мали з'явитися обриси обгризеного прибоями узбережжя Абалули.

Капітан Жозеф Браун розгледівся по палубі. Ні, вже ніхто не спав, навіть вільні од вахти матроси. Хіба ж можна спати в такий час? Професор Загорський неквапливо ходив палубою. Вахтові матроси, обминаючи його, допитливо заглядали в спокійне й суворе обличчя вченого.

Жозеф Браун виплюнув сигару, наступив на неї ногою і ввімкнув прилад. На опуклому еліпсоподібному екрані виникла помережена дрібними закрутками темна смужка, наче то звивався вугор.

— Абалула! — проголосив він густим басом у гучномовець.

Загорський різко обернувся. Смуглявий асистент професора Абдул Хамід, мов пружина, зірвався з місця й підскочив до приладів. На округлих екранах тремтіли стрілки. Залунали короткі, мов пістолетні постріли, слова команди. Загорський швидко рушив до асистента. Фенімор Кріпс випростався поруч капітана, його обличчя сіпалось від напруження. Він вдивлявся у далечінь, але час від часу поглядав краєм ока на палубу, наче когось шукав.

Жозеф Браун удавав, що не помічає, як нервово сіпається директорове обличчя. Відколи капітан побачив, як зустрілися в порту Фенімор Кріпс і Макс Шнайдер-Акула, в нього зародилася підозра. Згодом, коли ті зійшлися вдруге, ця підозра посилилась. Зустріч сталася несподівано. Акула вскочив до директорської каюти, але, вздрівши там капітана, хотів був вислизнути... Однак Кріпс затримав його і дав знак Браунові залишити їх на самоті. Капітан зміряв очима довгу мускулясту постать німця й зустрів його зухвалий погляд. Цей моторист з поцяткованим шрамами обличчям і визивно випненими

грудьми тримав матросів у якійсь незрозумілій покірливості, наче він був потайний капітан корабля. За це Браун ненавидів Акулу, намагався ще в порту здихатись його, але Кріпс наказав узяти німця на корабель.

Коли Жозеф Браун зачинив за собою двері директорської каюти, він уже не мав сумніву, що між Кріпсом і Акулою існують якісь давні стосунки.

Абдул Хамід теж не терпів Акулу. Нахабний німець з пляшкою рому в кишені часто заходив до апаратної і, засунувши пальці рук під пахву жилетки, оглядався довкола червоними очима. Асистент звернув увагу і на дивну поведінку Фенімора Кріпса.

— Мені здається, що твій директор страхополох! — сказав якимось Хамід Жозефу Браунові.

— Ти помиляєшся, асистенте.

— Він дуже нервується.

— А може, це означає щось інше?.. — підморгнув йому капітан.

— Як вас розуміти?! — стенив плечима Хамід.

— Уважніше пригляди́ся до Акули! В нього нечисті руки.

* * *

Загорський знову подивився на ехолот. Глибина моря майже не змінилася. На координатній сітці радіолокатора з'явилася цятка. Сигнальна лампа повідомила про наближення до Абалули.

Загорський примружив очі.

— Абалула! — схвильовано мовив Хамід.

— Відстань?

— Тисяча миль.

— Спокійно, Хаміде!

— А хіба ви не хвилюєтесь?

— Тут не місце для хвилювань! Що б не сталося, ми повинні зберігати самовладання й мужність духу! Такий наш обов'язок!

— І все ж таки я хвилююсь!

— А як себе почуває Лабала?

Абдул Хамід щойно повернувся з каюти. Джеймс нерухомо сидів на очеретяному стільці. А коли Хамід увімкнув апаратуру й на

телевізійному екрані з'явилися обриси острова, негр зірвався з місця, зайшовся плачем і схвильовано вигукнув:

— Бама-бама!

— Як він себе почуває, Хаміде? — вдруге запитав Загорський.

Асистент стрепенувся.

— Він плаче, професоре!

— Ностальгія, — сказав Загорський і, поклавши руку на плече асистентові, вів далі: — А ти хіба не співчуваєш Лабалі? Он там — загадкова Абалула! — Він показав рукою в бік острова. — Так, так, загадкова! — Потім, різко обернувшись, запитав: — Тебе не дивує та течія, що про неї повідомляв Ліпман? Все інше можна припустити, звісно, з деякими застереженнями, але ця бісова течія, що з'являється відразу ж, як тільки корабель входить у певну зону?!

Хамід мовчав.

— Власне, саме ця течія, що несе корабель, як дитячу іграшку, для нас, фізиків, — найзагадковіше явище!

Абдул Хамід безпорадно стенив плечима.

Загорський пішов у каюту. Лабала підвівся йому назустріч. В нього було журливе, схвильоване обличчя, на очах блищали сльози.

— Я хочу залишитися на Абалулі, сер! — сказав негр. — Кріпс уб'є Лабалу!

— Я тебе не віддам до рук Кріпсові!

— Ви добра людина, сер! — відповів Лабала, нмагаючись усміхнутися.

— Ти не хвилюйся: якщо нам пощастить подолати перешкоду, ти залишишся на Абалулі!

— Дякую вам, сер! — обличчя в негра засвітилося радістю.

— А поки ти на кораблі, тебе ніхто не зачепить!

— Кріпс уб'є мене! Він погана біла людина!

— Ні, Лабало, навіть якщо він побачить тебе, — все одно не посміє нічого зробити!

Загорський вийняв з кишені пачку цигарок.

— Пригощайся, Джеймсе!

У негра тремтіли руки. Він узяв сигарету, але не поспішав запалювати її. Було видно: його щось мучить. Нарешті з Лабалиних грудей вихопилося глибоке зітхання:

— Сер, у мене є дружина й син! Якщо Лабала не повернеться, то згадайте про них!.. — негр не докінчив фрази.

До каюти вбіг Абдул Хамід і, показавши на шкалу радіометра, вигукнув:

— Підвищена іонізація! Сяйво!

Загорського, здавалося, це анітрохи не здивувало. Нічого незвичайного він у цьому не вбачав: над островом знялася буря. Дивина сталася згодом, коли прилади не показували підвищення іонізації, а сяйво дедалі посилювалось, мінилося гарними переливами. З'юрмившись перед екранами кольорових стереотелевізорів, матроси жваво гомоніли. Вони стали свідками загадкового випромінювання — такого явища їм ще не доводилось спостерігати.

Сяйво перетворилося на золотаву імлу, зіткану з дрібнісіньких порошинок; здавалося, це горить сама матерія.

— Так, так, — тихо мовив Загорський.

— Я вважаю, що цей потік світлових частинок — звичайна іонізація, — розвів руками Хамід.

— А я іншої думки про це, — кинув на нього погляд Загорський.

— Ви не маєте рації, професоре, — заперечив Хамід, і цю ж мить, ніби для того, щоб спростувати його твердження, описавши еліпс, між дрібненькими порошинками блискавично промайнула якась вогняна куля.

За секунду сяйво та блискучий еліпс розтанули в небесній блакиті.

Професор Загорський нервово походжав палубою. Хвилі гойдали корабель, над головою кружляли альбатроси, та вчений не відчував поштовху хвиль, не бачив птахів.

Він знову повернувся до приладів.

— Це якісь промені, Хаміде! А головна характеристика всякого випромінювання — його інтенсивність.

— Так, — кивнув головою асистент. — У кожному випадку при влучно спрямованих променях інтенсивність випромінювання змінюється залежно од відстані точки, яка створює поле! Отже, нам треба перевірити: спрямоване це випромінювання чи ні! — закінчив свою думку Хамід.

— Так ми й зробимо! — відповів Загорський.

* * *

Наступного дня Хамід вбіг до каюти професора дуже збуджений:

— Здається, одна з гіпотез уже відпала!

Загорський підвівся.

— Яка саме?

— Випромінювання не спрямоване! Отже, нам лишається тільки визначити його силу!

— Давайте зробимо такий експеримент, — запропонував Загорський. — Оскільки всяке випромінювання якоюсь мірою взаємодіє з речовинами, нам треба дослідити, як різні речовини вбирають у себе ці промені! А тому давайте спробуємо зіставити поле цього випромінювання з потужним електричним полем від генератора!

Загорський замовк, пригладив рукою свій посріблений сивиною чуб і ввімкнув електронну машину. Зачувся легенький шум і виразне ритмічне потріскування.

Абдул Хамід замислився над словами професора.

— А як виявиться, що обидва поля схожі? — не стримався він.

— Тоді буде знайдений шлях, як запобігти цьому випромінюванню. Що сталося б, скажімо, при напрузі в кілька тисяч вольтів на кожний сантиметр? У такому іонізованому струмені повітря наш корабель дуже швидко розплавився б. Але збудувати такі надпотужні генератори, які безперервно видобували б електроенергію, поки що неможливо!

Загорський пройшовся по каюті, потім зупинився й повів далі:

— Виникає ще одне запитання: як населення острова рятується від цього поля? Цілком імовірно, що острів оточений захисним кільцем, яке віддзеркалює випромінювання. Тільки таким чином можна врятуватися від променів!

— Поки що такої надпотужної електростанції на нашій планеті не існує, — заперечив Хамід.

— А чому ми не можемо припустити, що вона таки існує? Ми живемо в такий час, коли відкриття перевершують наукову фантастику.

— І все ж мені здається неймовірним існування поля з надпотужною енергією. Швидше можна припустити, що це випромінювання — якесь природне явище!

Загорський не поспішав з відповіддю. Збивши з сигарети попіл, він пильно подивився на асистента.

— Це мало ймовірно, Хаміде! Але ми повинні прийняти й таку гіпотезу. Чому б не припустити, що це невидиме кільце виникло внаслідок дії якихось ще не відомих нам сил природи?! Поки що ми тільки німі свідки якогось загадкового явища!

В ілюмінаторі блиснуло світло, і металеві частини приладів спалахнули тисячами іскор.

Легкими, обережними кроками Хамід вийшов з каюти й зачинив за собою двері. Лабала підступив до Загорського.

— Професор хворий?

Загорський заперечливо хитнув головою.

— Я не хворий, Лабало! Я втомився.

* * *

В лабораторії і апаратній кипіла робота. Робили безліч експериментів. Таємнича невідомість усім дратувала нерви. Тільки Загорський зовні не мінявся. Він залишався спокійний, зосереджений і уважний до людей, завжди цікавився здоров'ям Лабали, розмовляв з лаборантами, ходив навіть у камбуз знімати пробу їжі, відвідував лікаря Раска, розпитував про хворих і тільки з Фенімором Кріпсом уникав розмов.

Найчастіше Загорський простоював біля Жозефа Брауна.

Одного разу, добре хильнувши віскі, Жозеф Браун запитав:

— Як ви гадаєте, професоре, чи ми розкриємо таємницю Абалули?

— Сподіваюсь.

— А що ви скажете про Кріпса?

— Він став якийсь неспокійний і дивний, — відповів Загорський. — Скажіть, ви знали капітана Ліпмана?

— Ми були друзями, — зітхнув Браун.

— А Макса Шнайдера?

— Я його добре не знаю, але... не залишайте двері вашої каюти незамкненими...

Цей натяк збентежив і здивував ученого.

— Ви щось підозрюєте, капітане?

— Поживемо — побачимо, професоре!

Загорський більш нічого не сказав і пішов.

Він зрозумів: Жозеф Браун помітив, що на Лабалу наставляють тенета. Очевидно, Фенімор Кріпс уже знає про негра, але поки що не виказує цього. Розповісти йому про Лабалу міг тільки Макс Шнайдер-Акула, який скрізь суне свого носа. Загорський і Хамід старанно переховували негра, не заходили до каюти без умовного стуку, і все ж перебування на кораблі сторонньої людини не могло лишитися непоміченим. Та Загорського це не лякало. Він добре знав психологію таких людей, як Кріпс і Джон Равен. Навіть якщо Кріпсові вже відомо про Лабалу, він затаїться й чекатиме, поки експедиція завершить свою роботу, і тільки тоді, коли бізнес буде в нього в руках, спробує знищити сліди свого злочину...

Але чому Жозеф Браун натякає на Акулу? Лабала якось розповідав Загорському, що бачив на самотній пристані постать, схожу на німцеву. Проте скільки негр не напружував свою пам'ять, він так і не міг сказати напевно, був то Акула чи хтось інший...

* * *

Напруження зростало щохвилини. В апаратній чулися уривчасті розмови, порушені дзвінким цоканням приладів, спалахами світла, несподіваними звуковими сигналами й глибокими зітханнями.

Відстань до острова скорочувалась... Загорський, Хамід, Жозеф Браун і лаборанти намагались триматися спокійно, а Фенімор Кріпс нервувався дедалі дужче. Першим це відчув на собі Жозеф Браун. Коли на екрані телевізора з'явилося зображення Абалули, капітан зайшов до директорської каюти доповісти про це, та Кріпс накинувся на нього з лайкою і вигнав геть:

— Зайдеш, коли тебе покличуть!

Браун зблід, зачинив двері й мало не зіткнувся з корабельним лікарем Раском. Той співчутливо підморгнув капітанові й сказав, що з Кріпсом діється щось дивне.

Незабаром Раск прийшов на капітанський місток до Брауна.

— Коли б це був хтось інший, я затопив би йому кулаком у пику! — ніяк не міг заспокоїтися Браун.

— Так не можна, капітане! — розвів руками Раск.

— Тут я капітан!

— Але ж він твій хазяїн!

— Що ти хочеш цим сказати?

— Він може тебе вигнати!

— Не забувай, що ми у відкритому морі!

— Ну то й що ж?

— Тут я господар!

— Господар! — іронічно посміхнувся Раск.

— Так, господар! — підкреслив Браун і, трохи помовчавши, запитав: — Може, він зовсім з'їхав з глузду?

— Це йому не загрожує.

Білий, як морська піна, корабель купався в південному сонці і здавався велетенським птахом, що, втомившись, відпочиває на воді. Він був обладнаний за останнім словом техніки, мав потужні двигуни, міг розвивати велику швидкість і не боявся найлютішого урагану.

Хоч стояв тихий сонячний день, але обрисів острова звичайним оком ще не було видно. Акули, що переслідували корабель, кудись зникли. І тільки щось, дуже схоже на кита, супроводило судно.

Вільні од вахти матроси сперечалися. Одні казали, що то кит, хоч у цій частині океану кити трапляються рідко. Другі, навпаки, твердили, що це підводний човен, який блукає океаном і випадково опинився біля «Адмірала Мільтона». Треті запевняли, що це спостережний пост, надісланий з суходолу простежити за маршрутом корабля, — корабель-бо має на борту вертоліт, складну апаратуру й прилади, і тому не може не викликати підозри, тим паче що й прикордонникам про це судно нічого не відомо. Кріпс теж звернув увагу на таємничого супутника, який час від часу висував із води свій тулуб. Кріпсові не хотілося б мати справу ні з американськими, ні, тим паче, з радянськими підводними човнами. Він не бажав, аби хтось був свідком того, що може статися з кораблем, коли він зіткнеться з невидимою перешкодою.

— Онде кит, капітане! — вигукнув хтось із матросів.

Фенімор Кріпс уп'яв маленькі лисячі очиці в таємничий супутник і зітхнув.

— Я теж гадаю, що то кит, — відповів Браун.

Кріпс підійшов до капітана. Той опустив бінокль і різко обернувся. Кріпсове обличчя спотворила лють.

Найперша умова, яку поставили капітанові перед подорожжю, — це зберігання в цілковитій таємниці всього, що відбуватиметься біля острова Абалули. «Капітан і екіпаж корабля одержать винагороду, якщо триматимуть язика за зубами», — сказав Брауну Джон Равен.

— То ніякий не кит! — прошипів Кріпс. — А твої люди, замість мовчати, розводять теревені...

— Це ж матроси, — спробував заспокоїти його Браун. — Вони звикли гаяти час розповідями про неймовірні речі... Тож чи варто дивуватися, коли вони кажуть, ніби той кит — це підводний човен?

Загорський мовчки стежив у бінокль за темною плямою й не прислухався до суперечок між Кріпсом і Брауном. Аж ось до нього підійшов низенький на зріст кульгавий алжірець, що працював у апаратній. Кріпс нервово сіпнувся.

— Що скажеш, Хедо? — спитав Загорський.

— Чути нерозбірливі сигнали!

— Сигнали? — скрикнув Кріпс.

— Нічого дивного, — сказав Загорський.

— Як?

— Іди, Хедо! — кинув алжірцеві професор, але Кріпс ухопив того за куртку й притяг до себе:

— Що то за сигнали?

Алжірець збентежено переводив погляд із Загорського на Кріпса: не розумів, чому Кріпс тримає його за комір і що хоче від нього.

— Він не може вам нічого сказати, сер, — промовив Загорський і, махнувши рукою, додав — Сигнали! Прилади приймають будь-які сигнали.

— Так, так, — процідив крізь зуби Кріпс.

Алжірець зашкутьльгав до апаратної. Фенімор Кріпс знову наставив бінокля до очей. Таємничий супутник залишався на тій самій відстані од корабля — не наближався й не віддалявся.

— Треба перевірити, що це — підводний човен чи кашалот, — нарешті сказав Кріпс.

Загорський здивовано глянув на нього.

— Ми не можемо гаяти часу, сер!

— Я саме це й маю на гадці, — відказав Кріпс.

Запала мовчанка. Капітан спробував розрядити напружену атмосферу й запропонував сприйнятне для обох сторін рішення:

— Давайте перевіримо, професоре! Принаймні спекаємося підозри.

Намагаючись стримати свої нерви, Кріпс ввічливим тоном наполягав:

— Браун має рацію, сер!

— Цей супутник нас зовсім не цікавить! — відповів Загорський. — Спостереження за ним не заважатиме виконанню нашого головного завдання, але й нітрохи не полегшить його. Нам треба дивитися он туди, — він показав на схід, — а все інше нас не обходить!

Обличчя в Кріпса налилося кров'ю. На щоках виступили червоні плями.

— Тут не виключені будь-які несподіванки! — сказав він, ні до кого не звертаючись.

Загорський підвів на Кріпса очі.

— Я не бачу ніякої небезпеки!

— Дарма, сер! — повільно мовив Кріпс. — Ідеться про інтереси фірми! Ви не торгівець, і тому не розумієте, в якому скрутному становищі опинився Джон Равен.

Нараз, збагнувши, що починає виказувати таємниці, про які не повинні знати ні Загорський, ні Жозеф Браун, Фенімор Кріпс прикусив язика й замовк. За мить, опанувавши себе, він спокійно додав:

— Ми у відкритому морі! Нас можуть торпедувати й пограбувати!

Загорський, ховаючи посмішку, краєм ока глянув на Брауна. Мовляв, Кріпсова голова забита дурницями — він весь час підозрює, що його хтось переслідує й хоче пограбувати. З такою людиною, звісно, сперечатися важко, а ще важче в чомусь переконати її. Тим-то Загорський махнув рукою:

— Не будемо сперечатися, сер!

Капітан знизав плечима. Мовляв, він змушений підкоритися цьому настирливому Кріпсові, хоч і розуміє, що переслідувати супутника — безглуздо.

ПОДОРОЖ СЕРЕД ТАЄМНИЧИХ СУПУТНИКІВ І НОВІ ЗАГАДКИ

Фенімор Кріпс, не випускаючи з рук бінокля, стояв на капітанському містку. Він мав бути задоволений: капітан вправним маневром розвернув корабель і спрямував його в бік таємничого супутника.

З палуби долинув гучний голос штурмана:

— Б'юся об заклад, що це кит!

— Ти ж зроду не бачив живого кита! — заперечив йому старий бородатий матрос з хрестиком на шиї.

— Я плавав на китобійному кораблі.

— А я стріляв по них гарпунами!

Вибухнув сміх.

— Може, ти ще й тримав кита за хвіст! — жартували матроси.

Макс Шнайдер-Акула, пахаючи сигарою, зверхньо поглядав на матросів і мовчав.

Корабель не проплив і милі, як капітан вигукнув:

— Що воно за нечиста сила?!

Кріпс одірвався від бінокля й повернув до нього голову:

— Ви щось помітили?

— Мені здається, той таємничий привид з такою самою швидкістю віддаляється від нас!

— Його вже не видно?

Жозеф Браун опустив бінокль, протер очі і знов уважно вдивився в далечінь. В окулярі промайнули темні обриси супутника. Браун насупив брови й наказав розвинути максимальну швидкість. Та вже за кілька хвилин Кріпс у відчаї опустив бінокль і вилаявся:

— Він біжить поперед нас, як пацюк!

Обличчя в Жозефа Брауна залишилося нерухомим.

— Дивна річ! — повторив Кріпс.

— Нічого дивного немає! — махнув рукою Браун.

— Що ж ми будемо робити?

— Маневрувати!

Корабель уповільнив хід, описав на воді широке коло й повернувся на те місце, де був раніше. Та не проплив він і п'яти миль, як темна цятка знову рушила слідом за ним, тримаючись тієї самої відстані. Коли ж корабель несподівано ліг на зворотний курс — супутник також повернув назад.

— Привид! Справжній привид! — хитав головою Кріпс.

— Побережіть свої нерви, сер! — заспокоїв його капітан.

Обличчя в Кріпса було похмуре, схвильоване, хоч як він намагався не виказувати своїх почуттів. Ту мить на капітанському містку з'явився Загорський.

— Доки триватиме ця гра?

Фенімор Кріпс скипів:

— Це ніяка не гра, сер!

— Ми губимо дорогоцінний час! — досадливо змахнув рукою Загорський. — І потім...

Фенімор Кріпс скинув рукавички і, вдаривши ними себе по коліну, повільно проказав:

— Спочатку треба з'ясувати, з ким ми маємо справу!

Загорський спалахнув:

— А що робити, коли це справді підводний човен, який вирішив переслідувати нас до кінця подорожі? Будемо крутитися тут три дні, і він разом з нами? Що ж, по-вашому, так і сидіти склавши руки?

— Хіба човен має великий запас пального? — не постулався Кріпс.

Настав час завдати йому нищівного удару, і Загорський не забарився це зробити.

— Ми з вами живемо не на початку двадцятого століття, сер! — сказав він. — Тепер існують підводні човни з атомними двигунами! Човен з таким двигуном може лишатися під водою навіть протягом року! А в нашому становищі хіба можна гратися — хто кого перечекає?

Кріпс вимушений був відступити, але треба було відступити з честю, не втрачаючи власної гідності... Як людина розумна й спритна, він так і вчинив.

— Спробуємо ще раз наздогнати його і тоді вже попливемо до Абалули!

— Гаразд, — погодився Загорський.

З лабораторії вибіг, накульгуючи, алжірець Хеда:

— Знову сигнали!

Кріпс сполотнів.

— Гаразд, — відповів Загорський. Зачекавши, поки відійде професор, на місток піднявся Макс Шнайдер-Акула.

— Ну, то що ж це: кит чи не кит? — дошкульно запитав його Жозеф Браун.

Акула випнув груди, закусив сигару й процідив крізь зуби:

— Підводний човен!

Потім підступив до директора й щось прошепотів йому на вухо. Фенімор Кріпс підскочив, як ошпарений:

— Чи ти сповна розуму?

І насилу переставляючи ноги, поволі спустився сходинками вниз.

* * *

Під час другого маневру Жозеф Браун остаточно переконався, що за кораблем слідує не кит, а якесь морське судно, зовсім не схоже на підводний човен. Коли він зайшов у каюту до директора, той був у ліжку. Шухляда нічного столика з червоного дерева була висунена, і капітан побачив у ній новенький блискучий пістолет. Кріпс не встиг відсмикнути тремтячу руку від шухлядки. Уздрівши Брауна, він спробував підвестися.

— Мене переслідують кошмари!

— То вийдіть на повітря, сер!

— Ні, — півголосом відповів Кріпс, замкнув шухлядку і, потерши рукою очі, додав: — Краще я полежу.

Потім сів на ліжку, пригладив скуйовджений чуб і запитав:

— Що там нового?

— Підозрілий супутник щез, сер! — доповів Браун.

— Як?!

— Він не з'являється вже півтори години.

Кріпс одразу пожвавішав і допитливо подивився на капітана:

— Кит?

— Здається, сер!:

— Зачекай-но! А чому професор завжди замикає свою каюту?

Жозеф Браун здивовано звів плечима:

- Мене це зовсім не цікавило.
— Значить, ти не знаєш?
— Ні! — відповів Браун і вийшов на палубу.

* * *

Після марного триденного блукання в пошуках морських привидів корабель попав у шторм. Це була не та звичайна буря, що часто здійснюється у відкритому морі, а справжній ураган. І тільки завдяки потужним двигунам та досвідченим рукам Жозефа Брауна «Адмірал Мільтон» повернувся на те саме місце, звідки почав переслідувати «підводного човна», і знову взяв курс на Абалулу.

Від утоми в людей склеплювалися очі, крім того, треба було змонтувати деякі складні й чутливі прилади, що їх під час шторму швидко демонтували й сховали в надійні місця. На це довелося витратити ще один день. До того ж професор Загорський наполягав, щоб корабель увійшов у зону опромінювання не вночі, а вдень. Він запропонував перебути ніч у океані — подалі від острова, — а рановранці, коли буде повний штиль, рушити вперед. Жозеф Браун спочатку не погоджувався на це, та потім поступився перед доводами Загорського.

Вони стояли вдвох на капітанському містку, уточнюючи деякі деталі, коли до них підійшов штурман і, показавши праворуч, сказав:

— Привид з'явився знову!

Жозеф Браун мало не випустив з рота сигару. Він припав очима до бінокля, довго вдивлявся в море, і нарешті в окулярі з'явилися обриси таємничого супутника. Цю ж мить до Загорського підскочив кульгавий алжірець і прошепотів:

— Сигнали повторилися!

«Поява таємничого супутника збігається з передачею незрозумілих сигналів. Це повторюється вже кілька разів. Який між ними зв'язок? Можливо, це просто випадковість? — розмірковував професор. — Випадковість? Навряд чи!»

Чутка про те, що підозрілий супутник з'явився знову, облетіла весь корабель.

— Світловий сигнал! — вигукнув хтось.

— Так, так, — потвердив іще хтось.

У оточенні кількох матросів на палубу вийшов Макс Шнайдер-Акула й зупинився біля правого борту.

* * *

За дві години після цього Жозеф Браун запросив Загорського до себе в каюту на каву. Вони розмовляли про супутник, про ураган і про Кріпса, який раптово занедужав. У розмові Браун згадав і про те, що Кріпс цікавився, чому Загорський замикає свою каюту.

Коли мова зайшла про невидиме кільце магнітних сил, що його вони можуть зустріти в безмежному океані, до каюти вбіг захеканий штурман.

— З'явився ще один супутник!

— Що ти кажеш? Де? — не міг второпати ошелешений капітан.

— Праворуч корабля!

— Відстань?

— Така ж, як і до першого.

— Отже, тепер нас супроводжують два супутники?

— Так.

— То ми знову будемо ганятися за ними? — впав у розмову Загорський.

— Цього разу — ні, професоре.

— А якщо Кріпс наполягатиме?

— Ви не повинні поступатися!

— І ви теж.

— Яке це, власне, має значення, хто нас супроводжує: кити чи підводні човни? Вони ж нам не заважають! — докинув і свого штурман.

— Авжеж, — підтримав його Загорський.

— Ні, професоре, — заперечив Жозеф Браун. — Для мене й для вас це не має ніякого значення, а для Кріпса — має. Мені, синові незаможного шотландського залізничника, байдуже — втратить Джон Равен Абалулу чи ні, збільшаться Кріпсові багатства чи він збанкрутує. А директора дуже непокоять ці таємничі супутники.

— За вами пильнує Акула, — попередив штурман.

— Може, за наказом Кріпса? — посміхнувся Загорський.

— Цей німець ще завдасть нам клопоту! — буркнув капітан.

— Отже, Кріпс наставив тенета й тепер стежить за кожним із нас? — сказав Загорський.

— Схоже на це! — потвердив штурман. — Та Акула цікавиться не нами. Він обнюхує вашу каюту, професоре. Це помітив навіть я. Кріпс боїться вас.

— Не розумію чому: адже я йому не конкурент!

— Може, він боїться, що ви порушите угоду?

— І повернуся додому?! — знову посміхнувся професор. — У наслідках цієї експедиції я зацікавлений більше, ніж ваш господар.

— Але кожен передусім захищає власні інтереси! — зауважив Браун.

— Хоч як це дивно, однак у даному випадку наші з Кріпсом інтереси збігаються! Я пливу на Абалулу як фізик, а він як торгівець. Отже, я не збираюся анулювати угоду.

«Брауне! Жозефе Брауне! — зачулося в гучномовці. — Підніміться на капітанський місток!»

Очевидно, Фенімор Кріпс помітив другий супутник і тепер стривожено кликав капітана.

Штурман вибіг, грюкнувши дверима.

— Ви озброєні, професоре? — раптом запитав капітан.

— Маю кишеньковий ніжечок!

— Я не жартую...

— Я вас не розумію! — стенив плечима Загорський.

— Такі люди, як Кріпс і Акула, здатні на все. На нас попереду чекає багато невідомого й небезпечного. Треба бути готовими до будь-яких несподіванок! Я маю вовчий нюх і здалеку чую, чим пахне в повітрі!

* * *

Минала північ. На палубі не було нікого, крім вахтових. Ніч випала ясна, зоряна. Все небо було всипане зірками. Жозеф Браун ліг відпочити й тільки-но хотів згасити світло, як почув голос штурмана:

— Ви ще не спите, капітане?

— А бодай ти луснув! — вилаявся Браун.

— Передають шифровану радіограму!

— Радіограму? — підхопився капітан і вискочив з каюти.

... Радіорубка була порожня. Браун мовчки сів біля приймача. Звук у навушниках слабшав і губився в ефірі. Очевидно, десь шаленіла буря. Передача тривала недовго. Нарешті Браун відклав навушники й вийшов з кабіни.

— Це бісове кільце оточило також і Аболу.

— Не солодко зараз Морітонові Джорлінгу! — кинув штурман.

— До дідька Джорлінга!

— Що ж робити?

— Кріпс уже спить?

— Допіру прогулювався на палубі.

— Треба його повідомити про це.

— Він з радощів збожеволіє!

— Не раніше, ніж відправить Лабалу акулам на сніданок!

— Лабалу!? — здивувався штурман. — Хіба ж Лабала не загинув під час вибуху корабля?

— Ні, бородатий дурню! Лабала тут, у каюті професора.

Штурман здивовано кліпав очима.

— Професор Загорський тримає його під замком. Негр дещо знає, тому його старанно ховають від очей матросів. А найпаче від Фенімора Кріпса.

— Тим-то Акула так пильно стежить за каютою професора?!

— Авжеж.

— Ви теж про це знаєте?

— Цить! Прикуси язика, рогатий бісе! Тепер завжди тримай одну руку в кишені! В повітрі запахло димом, хай йому грець!..

Штурман замовк. Жозеф Браун вийшов на палубу. Через дві хвилини він обережно постукав у двері директорської каюти. Кріпс іще не спав. На сусідньому ліжку відпочивав лікар Раск.

Побачивши капітана, Кріпс нервово відкинув ковдру.

— Вони ще пливуть?

— Ви про кого, сер? — удав, ніби не розуміє, Браун.

— Про наших проводирів, — пояснив Кріпс.

Жозеф Браун махнув рукою.

— Облиште це, сер! Одержано радіограму!

Кріпс вихопив у нього з рук аркушик паперу. Лікар у ліжку поворухнувся.

— Що, що? — директор вдивлявся в ламкі рядки літер і не йняв віри власним очам. — Не може бути! Морітону Джорлінгові загрожує небезпека?

— Лягайте, сер! — прокинувся лікар.

— Ач, старий пацюк! — не звертав на нього уваги Кріпс. — Нарешті цей старий пацюк попав у пастку!

Він задоволено потер руки й додав:

— Чудова новина, капітане! Чудова новина!..

* * *

На світанку до професора ввійшов схвильований Жозеф Браун. Фізик сидів за письмовим столом і щось писав.

— Ви знову про підводні човни? — запитав він капітана.

— Ні, сер.

— Тоді, либонь, про штурманових китів?

— Є дещо важливіше, сер. Попереду корабля видно сріблясте коло!

Вискочивши з каюти, професор побачив над темною водною поверхнею яскраву сріблясту смугу, що починалася на небокраї і вигиналася в правильне коло, оперізуючи острів Абалулу. Схожа на краплинки хвиль, що розбиваються об корабель і виблискують сріблястими іскорками, така завширшки, як веселка після теплої дощу, смуга подекуди ширшала і яскравішала, а подекуди майже зникла у вранішній півсутіні.

Жозеф Браун наказав притишити хід корабля. Двигуни раптом перестали рівномірно стукотіти й придушено захрипіли. Корпус корабля здригався, наче його пронизував електричний струм.

Світало. Над водною гладінню танули сині сутінки. На обрії спалахнуло рожеве саяво. Корабель плів тепер самотній — обидва супутники кудись несподівано зникли...

Сріблясте коло, що з'явилося попереду корабля, вкрай спантеличило професора. В розшифрованій радіограмі Ліпмана не було й згадки про це коло. Важко, однак, припустити, щоб капітан не звернув уваги на таку деталь. І ще одне явище здалося вченому вельми

загадковим — це виникнення таємничих сил також навколо острова Аболи, де кораблі Морітона Джорлінга, наштовхнувшись на невидиму перешкоду, мало не розбилися й не потонули.

«Що означають ці жарти природи? — міркував Загорський, спершись на борт корабля. — А може, й не природи? Але кому ж іще під силу утнути таке?»

А ця срібляста смуга? Може, це омана зору?»

Професор покликав свого асистента Абдулі Хаміда й, показавши на сріблясту смугу запитав:

— Як ви гадаєте, що це?

— Віддзеркалення світла!

Загорський похитав головою:

— Якого світла?

— За обрієм уже зійшло сонце...

— Але ж за обрієм. А тут ми його ще не бачимо. Тож хіба може бути віддзеркалення без світла?

Загорський помовчав, зотягся сигаретним димом, потім поклав руку на плече асистентові.

— Не думай, що я тебе екзамуюю! Ми розмовляємо з тобою як фізики, що стали спідками незвичайного явища. Тут треба вдатися до припущень. Що припустиме й можливе і що неприпустиме й неможливе?

Ту мить до них підійшов капітан Жозеф Браун.

— Присягаюсь своєю печінкою, що це табун риби!

— Риби? — здивовано глянув Загорський.

— Я вже не раз бачив такі табуну риби! Звичайно, вони не мали форми кола, та, слово честі, це — звичайнісінька риба!

— Можливо, це світні мікроорганізми? — втрутився в розмову Хамід.

— Хтозна... — до них підійшов шотланець Нельсон, юнак з рожевим обличчям і роздвоєною борідкою. — Хтозна, може, це жарти самого Нептуна...

— Але ж ми зараз не перетинаємо екватора, дворогий цапе, — поплескав його по плечі штурман.

Професор знову глянув у далечінь і прошепотів:

— Дивись-но, Хаміде!..

Асистент не встиг наставити бінокль, як світла смужка враз потемнішала, іскри згасли і таємниче кільце, що оперізувало Абалулу, зникло, наче міраж. Цю мить Загорський подумав про Вільяма Дампіра — англійського пірата й мандрівника, на прізвисько «король морів», котрий десь згадував, що одного разу бачив, як море раптом побіліло і моряки впали на коліна перед «божим дивом».

Але це писано ще до того, як винайшли мікроскоп... Професор був свідком багатьох незвичайних видовищ на морі. Якщо, приміром, пропливає великий табун сардин, то вода починає мінитися яскраво-смагдовим світлом. Часом на воді з'являються веретеноподібні бризки, наче хтось жменями кидає в море перлини...

* * *

Лабала не чув, як прочинилися двері каюти, не помітив, як увійшов Загорський. Він дивився переляканими очима в ілюмінатор, бив себе кулаками в груди і, смикаючи то ліве, то праве вухо, повторював якісь заклинання.

Довідавшись про те, що Абалулу оточила якась невидима сила, Джеймс Лабала спочатку був подумав, що то зробив добрий дух, аби не пускати кораблі білого пана грабувати його країну. А тепер Лабалі здалося, ніби та біла смуга — витвір злого духа, який перешкоджає йому повернутися на рідну землю.

Професор не хотів турбувати забобонного абалульця. Він тихенько присів, та Лабала зачув шерех і озирнувся, затремтівши від переляку.

— Не бійся, Лабало!

— Бама, о, бама!

— Сідай!

Негр опустився на стілець.

— Ти раніше ніколи не спостерігав біля Абалули таких кіл? — запитав професор.

— Ні, сер.

— А може, про це розповідали старі остров'яни?

— Ні, сер.

Негр помовчав, потім підвівся й прошепотів:

— Хтось стукав — тук, тук, тук!

— Коли? — здригнувся Загорський.

— Коли професор виходив. Стукали тричі: тук, тук, тук... —
Лабала зітхнув: — Хто це стукав, сер?

— Не знаю, — відповів Загорський,

— Кріпс уб'є Лабалу!

— Ти не відчиняй нікому!

— Не буду, сер!

— Маєш зброю?

Негр витяг з-за пояса дугастого тубільного ножа. Загорський заперечливо похитав головою й висунув горішню шухлядку письмового столу.

— Ти вмієш стріляти?

— Вмію, сер.

— Тоді візьми оцю іграшку. Може, вона тобі згодиться! — і він подав Лабалі пістолет.

Лабала довго милувався подарунком, а тоді старанно припасував жовту кобуру при поясі на голому тілі...

ЗУСТРІЧ З НЕВИДИМОЮ ПЕРЕШКОДОЮ НА ШЛЯХУ ДО АБАЛУЛИ

— Сер, сер Загорський, брррр, брррр! — вигукнув переляканий Лабала, описуючи руками кола.

Професор не квапився розпитувати Лабалу про те, що сталося, бо не помітив на приладах ніяких змін. А втім, його тепер не здивувало б ніщо. Загорський присів поруч з негром і спробував його заспокоїти...

До каюти ввійшов Абдул Хамід. Його чоло було зрошене потом, губи тремтіли:

— На кораблі заворушення, сер! Люди вважають, що йдуть на неминучу загибель. Одні моляться, інші погрожують! Ми з Беном Хедою гадаємо, що тільки дивом...

Кульгавий Бен Хеда був лаборантом. Він учився на фізика й після навчання мріяв повернутися в Алжир.

— Браун може покарати підбурювачів, але ліків від страху немає, сер! — докинув і свого алжірець.

Загорський мовчки дивився на екрани приладів. Потім запитав:

— А як себе почуває Жозеф Браун?

— Гризе яблука на капітанському містку! — відповів Хамід.

— Той не ворухнеться навіть і тоді, коли на борту вибухне вулкан! — додав Бен Хеда.

— Тут щось скоїлось, — показав професор па прилади. — Лабала чимось схвильований! Спробуйте з'ясувати, що то воно, а я тим часом приляжу здрімнути...

— Ви йдете відпочивати? — здивувався Хамід.

— А чому б ні?

* * *

Перш ніж піти за ширму, де стояло ліжко, Загорський запитав негра:

— Що означає оте «брррр»?

Лабала підхопився з місця, скривив обличчя і, збуджено махаючи руками, повторив:

— О, погано, бама!

— В якому апараті?

— В білій коробці, сер!

— Стабілізатор! — пробурмотів Загорський.

Так, це був саме стабілізатор. Але яким чином у стабілізаторі виникла іскра? Радар показував ледь помітні збурення, стрілка компаса не відхилялася, магнітометр зафіксував незначні зміни сили й напрямку магнітного поля. І раптом іскра, блискавичний спалах над стабілізатором, — це вже щось зовсім несподіване.

Відпочивати Загорському не довелося. Тільки-но він зібрався прилягти, підбіг Бен Хеда.

— Що сталося?

— Не питаєте, професоре! Це не вкладається мені в голову! Іскра! Такого спалаху не дає навіть кілограм фосфору! Ось погляньте!

Алжірець показав на металеву пластину, встановлену на високому залізному триніжку. В центрі пластини зяяла дірка завбільшки з кулак.

— Ого-го! — вигукнув Загорський.

— Добре, що мене тут не було!

Загорський мовчав.

— Якщо пробито таку металеву пластинку... — почав професор.

— ... то, значить, ми маємо справу з когерентними електромагнітними хвилями, — докінчив його думку Вен Хеда.

— Так, так, — кивнув Загорський.

Алжірець стояв блідий, як крейда.

— Перший сигнал!

— Добрий сигнал, — відповів професор.

Легкий поштовх труснув корабель. Гучно грюкнули металеві бочки. Це не було схоже ні на удар розбурханої хвилі, ні на зіткнення корабля з підводною скелею. Здавалося, наче крізь судно пустили електричний струм...

До острова Абалули було ще далеко. Згідно з повідомленням капітана Ліпмана, на такій відстані загадкова перешкода ще не

давилася взнаки.

Прибіг захеканий Абдул Хамід.

— Професоре, починається...

— Що показують прилади? — урвав його Загорський.

— На радарі незначне збурення...

Загорський підійшов до приладів. На чорному циферблаті світилася стрілка, що невпинно описувала кола. На екрані не спалахувала жодна цятка. Це означало, що дно океану рівне. На мапі в цьому місці теж не позначено скелі. Загорський мовчки дивився на радар. Думка його напружено працювала. «Може, вибухнув вулкан, як тоді, поблизу острова Різдва?»

Абдул Хамід чекав на відповідь.

— Землетрус? — хитро запитав професор.

Хамід заперечливо похитав головою.

— Сейсмограф не зафіксував ані найменшого коливання!

— Чому у вас такий вигляд? — звернувся до алжірця Загорський, змірявши його поглядом з голови до ніг.

Бен Хеда був неголений, в зім'ятому халаті, із скуйовдженим чубом.

— Чому у вас такий вигляд? — повторив Загорський.

— Я якось не думав про свій вигляд, — почав був виправдовуватися алжірець.

— Зайдете до мене рівно о п'ятій годині! — урвав його Загорський.

Лаборант добре знав, що це означає: через десять хвилин він має стояти перед професором поголений, у новому, випрасуваному халаті...

Тим часом на палубі стояли невеличкими гуртами матроси й шушукалися між собою. В середньому гурті був Макс Шнайдер-Акула. Раптом він сіпнувся й кинув погляд через плече. Моряки замовкли. Ішов Загорський. Помітивши, як скоса дивляться на нього ці перелякані люди, професор зрозумів, що назріває те, чого так боявся його асистент.

На східцях Загорський мало не зіткнувся з Фенімором Кріпсом.

— Чи є загроза нашому життю? — запитав Кріпс.

— У відкритому морі ніхто нікому не може гарантувати життя! Та ще й пливемо ми в найнебезпечнішу зону земної кулі! — відповів Загорський.

— Що означають ці поштовхи?

— Сер Кріпс! Я не люблю, коли мене екзаменують, наче студента! — пролунала ухильна, але категорична відповідь.

— І все ж таки?

— Може, ви закурите, сер? — запропонував йому Загорський сигарети.

Кріпс простяг руку до пачки сигарет, але насилу встояв на ногах — корабель знову струснуло. Довірений Джона Равена припав до парапету й, на смерть переляканий, пошепки запитав:

— Джеймс Лабала тут?

— Що це — допит?

— Ні, але...

— Годі про це, сер! — знову спробував ухилитися від прямої відповіді Загорський. — Зараз важливіше інше — чи допливемо ми до Абалули?

— А як ви вважаєте?

— Це від мене не залежить.

Фенімор Кріпс розсердився й мало не закричав:

— Ви неввічливі!

— А вам треба заспокоїти свої нерви, сер!

Професор пішов собі.

Фенімор Кріпс провів його тривожним поглядом. Загорський повільною ходою прямував до своєї каюти.

Так закінчилася перша сутичка між ними.

* * *

Хоч на кораблі нічого не трапилось, однак усі були занепокоєні. Нервова напруженість відчувалася скрізь — у машинному відділенні, на капітанському містку, серед вахтових матросів і навіть у камбузі. Лише професор Загорський і Жозеф Браун нічим не виказували своєї тривоги. І хоч після двох поштовхів настало затишшя, та це було затишшя перед бурею.

Неподалік корабля здіймалося вгору кілька фонтанів води. Там плавали великі голубі кити. Над кораблем перелітали мандрівники-альбатроси.

Спершися на поруччя, професор Загорський неухважливо дивився на океан. Колір води весь час мінився — то був блакитно-сірий, то темно-зелений. Гребені хвиль виблискували блідо-синявим світлом.

День згасав. Запалав багрянцем небокрай. Море стало пурпурове: а гребені хвиль — блідо-рожеві...

Кити поводитися спокійно, це передвіщало, що погода не зміниться. Та ці живі барометри протягом години спростували Брауну теорію.

Барометр несподівано почав падати. Налетів вітер. З кожним його поривом стрілка барометра падала чимраз нижче.

Загорський пішов з палуби. Раптом хтось ухопив його під руку. Обернувся — то був капітан:

— Діється щось незвичайне, сер! Барометр падає!

— У навігації та в погоді я нічогісінько не тямлю, капітане!

— Але це вас теж стосується!

Загорський зупинився й пильно подивився на капітана:

— Що саме?

— Нам знову доведеться боротися з хвилями!

— І ми знову втратимо час?

— Це ще невідомо. Корабель ітиме визначеним курсом. Ми не марнуватимемо часу.

— Якщо не станеться несподіванок!

— А що показують ваші прилади?

— Вони не оракули, сер Браун, не вміють передвіщати майбутнього.

— Однак чують здаля, мов лиси!..

На палубу впали перші краплини дощу. Пориви вітру посилились. Зненацька гучний тріск сполошив Загорського й Брауна. Сумніву не було — це пролунав постріл. Жозеф Браун побіг до капітанського містка. Цю ж мить за спиною в Загорського виросла довгаста постать Кріпса. З трюму вискочив штурман.

— Хто стріляв? — запитав у Кріпса Загорський.

— Мене це теж цікавить.

Кріпс стояв схвильований, тримаючи руки в кишенях непромокального плаща. Він стежив неспокійними очима за кожним порухом професора. З апаратної вибіг Хамід. Здогадавшись, що саме могло статися, Загорський кинув йому:

— Ходи зі мною!

— Там щось скоїлося, сер! — показав штурман на каюту професора.

— Не хвилюйтесь! Нічого особливого, — відказав Кріпс.

— Що ви маєте на увазі? — підвів на нього очі професор.

— Вашого чорного диявола!

— Що, власне, сталося, штурмане?

— Хтось вистрелив у вашу каюту!

Обличчя Загорського спохмурніло. Він гнівно зціпив зуби й процідив:

— Ходімо, Хаміде!

Потім, обернувшись до Кріпса, кинув:

— Гадаю, ви все зрозуміли?

— Ммм — так...

— Ви відповісте за все!

Кріпс здивовано глянув на нього:

— Ви мене залякуєте?

— Ні, я вас попереджаю!

В оточенні двох матросів на баці з'явився Акула. Кріпс сполотнів, але вдав, ніби не помічає його.

* * *

Джеймс Лабала забився в куток і тремтів, щось ховаючи під подертою парусиновою курткою. Коли двері до каюти відчинилися й на порозі стали Загорський з Хамідом, Лабала спробував підвестися. З його очей прозирав жах.

Хамід зачинив двері.

— Куля тебе не зачепила? — схвильовано запитав Загорський.

Лабала хотів щось відповісти, але губи йому тремтіли, і він тільки заперечливо хитнув головою. Потім затулив обличчя грубими, шкарубкими долонями й зайшовся плачем.

Загорський добре розумів, що переживає негр у цю мить. Він підійшов ближче й запитав:

— Тебе поранило?

— Ні, сер!

Професор налив у склянку холодного соку й подав Лабалі.

— Випий!

Лабала підвів на нього очі.

— Ні, сер.

— Це помаранчевий сік.

— Убийте мене, сер! — благально мовив Лабала до Загорського, і на очах у нього знову забриніли сльози.

— Навіщо тебе вбивати?

— Тут чорних не вважають за людей!

— Що це ти верзеш, Лабало? — не зрозумів його Загорський.

— Так, сер, чорні — це не люди!

— Але ж так не скрізь. Є країни, де білі й чорні мають рівні права.

Негр гірко посміхнувся.

— Ні, сер.

— Є такі країни, Лабало.

Обличчя в негра скривилося в страшній гримасі, очі його спалахнули гнівом. Він підвівся й прошепотів:

— Ці білі пани — не люди, сер. В Абалулі готують багато стріл. Треба вбивати білих нелюдів.

Його голос лунав хрипко, люто, широкі груди високо здіймалися.

— Хто стріляв? — запитав Загорський.

— Я не знаю, сер, — відповів Лабала й показав рукою на двері. — Він стояв там, за дверима.

Поклавши до кобури пістолет, Лабала витер очі, вийняв з кишені якісь черепашки й швидко заховав їх знову.

— Чи скоро припливемо ми на Абалулу? — запитав він.

— До острова вже недалеко.

— Можна доплисти до берега?

— Про це годі й говорити. Хіба людина може подолати двісті миль?

Та й навіщо це робити?

— На Абалулі мене кожний сховає й дасть мені притулок.

Загорський зрозумів, на що натякає негр, але нічого не відповів.

* * *

Цілу ніч лютувала буря, а вранці на небокраї зійшло лагідне яскраве сонце і вкрило воду золотавими блискітками.

Загорський походжав палубою.

— Присягаюся хвостом кашалота, що сьогодні буде чудова погода! — пролунав в Загорського за спиною гучний голос Жозефа Брауна.

Загорський оглянувся. Жозеф Браун добродушно всміхнувся, витяг з кишені пляшку віскі, зробив з неї кілька ковтків і, задоволено прищмокнувши, простяг пляшку професорові:

— Для апетиту, сер.

— Ні, спасибі, капітане.

Жозеф Браун знову приклався до пляшки.

— Хто стріляв? — запитав його Загорський.

— Слідів не виявлено.

— А ви хіба не знаєте?

— Я? — хитро підморгнув Браун. — Я все знаю.

— Хто б це міг бути?

— Підставна людина Кріпса!

Вони не називали імені, але обидва добре знали, хто це був.

— Нам треба здихатись його!

— Якщо казати точніше — його покровителя! Звичайно, не розправитися з ними фізично! Треба просто знешкодити їх.

— Це важко зробити.

— Інакше вони заважатимуть нам і надалі.

— Я згоден з вами, сер.

Трохи поміркувавши, Жозеф Браун махнув рукою.

— Покладіться на мене! Я приготую гамівну сорочку для німця, а ви добре стережіть Лабалу. — Він помовчав, потім підвів голову й глянув у вічі Загорському. — А навіщо вам здався той негр?

— Негр? Я ж не Кріпс і не Джон Равен, капітане. Лабала нам потрібен для справи. Він — остров'янин. Ми ж вивчатимемо Абалулу, а не Техас...

Загорський не встиг закінчити фрази — раптовий удар струснув корабель і нахилив його набік. Лівий борт мало не торкнувся води. Жозеф Браун побіг до капітанського містка, гукнув штурмана, але той не з'явився. Прибіг захеканий радист. Цілий екіпаж охопила паніка.

— Тримайтеся, хлопці! — гримів з гучномовця Браунів голос.

Загорський кинувся до апаратної. Ліва рука в Хаміда висіла, наче перебита.

— Що з тобою, Хаміде? — підскочив до нього Загорський.

— Стукнувся об радар під час поштовху.

— Ми сіли на міліну, професоре? — запитав Хеда.

— Звідки це ти взяв?

— Мені здалося, ніби ми наскочили на скелю!

— Поки що це тільки легенькі лоскоти.

— Лоскоти? — спроквола повторив алжірець.

— Я вже спробував ці лоскоти на собі, — невдоволено відповів Хамід і показав поранену руку. — Дай боже, щоб на цьому все скінчилося...

— Треба бути готовими до будь-яких несподіванок, — зауважив Загорський.

— І до смерті теж? — зойкнув Бен Хеда.

— Не панікуйте! — голос Загорського примусив Бен Хеду здригнутися. — Зніміть показання вимірювальної апаратури!

Алжірець закульгав до приладів, тримаючи в руці блокнот. Він трохи заспокоївся, але щоразу, коли олівець торкався паперу, правиця в Бен Хеди тремтіла.

* * *

Загорський тільки-но почав сходити на капітанський місток, коли з гучномовця почувся новий наказ. Голос Жозефа Брауна лунав бадьоро, впевнено, без найменшої тривоги...

— Що сталося, професоре? — зустрів Загорського Жозеф Браун.

— Мені здається, ми входимо в мінне поле!

— Бог не залишить нас у біді! — пожартував Браун.

— Наш корабельний бог — це ви, капітане!

Жозеф Браун усміхнувся в бороду й подав Загорському бінокль.

— Погляньте-но, професоре!

Загорський наставив бінокль до очей.

Пінячи за собою воду, од корабля швидко віддалялося стадо китів.

— Наші друзі в паніці тікають. Отже, нам треба бути насторожі! — сказав капітан.

Загорський опустив бінокль.

— Ви маєте рацію, капітане!

— Негр озброєний? — несподівано запитав Браун.

— Так.

— Він ще стане нам у пригоді.

— Ви гадаєте, що на кораблі може спалахнути бунт?

— На всі сто!

— А може, все це робиться тільки задля того, щоб убити негра?

— Хто знає, сер! Але нам треба запобігти будь-якому заколотові!

Обвівши поглядом палубу, де з'юрмилися матроси, Браун тихо додав:

— Господар на кораблі — я. І я буду безжалісний. А ви, професоре, ведіть далі свої дослідження.

* * *

Після раптового струсу корабля все пішло шкереберть. Стрілки годинників стали рухатись повільніше, крім стрілок кишенькового годинника штурмана, механізм якого був схований у незвичайному японському футлярі з подвійним вічком. Сигнальна лампа радіолокатора згасла. Динамо для лабораторних робіт розмагнітилось. Попавши в зону загадкового випромінювання, вийшов з ладу радіолокатор. Що ближче підходив корабель до острова, то дужче розпливалося зображення на екрані. Всі спроби Абдула Хаміда відрегулювати зображення променевої трубки були марні.

Коли Загорський увійшов до апаратної, асистент доповів:

— Обидва електромагнітні поля схожі між собою!

— Дуже прикро, Хаміде!

— На мою думку, треба шукати шляхів, щоб зупинити загадкове випромінювання.

— Але ж ми маємо справу не із звичайним електричним полем і, очевидно, неспроможні зупинити його. Про це свідчить дірка в металевій пластині!

Абдул Хамід тяжко зітхнув.

— Діється щось дивне, професоре. Магнітна стрілка компаса показує протилежний напрямок! Це, скажімо, у фізиці допустиме.

Можна пояснити навіть звукові й світлові сигнали, зафіксовані осцилографом. Але що воно за поштовхи, які підкидають корабель, звідки взялися фосфоресценція і срібляста смуга?

Цю мить до апаратної вбіг задиханий Жозеф Браун. Він одвів професора в куток і пошепки сказав:

— Знову з'явилися таємничі супутники!

— Зрозуміло, сер.

— Здається, ці кашалоти виліті з чистого металу! — додав Жозеф Браун.

— Я теж так думаю.

Тра, тра, тра-тра! Тра, тра, тра-тра! — почувся сигнал.

Загорський різко обернувся.

Тра, тра, тра-тра! Тра, тра тра-тра! — долинуло знову.

— Кашалоти подають голос! — Загорський показав очима на прилад.

Абдул Хамід у сотий раз пробував очистити екран радара, але марно. Загорський пильно подивився на свого асистента — той останнім часом дуже змарнів, на обличчі в нього проступили вилиці.

Жозеф Браун, переступивши з ноги на ногу, нетерпляче запитав у професора:

— Я чекаю ваших розпоряджень, сер.

— На кораблі не я господар, — відказав Загорський.

— А щодо курсу? Швидкості?

— Не змінювати!

Жозеф Браун вийшов.

— Ех, Хаміде, — зітхнув Загорський. — Противник таки ошелешує нас.

Професор сказав про «противника» жартома. Він мав на увазі невідомого творця таємничого випромінювання, яке щоразу руйнувало всі їхні плани й ставило перед ними нові загадки.

Хамід замислено мовчав.

— Може, ми маємо справу з керованою термоядерною реакцією? — вів далі професор.

Асистент здивовано глянув на нього.

— Ви припускаєте навіть таке?

— Нас ніщо не повинно дивувати.

— Професора запрошують на місток! — передав гучномовець.

— Професора — на місток!
— Жозеф Браун викликає професора!
Загорський спантеличено глянув на мікрофон.



... Жозеф Браун був схвилюваний. Професор ні про що його не розпитував: піднявшись на місток, він завмер на місці й прикипів очима до моря. Над водним простором мерехтіли величезні кола. В них заломлювалися сонячні промені й вигравали яскравими барвами веселки.

Це незвичайне явище вкрай спантеличило професора. Величезні мерехтливі кола на воді оберталися, наче колеса велосипеда.

— Як вони тримаються? — запитав Браун.

— Можливо, там немає ніяких кіл!

Капітан перевів на нього здивований погляд.

— Але ж ми їх бачимо?

— Можливо, це тільки віддзеркалення.

— Але ж небо довкола чисте, вода спокійна, на обрії — жодної хмаринки...

Корабель увійшов поміж незвичайні мерехтливі кола. Жозефу Браунів не раз доводилося зустрічатись у відкритому морі з бурею, слухати шалений рев урагану, але такого почуття, як зараз, він не зазнавав ніколи.

Віяв пасат. Корабель легко розтинав смарагдову поверхню океану. На перший погляд навкруги все було тихо й спокійно, та саме в цій тиші й крилося щось тривожне.

— Право на борт!

— Тримати праворуч!

Гучний, басовий Браунів голос тремтів. Океан довкола наче вимер. Не було ніяких ознак життя — не літали буревісники, не викидали водяних фонтанів кити. Навіть дрібні летючі рибки покинули цю мертву зону. Живі істоти лишилися тільки на кораблі. Але й тут у всіх були похмурі, перелякані обличчя, неспокійні погляди. Чувся лише громовий бас Жозефа Брауна й приглушене важке дихання двигунів. На палубі метушилося кілька матросів, промайнула постать Акули.

Відтоді, як викрили Кріпсову причетність до замаху на Лабалу, Кріпс не знаходив собі місця. Він уже не сумнівався, що Загорському відомо про вибух на кораблі й про те, що на цьому жахливому злочині знати пальці Фенімора Кріпса. А цього було досить, аби він не мав спокою ні вдень ні вночі...

Тільки-но з'явилися мерехтливі кола, Кріпс вискочив на палубу, та, уздрівши на капітанському містку Загорського, завагався, вилаяв штурмана й повернувся до своєї каюти.

— Присягаюся бородою диявола, капітане, що містер Кріпс як сам не свій! — проказав штурман, вибиваючи з люльки попіл...

Професор перший помітив, що блиск загадкових кіл дедалі посилюється. Незабаром ці кола спалахнули іскрами. Загорський покликав свого асистента. Хамід вийшов з апаратної і здивовано розглянувся навсібіч. Раптом його струнка постать розтанула в сліпучому сяйві бісерних краплин, що заповнили все навкруги.

— Професоре, що сталося?

Загорський чув голос, але постаті Хамідової не бачив.

— Де ти, Хаміде? Я не бачу тебе!

— Я вас теж не бачу, професоре!

Ту мить надійшов штурман.

— Чи ви тут, професоре?

— Як бачите.

— Браун злякався — ви так раптово зникли!

— Окремі речі вже стають невидимі! Це дуже цікаво! — відповів Загорський.

— О професоре, це дуже страшно! — вигукнув штурман.

З'явився Хамід.

— Я нічого не розумію! — заговорив він, задиханий і зляканий.

— Он як. Хаміде? А чому б нам не стати невидимками? Можливо, природа створює у свій спосіб якісь прозорі препарати на зразок препаратів професора Шпальтехольца? Коли ми повірили в те, що корабель Ліпмана був відкинений назад невидимими силами, то чому б не припустити, що ми на цьому диявольському місці можемо стати невидимими?

Загорський різко обернувся.

— А ось і Жозеф Браун!

Хамід обхопив обіруч голову й вигукнув:

— Ми наче опинились в лабораторії якогось алхіміка!

Але Загорський не слухав його.

— Хедо, йди-но сюди! — покликав він алжірця.

Кульгавий лаборант підійшов до нього, блідий, наче мрець.

— Візьми, будь ласка, пробу води з моря.

Коли Бен Хедо повернувся на капітанський місток з пробною води, Абдул Хамід не витримав і закричав:

— Я, здається, збожеволію!

— Побережи свій розум, Хаміде! Він тобі ще згодиться! — присадив його Загорський.

Абдул Хамід тримався рукою за голову й, широко розплющивши очі, дивився на воду. У воді з шаленою швидкістю крутилися сотні тоненьких, схожих на металеві стружки, фіолетових, лілово-синіх, жовтогарячих і золотаво-червоних кіл, що сліпуче спалахували на сонці.

— Жозефе Брауне! — гукнув Загорський. — Капітане!

Велетенська ведмежа постать старого моряка знову зникла.

— Жозефе Брауне, де ви?

— Я тут, професоре.

— Але ж я вас не бачу!

— Я вас теж не бачу!

— Ви не спите?

— А ви?

Загорський стояв, залякши на місці, і чув знайомі важкі капітанові кроки, його сухий кашель. А коли той підступив до професора зовсім близько, Загорський розгублено скрикнув:

— Чому ви так дивитесь на мене?

— Бо я нічого не бачу!

— А я вас уже бачу.

Жозеф Браун відчув дотик чиеїсь руки й здригнувся.

— Привид!

— Це я, сер! — озвався Загорський.

— Якась містифікація! — засміявся Браун.

— Значить, я вас бачу, а ви мене — ні! Оце і є світлова гра!



За мить блиск згас. Вони присіли. Жозеф Браун пригостив Загорського сигарою. Курили мовчки. Нарешті Браун втратив терпіння:

— Чим усе це можна пояснити?

— Якщо вірити теорії океанографа Мерея, то наш організм на якусь мить залишився без гемоглобіну і ми стали прозорі! Саме тому прозора переважна кількість тварин, що живуть під водою. Ми розрізняємо їх тільки з маленьких чорних оченят!

Жозеф Браун помацав свій опуклий живіт.

— Вони абсолютно безбарвні?

— Ми стали схожі на Уелсових героїв!

— Уелсових?

— На його думку, видимість залежить від того, як діють видимі тіла на світло.

— Облиште ці жарти, сер! Я вас запитую, чи бачив ці кола Ліпман? Його матроси теж ставали невидимі?

— Про це в радіограмах не згадується!

— Значить, тут якесь нове явище?

Загорський щось згадав, схопив Жозефа Брауна за руку, і вони збігли сходами вниз. Проба води все ще стояла біля дверей апаратної. Жозеф Браун зазирнув у воду, і його обличчя спохмурніло. Вода була зовсім спокійна, а в ній вирували барвисті кола, наче стрічки в руках у фокусника.

ПЕРШЕ ЗІТКНЕННЯ З НЕВИДИМОЮ СИЛОЮ

Загорський відпочивав у ліжку, коли в двері каюти тривожно постукали. Лабала дивився в ілюмінатор. При першому ж ударі в двері він підхопився, його рука сіпнулася назад, і за мить у долоні блиснув пістолет.

— Бама, хто це?

Загорський відкинув ковдру.

— Хто стукає?

— Відчиніть, сер! — упізнав Загорський голос алжірця.

Вен Хеда гарячково стукав у двері. Загорський повернув ключ замка, і в каюту вскочив Вен Хеда.

— Сер, на кораблі заколот!

— Заколот? — пильно глянув на нього професор.

— Так, я чув це на власні вуха!

— Від кого?

— Я чув, як розмовляли між собою Грін з Акулою.

Загорський почав швидко вдягатися.

— І що ж вони казали?

— Що не бажають іти на неминучу смерть!

— Ммм-так, — промимрив спохмурнілий Загорський.

— Вони заарештують вас, Хаміда, Жозефа Брауна та штурмана і повернуть корабель назад.

Загорський мовчки дивився на нього.

«Грін і Акула», — повторив він подумки імена двох матросів.

Педро Грін був присадкуватий дебелий чоловік, з котячими очима й татуїровкою на лівій руці. Він працював у машинному відділенні. А Акула? Перед очима професора зразу ж постала похмура, висока, завжди розхристана, набундючена постать німця. Він ставився до людей зверхньо, з почуттям власної вищості, і завдяки своєму велетенському зросту та неабиякій фізичній силі тримав у покорі весь екіпаж...

Джеймс Лабала стояв біля дверей.

— Жозеф Браун про це знає? — запитав Загорський.

— Ні, сер!

— А Хамід?

— Я йому вже сказав.

Загорський витяг свою жовту подорожню валізку, відкрив її, взяв звідти якусь річ і поклав собі в кишеню.

* * *

Повернутися назад? Ні, цього він не допустить!

— Заколот! — повторив Загорський.

Отже, малодушність і страх узяли верх. Повертати назад? Ні, він згоден лишитися на кораблі сам один, але не відступить назад ані на крок. Ніхто в світі ще й не чув про ці невідомі явища природи, а він, людина науки, злякається і втече з Абалули?! Це так само, якби воїн утік з поля бою. Крім ганьби, це ще й зрада...

Негр ніколи не бачив професора таким похмурим. Загорський щось шукав у шухлядці письмового столу. Аж ось він різко повернув голову до Лабали.

— Джеймсе, ти будеш вірний мені?

— До смерті, бама! — відповів Лабала.

Професор нарешті знайшов у шухляді те, що шукав, і кивнув Лабалі:

— Ходи зі мною!

Та тільки-но прочинив він двері, як його шию обвила конопляна мотузка. Загорський сіпнувся, гнівно вилаявся, і в очах йому потемніло. На нього, вишкіривши зуби й по-звірячому вирячивши очі, накинувся прищавий Педро Грін.

Далі події розгорталися так швидко, що згодом Загорський насилу пригадав усі подробиці цього поєдинку. Вільною рукою він намацав шоретку ручку пістолета й поклав палець на курок. Потім, розмахнувшись, одним ударом скинув з себе Педро Гріна. Враз перед професором виросла велетенська ведмежа постать Шнайдера-Акули. Акула розлючено накинувся на нього.

Десь поруч засичав Лабала.

Пролунав постріл.



— Тримайся, Лабало!

Загорський стріляв майже впритул у здоровенну скуйовджену голову німця, але не влучив. Шнайдер і Загорський зчепилися в двобойі.

— Ла-ба-ло! — почув негр голос Загорського.

В руках у Лабали блиснув довгастий ніж. Лабала щосили вдарив ногою у величезне черево Акули — той перехнябився навпіл. Гучно пролунав постріл, і Акула гепнув додолу. Мотузка, що допіру стискала професорові шию, враз попустилася. Лабала обплутав нею руки Акулі.

Цю мить спробував був підвестися Педро Грін, та наразився на чорний, важкий, наче гиря, п'ястук і, мов підкошений, знову впав навзнаки.

Загорський ледве зводив подих. Раптом важкий удар збив його з ніг і повалив на Акулу. Однак професор швидко схопився на ноги.

— Бережіться, сер! — почувся Лабалин голос.

Над Загорським промайнула якась постать. Загорський стояв, згорбившись, знемагаючи від страшного болю в голові. Зненацька він відчув, як хтось міцно вхопив його за ногу. Загорський смикнув ногою й глянув на підлогу. Акула вже прочумався й відчайдушно намагався дотягтися своїми дужими руками до Лабали. Очі Акулі налялися кров'ю, лице було спотворене люттю. Та це тривало якусь мить. Джеймс Лабала, наче пантера, ухилився від Акулиних рук і щосили зацідив його по голові.

— Тримайтеся, сер! — почув Загорський Лабалин голос.

Загорський, перемагаючи біль, підвів голову й побачив, що Лабала спритно перев'язує мотузкою величезне, мов у кашалота, тіло Акули. Раптом з-за рогу вискочила тонка миршава постать із замащеним обличчям. Здається, це був матрос з машинного відділення. Матрос кинувся до Джеймса Лабали, який сидів до нього спиною, та несподіваний сильний удар Абдула Хаміда збив його з ніг.

Загорський перескочив через знепритомнілого матроса, вихопився на палубу й мало не зіткнувся з Жозефом Брауном.

— На кораблі змова, сер! — проказав блідий капітан.

— Я це відчув на власній шкурі, — відповів Загорський.

— Трьох заколотників заарештовано.

— Ще троє лежать зв'язані в моїй каюті.

— А де Акула? — здригнувся Браун.

— Завдяки Лабалі його теж зв'язано.

— Ось і виявилось справжнє обличчя цього бандита... фашиста, учасника іноземного легіону...

— А-а! — вигукнув Загорський. — Он звідки мені відоме його ім'я! Макс Шнайдер... Я читав деякі висловлювання цього пройдисвіта. Вони були вміщені на першій сторінці — не пригадую тільки, в якій газеті! Так-так... Проте Лабала відплатив йому за все.

— Він убив його? — підвів голову Браун.

— Ні, поранив.

Браун почув кроки й різко обернувся. За спиною в нього з'явився перший помічник капітана Жорж Морель, худий, високий, з буйним чубом і бакенбардами.

— Поклич-но доктора Раска!

Морель піднявся на верхню палубу. Жозеф Браун зітхнув і помацав рукою собі чоло. Тільки тепер професор Загорський помітив у нього на чолі довгасту криваву рану. До них підбіг Джеймс Лабала. Ховаючи в правиці ніж, він підозріливо глянув на капітана. Можливо, йому здалося, що між капітаном і Загорським спалахнули якісь суперечки. Та помітивши, що вони розмовляють спокійно, Лабала сказав:

— Сер, я гадав був, що з вами скоїлося лихо.

Жозеф Браун уперше бачив негра, хоча не раз чув, як члени екіпажу розповідали про нього найнеймовірніші історії. На кораблі з уст у вуста переказували, що загадковий постріл у каюті Загорського був призначений негрові. Розповідаючи про дивацтва Джеймса Лабали, матроси пошепки згадували про якусь Кріпсову авантюру, але ніхто з них не був упевнений у правдивості пригод, що в них начебто брав участь мовчазний абалулець. Єдине було ясне для всіх: у стосунках між Акулою й Кріпсом не все чисте. На очах у всіх Кріпс день у день танув, став схожий на скелет, але нікому не відкривав своєї таємниці. Лікар Раск якось сказав Жозефові Брауну, що Кріпс почав пити ром...

Дивлячись зараз на похмурі зморщені обличчя Джеймса Лабали, Жозеф Браун згадав про Кріпса. Але тільки на мить: капітан іще перебував під враженням подій на кораблі.

— Ми повинні дякувати йому! — кивнув Загорський на Лабалу.

Капітан здивовано підвів брови.

— Він урятував і вас, сер! Слідом за мною настала б ваша черга. Та найбільшу заслугу має алжірець. Акула й Педро Грін навіть і гадки не мали, що Бен Хеда підслухав їхню розмову. Вони домовилися всіх нас зв'язати й повернути корабель назад. А якщо б ми здумали чинити їм опір, то вони б нас приборкали. — Загорський зробив наголос на останньому слові. — Як бачите, вони передусім спробували приборкати мене.

Жозеф Браун насупився:

— Треба було мене повідомити про це!

— Ми саме збиралися йти до вас, коли сталася ця сутичка. — Загорський помовчав і, вагаючись, додав: — Шкода, що все так скоїлося, сер! Чи зможемо ми плисти до Абалули без тих людей?

— На кораблі немає незамінних людей.

Обмацавши на лобі рану, з якої і досі цебеніла кров, капітан сказав:

— Тепер ви можете провадити ваші дослідження далі! Залиште заколотників мені. Я сам поквітаюся з Акулою і спробую розкрити очі Кріпсові!

— Я вас не розумію, капітане, — здивувався Загорський.

— Так, так, запевняю вас! Цей бандит дійшов до того, що почав шантажувати Кріпса. Вони хотіли заарештувати нас, щоб приховати вбивство. А для того, аби здійснити те вбивство, треба було зчинити на кораблі заворушення та безладдя. Потім вони збиралися пограбувати Кріпса, вчинивши з ним так само, як і з нами. Невже ви думаєте, що ці люди мають якесь уявлення про честь! Дивно лише, чому вони так прагнуть убити бідолашного Лабалу. Може, ви знаєте про це краще за мене?

— Так, знаю.

— Він Кріпсові мов сіль в оці.

— Це правда, але Лабала не постраждав.

— Проте його ще не врятовано, сер! — багатозначно поглянув на нього Браун.

— Що ви маєте на увазі, сер?

— Те, що нам треба його охороняти...

Жозеф Браун пішов палубою. Загорський мовчки дивився йому вслід. Капітан аж кипів з люті. Він ступав спроквола, нога за ногою, його обличчя було суворе і зовні наче спокійне. Такий не простить німцеві підлої зради. Загорський уявив собі, як оця рука, що зараз тримає бінокль, вихопить пістолет і розчерепить голову Акулі. Тоді все ще дужче ускладниться, Кріпс геть утратить розум, розпочне відверту боротьбу проти Брауна й Загорського. Вбивство Акули може роздратувати його однодумців. І знову бунт, арешти...

Загорський наздогнав капітана.

— Не поспішайте, сер! Я знаю суворі морські закони, але тут треба виявити такт.

Жозеф Браун невдоволено глянув на нього.

— Ви мене дивуєте, професоре!

— Поки що можна було б обмежитися погрозами.

— Що за великодушність, сер? Напевно, ви не знаєте, що вияв будь-якої слабості призведе до нового бунту.

— У нашій експедиції уже й так пролилася кров.

— Це ще не покарання! — сухо відказав капітан.

— Але ж бунтівників знешкоджено. Хіба цього не досить? П'ять діб карцера наведуть їх на розум. А нам треба провадити свою справу далі!

Жозеф Браун зчудовано розвів руками й усміхнувся.

— Ну й дивні ж люди ви, вчені!

Але незабаром його обличчя спохмурніло, він мацнув у кишені пістолет і швидко спустився в трюм.

Загорський пішов до апаратної.

Тільки-но він узявся за ручку дверей, як повз нього пробіг, схиливши голову, наче від когось ховаючись, присадкуватий матрос.

Лабала, який ступав слідом за Загорський, різко повернувся, підскочив до матроса, вдарив його кулаком, але той відразу ж підхопився й побіг далі.

— Тримайте його! — долинув чийсь голос.

То гукав штурман. Побачивши професора, він зупинився.

— Куди він сховався?

— А чого ви за ним женетесь? — спитав Загорський.

— Він хотів убити капітана.

Штурман тримав у руці французького ключа. Дихав він важко, обличчя в нього було бліде, під очима синіли кола.

Лабала показав рукою на трюм, і штурман побіг у тому напрямку. Загорський глянув на Лабалу й тільки тепер помітив у нього під лівим оком величезний синій набряк. Мабуть, його вдарили чимось твердим.

— Хто це так тебе? — запитав професор. — Педро Грін?

Лабала кивнув головою.

Все сталося зненацька. Ніхто й гадки не мав, що купка страхополохів може скаламутити екіпаж корабля й підбурити матросів стати на бік Акули. Звичайно, ті матроси не знали, що Акула виношував у голові зовсім інші плани і що саме заради тих планів він і підбив переляканих людей вчинити бунт...

Загорський сидів у апаратній біля екранів і думав про людей, з якими йому довелося зустрітися на кораблі.

... Жозеф Браун ніколи не покине свого поста. Якщо йому запропонують зупинити корабель, то він не вагаючись відмовиться, навіть коли знатиме, що йде на неминучу смерть. Капітан добре усвідомлює, який нелегкий шлях лежить перед ними, і сумлінно веде корабель до Абалули.

Одного разу Загорський запитав його:

— Ви одружений, капітане?

— Так, у мене є дочка.

— Шкода, якщо разом зі мною загинете й ви!

— Капітан ніколи не думає про корабельну аварію!

— Однак вона може статися...

— Ми загинемо з честю, сер! — усміхнувся Браун. — Жертва науки! Моя дочка пишатиметься мною!

— Ви все жартуєте, Брауне!

— У цьому жарті — сто відсотків істини, сер. Ви зможете переконатися в цьому. Моя дочка — студентка, вивчає атомну фізику. Я з нею часто говорив про вас. Вона вас знає. Коли я вирушав у цю плавбу, дочка мене підбадьорювала...

Капітан говорив схвильовано. Він раз у раз вертався думками до причалу, звідки його проводжала дочка. І наче досі ще бачив у надвечірніх сутінках її струнку постать...

З часу тієї розмови минуло багато днів, і Загорський уже не раз міг пересвідчитись у тому, що Жозеф Браун не кидає слів на вітер.

«Суворий моряк», — захоплено подумав про нього Загорський і раптом згадав: куди це подівся Кріпс?

— Чи ви не зустрічали Фенімора Кріпса? — звернувся він до асистента.

— Доктор Раск казав, що Кріпс п'яний, — відповів Хамід.

— Маневр! — буркнув собі під ніс професор.

Почувся гуркіт, задзвеніли металеві бочки. Загорський випростався й прислухався. Він швидко намацав ручку пістолета. Хамід вискочив з каюти.

Загорський вийшов на палубу. На відстані двох кроків од нього ступав, похнюпившись, блідий Макс Шнайдер-Акула. Руки в нього були зв'язані. Слідом за Акулою ледве волочив босі ноги прищавий Педро Грін. Побачивши Загорського, Педро Грін клякнув і заплакав, але штурман суворо штовхнув його під бік, і Педро Грін побіг уперед.

— Цирк та й годі! — гнівно відрубав капітан.

— Куди їх ведуть? — запитав Хамід.

Та Загорський не відповів на його запитання. Він стояв похмурий, куйовдячи пальцями свій посивілий чуб. Аж ось на палубі з'явився Кріпс; зупинився й пильно глянув на Акулу. Капітан, що стояв осторонь, чекаючи, поки проминуть заарештовані, крикнув штурманові:

— У карцер їх!

— Не спитавши мене? — вереснув Фенімор Кріпс.

Жозеф Браун повернув до нього обвітрене обличчя.

— Не розумію, чому це я маю вас питати?

— Хто їх зв'язав?

— Я, — озвався Загорський.

— Ви?!

— Я і мої помічники.

— А про інших подбав я, — додав Браун.

— Ви заарештовуєте, зв'яжете й саджаєте в карцер людей? За моєї присутності і без моєї згоди?

— Може, ви не знаєте, що на кораблі був заколот? — спалахнув Жозеф Браун.

— Заколот?!

— Доктор Раск вам доповідав про це, сер.

Фенімор Кріпс знизав плечима:

— Відколи це капітани влаштовують директорам допити?

— Тут викрито змову! — повторив Жозеф Браун. — І ви про це знаєте. На чолі заколотників стояв Макс Шнайдер!

— Ваш Макс Шнайдер, сер, — додав Загорський.

— Чому мене не повідомили про це? — закусив у зубах сигару Кріпс.

— Ви були п'яні, — тихо сказав Загорський.

— Час уже всім знати, — мовив Браун, ледве стримуючи себе, — що на кораблі командир я! Ці мерзотники напали на мене й на Загорського, хотіли нас зв'язати і втопити, однак прорахувалися. Даруйте мені, сер, я хочу вас запитати: ви що — їх захищаете? Я запитую вас як капітан корабля.

Кріпс не стримався й закричав:

— Геть звідси!

Капітан випустив йому в обличчя цівку тютюнового диму:

— Сер, ви помиляєтесь: я не у вашій конторі. І ви це добре знаєте.

— Прошу вас, сер, не заважайте нам! Браун на те й капітан, щоб командувати на кораблі, — енергійно впав у розмову Заїрський.

— А ви хіба найнялися до нього за адвоката? — в'їдливо зауважив йому Кріпс.

— А ви хіба — співучасник заколотників?

— Співучасник?! — сіпнувся Кріпс.

— Інакше-бо чим ще можна пояснити ваше втручання? — ущіпливо запитав Загорський. — Чи, може, ви вболіваєте за Акулою?

— Що ви маєте на увазі? На що натякаєте? — засичав Кріпс.

— Ви все добре розумієте! Я не маю ніяких сумнівів щодо ролі вашого Шнайдера

— Може, ви ще скажете, що я підбурював матросів бунтувати на власному кораблі?

— Хтозна: можливо, ви маєте від цього користь?

— Я?!

— Ви!

Загорський стискав у руці пістолет. Було зрозуміло, що це — пусті балачки. В особі Акули Кріпс утрачав свою єдину підпору, та хоч-нехоч йому довелося відступити...

І він відступив... Але це був тільки вправний маневр. Кріпс знав: коли він провадитиме цю суперечку далі, то може викритися те, що він — убивця, що це через нього загинув екіпаж корабля Луїса Ліпмана...

Тим-то Кріпс сягнув рукою до кишені Жозефа Брауна, вийняв звідти пляшку віскі, зробив з неї кілька ковтків і, вдаючи з себе людину, що починає заспокоюватися, промовив:

— Вибачте, панове! Нерви...

Ця раптова зміна вразила капітана.

Загорському теж здалося, ніби сталося щось незвичайне, та ніяких сумнівів бути не могло — Кріпс стояв серед них, і вони чули його слова на власні вуха.

Ту мить Загорському щось сяйнуло, і він звернувся до Кріпса:

— А тепер, сер, коли бунт ліквідовано, я хочу вам сказати, що той негр, в якого стріляв хтось із цих негідників, урятував також і ваше життя!

Кріпса пересмикнуло, та він опанував себе.

— Я вас не розумію...

— Він знешкодив Акулу й Гріна!

— Лабала? Хіба він живий?

Загорський кивнув головою. Кріпс повернув Браунові пляшку, засунув руки в кишені плаща і, не проронивши ані слова, швидко попростував до своєї каюти.

Три години переголом професор Загорський запросив до себе капітана.

— Яка відстань до Абалули?

— Двісті миль, сер!

— Двісті миль? — задумливо повторив фізик і втупив очі в ілюмінатор. Йому здалося, ніби рухливі кола втрачають яскравість і їхні барви тануть у сонячному сьайві.

— Що це означає? — не стримався капітан.

— Ми входимо в найнебезпечнішу зону, якщо вірити Ліпманові.

— Ліпман був чесний моряк.

— Шкода, що він загинув.

— Що його вбили! — виправив Загорського Жозеф Браун.

Загорський зміряв його тривалим поглядом.

— Убили, сер! — повторив Жозеф Браун.

— Звідки ви знаєте про це?

— Чув від матросів.

— Так, це правда, але поки що не будемо про це говорити. Прийде час, і тоді ми скажемо про це на повен голос! А зараз у нас є важливіші справи!

Жозеф Браун помовчав і запитав:

— Чи ви переборете ті сили, що перетинають кораблям шлях до Абалули?

— Перед нами не чарка віскі, капітане.

— Я це розумію, — відказав Браун.

— Якщо вірити Ліпманові, то коли ми підійдемо до острова на сто миль...

— ... нас трусонуть оті невидимі дияволи, — докінчив його думку капітан. — А що ж у такому випадку повинен робити капітан корабля?

— Стояти на містку й поволі вести корабель до Абалули!

Жозеф Браун усміхнувся і простяг руку до пляшки, що стояла на письмовому столі.

Хильнувши з неї добру половину, він шепнув на вухо Загорському:
— Тримай негра якнайдалі від Кріпса! Здається мені, що той негр був єдиним свідком катастрофи на кораблі, яким командував Ліпман. А ця катастрофа, — капітан зробив наголос на останньому слові, — ця катастрофа сталася за дуже таємничих обставин! Вибух! Корабель злетів у повітря — і немає жодної живої людини!

Загорський випростався:

— Звідки ви знаєте ці подробиці?

— Акула звірився Грінові. Акула був знярядям у Кріпсових руках! Це само собою зрозуміло, — пояснював Браун. — А заколот...

— ... заколот — звичайнісінька димова завіса... — розвинув далі його думку Загорський. — Вони хотіли вбити негра й таким чином знищити сліди... А ми їм заважаємо!

— Професоре, що б вони зробили з нами, коли б їхня змова вдалася?

Загорський звів плечима:

— Про це можна лише здогадуватися.

— А як ви гадаєте?

— В ролі арбітра виступав би Кріпс. Він би нас помилував. Потім ви знову піднялися б на капітанський місток, а я пішов би до апаратної!

— Гм! — хитнув головою капітан, натоптуючи тютюном люльку. — Добре скроєно...

* * *

Незвичайні події на кораблі на цьому не скінчилися. Надвечір Загорський побачив заарештованих на палубі. Біля них стояв матрос, озброєний автоматом. Раптом з гурту в'язнів у подертому одязі вибіг Педро Грін і, здійнявши над головою зв'язані руки, заволав:

— Сер, змилюйтесь над нами, сер!

Акула люто засичав, штовхнув Гріна в спину, і той гепнувся на підлогу.

«Що все це означає?» — здивувався професор.

Акула визивно кашлянув і сплюнув.

— Сер, я не винний! — знову долинув писклявий голос Педро Гріна.

— Звичайно, не винний! — кинув йому Акула. — Винний його вченість — болгарський професор.

— Не мели дурниць, Шнайдере! — попередив Акулу вартовий. Акула розлючено сіпнув головою.

— Він веде нас на неминучу смерть!

— Ми пливемо слідом за Ліпманом!

— За Ліпманом! — повторив хтось із заарештованих.

— Замокніть! — підступив до них вартовий.

Педро Грін вискочив з-під ніг у Акули й поповз до Загорського.

— Я стрілятиму, Гріне! — попередив його вартовий.

— Мене обдурили! — квилів прищавий Педро Грін. — Навіщо я ступив на цей корабель?

Вартовий нахилився й відштовхнув Педро Гріна на місце.

— Я тебе продірявлю, чуєш?

— Премудрий професоре, поверніть корабель назад! — знову буркнув Акула. — Ми йдемо на неминучу смерть!

— Слідом за Ліпманом... — вереснув Педро Грін.

Загорський не стримався, ступив кілька кроків уперед:

— Хіба вам відомо, як загинув Ліпман?

Запанувало мовчання.

— Ліпмана вбив один з отаких, — Загорський показав рукою на Акулу. — Максе Шнайдере, може, ви знаєте, хто саме?

Усі підозріливо подивилися на кремезного німця. Акула сплотнів і стояв, проковтнувши язика.

— Ліпман постраждав не на Абалулі, — вів далі Загорський. — Хтось подбав про те, щоб відправити його на морське дно!

— У вас точні дані, професоре? — дошкульно кинув Акула.

— Ви про це знаєте не гірше за мене!

— Ні, я вперше чую...

— Тоді чому ви так боїтеся негра?

— Негра? — знову сплотнів Акула.

— Так, містере Шнайдере, негра! Може, ви з ним не знайомі?

Акула робив зусилля опанувати себе. Чоло йому зросили краплини поту.

— Акуло! — підскаочив до нього Педро Грін. — Ти що, зацікавився? Як ти мовчиш, то я не буду мовчати! Я не хочу йти слідом за капітаном Ліпманом...

Прудким ударом Шнайдер звалив його на палубу...

* * *

Довкола панувала тиша, напружена тиша. Джеймс Лабала сидів, за звичкою, підібгавши під себе ноги, й дивився на моток линв, де лежав зв'язаний мотузкою Акула, люто вирячивши червоні очі. Так, Лабала не помилявся. На безлюдній пристані саме цей німець, і ніхто інший, зустрічав тоді Одноокого.

Палубою бігли вахтові матроси, задраювали люки; втомлено торохкотіли двигуни корабля. Знову запрацював локатор. Черговий радист пильно обстежував водний простір. У гучномовцях раз по раз лунав капітанів голос.

Два супутники, до яких моряки вже звикли, незмінно супроводжували корабель. І ніхто вже не сумнівався в тому, що ці темні цятки — не кити, не кашалоти й ніякі інші морські велетні. Тепер матроси гадали, що саме так уважно стежить за кожним рухом експедиції: чи то підводні човни, а чи якісь інші розвідувальні пости? Та, здається, вони вже з усім начебто змирилися. І лише Фенімор Кріпс ще й досі непокоївся, що ці таємничі супутники зруйнують його плани. Однак і він так-сяк звик до них. Відколи надійшло повідомлення про те, що невидимий бар'єр виник і навколо острова, який належить конкурентам, Кріпсові нерви заспокоїлись, бо відтепер обидва суперники перебували в однаковому становищі. Нині постала інша проблема — кому з конкурентів першому пощастить перебороти цю загадкову перешкоду й доставити на суходіл дорогоцінну руду.

Певна річ, була ще одна причина, що відвертала увагу директора від загадкових супутників, — це «бунт», який раптом вибухнув на кораблі і мав такий сумний кінець. Під час суперечки з професором Загорським Кріпс зробив для себе висновок — відкрито вчинити розправу над негром не можна. Єдиного свідка вибуху на кораблі треба ліквідувати в інший спосіб. І вся складність цієї операції полягала в тому, що сам Кріпс мав залишатись у тіні.

Джеймс Лабала здогадувався про Кріпсові наміри і, хоч Загорський, Абдул Хамід, Бен Хеда, Жозеф Браун та штурман не спускали з нього очей, він сам теж завжди був наготові.

Після зустрічі з заарештованими й сутички з Акулою Загорський став ще мовчазніший і похмуріший.

— Що це за великодушність? — звернувся він до Брауна.

— Ви маєте на увазі бандитів?

— Ви що, вже йдете на поступки?

— Поступки? — скипів капітан. — Це Кріпсів наказ! Я боюсь, що він звільнить мене з посади, а це зашкодило б вашій роботі! Якщо я впираюся, то більшість членів екіпажу будуть нацьковані на мене! Ми входимо в небезпечну зону, а вони всі тремтять за свою шкуру! Що ж до заарештованих — можете бути спокійні. Жозеф Браун не збирається робити з них біфштекси! Тут потрібен такт, терпіння й кмітливість! Якщо ми з Кріпсом почнемо хапати один одного за барки, то ваша дослідницька робота піде нанівець! Але ми ще схрестимо шпаги! — зітхнув Браун. — Схрестимо! І тоді сповна розрахуємося з Кріпсом і Шнайдером!

Його слова пролунали, як суворий вирок.

* * *

Загорський підскочив до телефону й набрав Браунів номер.

— Капітане, людина за бортом!

— За яким? — тривожно запитав Браун.

— Лівим...

— Лівим?! — повторив Браун, і Загорський почув, як той кинув на важіль трубку.

Коли професор відчиняв двері каюти, хтось пробіг повз нього.

— Екскюзе муа! — долинуло до Заїрського м'якою французькою мовою.

Загорський уперше почув на кораблі французьку мову, й це здивувало його. Він замкнув каюту й швидко пішов на палубу. Звідти лунали голоси матросів.

— Грін!

— Грін!

Напевно, саме Гріна й помітив Загорський, коли той падав у море.
Тільки-но Загорський зійшов на палубу, до нього ступив Жозеф Браун.

— Хто тоне? — запитав Загорський.

— Педро Грін, сер! — відповів Браун. — Хіба ви не здогадуєтесь?
Загорський помовчав і сказав:

— Акула не може йому простити...

— Що саме?

— Адже Грін викрив його!

На палубі юрмилися матроси. Скупчившись на лівому борту, вони стежили за рятувальною шлюпкою, що крутилася на тому місці, де зник Педро Грін.

Раптом за борт стрибнув штурман, відплив од корабля, пірнув під воду й за якусь мить виринув на поверхню, тримаючи за комір потерпілого.

Штурмана й Педро Гріна підняли на шлюпку й попливли до корабля.

— Уповільнити хід!

— Повільний хід!

На палубу раптом вийшов Кріпс, але, відчувши на собі погляд Загорського, квапливо одвернув голову.

— Ви повідомили Кріпса? — спитав Загорський Брауна.

— Ні, — змахнув рукою той. — Яюсь забув!

— А може, він хотів, щоб ви його повідомили?

Жозеф Браун збагнув натяк Загорського.

— В цьому я не сумніваюся, сер!

— Добре все продумано!

— Вони роблять усе можливе, аби тільки не викрили їхнього злочину!

— Тепер слід чекати від німця нових несподіванок! Кріпс ще й досі використовує його!

— Це ж німець і скинув Гріна за борт.

— Атож, він!

— А може, Грін сам спіткнувся! — іронічно додав Жозеф Браун.

— Як це сталося? — підійшов до них Фенімор Кріпс.

— Посковзнувся, мерзотник!

— Ще один інцидент?

— На сьогодні останній! — коротко відказав Браун.

Коли Гріна підняли на палубу, прибіг лікар Раск. Потерпілий був непритомний. Матроси з'юрмилися навколо нього, та, побачивши, що до потерпілого йдуть Кріпс, Загорський і Жозеф Браун, швидко розступилися перед ними.

— Як він, пане Раску? — запитав Кріпс. але було видно, що доля цієї маленької миршавої людини аж ніяк не хвилює директора пароплавної компанії.

— Небезпеки немає! — відповів лікар і схилився над потерпілим:

— Як ви себе почуваєте, Гріне?

Жовтий, з запалими очима, схожий на мерця, Грін поворухнув синіми губами, але не почулося навіть шепоту.

— Пульс? — запитав Загорський.

— Ледве відчутний.

— Віднесіть його в тінь! — наказав Браун.

Фенімор Кріпс трохи постояв і, не промовивши жодного слова, попростував уздовж борту.

Тільки-но Кріпс пішов, Жозеф Браун зробив знак штурманові, аби той переніс Гріна в інше місце. Раск сховав своє лікарське приладдя, вийняв з вух рурки стетоскопа й звернувся до матросів:

— Йому потрібний цілковитий спокій!

За годину Жозеф Браун знову підійшов до Гріна, схилився над ним і запитав:

— Як це сталося?

Грін лежав геть знеможений і тільки кліпав очима. Зібравшись на силі, він прошепотів:

— Я заснув і впав!

— А хіба це не він тебе скинув? — підказав йому капітан.

Грін перелякано дивився на Жозефа Брауна, ніби той викрив його таємницю.

— Хто тобі таке сказав? — прошепотів він.

Це правда? — наполягав капітан.

Не знаю, — усе ще вагався Грін.

— Але таке можливе?

— Він мене ненавидить, сер!

— Він тобі погрожував?

— Погрожував. Бережіть фізика й Лабалу!

— Це він примушував тебе нападати на них? — допитувався Жозеф Браун, щоб пересвідчитись у своїх припущеннях.

— Так.

Капітан пішов.

Педро Грін ледве дихав, розпити помітно втомили його. Він спробував був підвестися, засунув руку собі під сорочку, намацав на волохатих грудях медальйончик, підніс його тремтячими пальцями до губів і поцілував.

* * *

Професор Загорський і Жозеф Браун стояли на капітанському містку й курили. Відколи зникло таємниче кольорове сяйво, на кораблі стало спокійніше. Перед тим як піднятися на місток до капітана, Загорський сказав Абдулу Хамідові, що слід було б обплисти навколо острова, то наближаючись, то віддаляючись від нього, щоб дослідити, чи справді невидима перепона оточує Абалулу з усіх боків, чи скрізь виникають поштовхи й сяйва і, нарешті, чи й за таких обставин переслідуватимуть корабель оті два супутники. Саме з такою пропозицією й пішов Загорський до Жозефа Брауна.

— Як накажете, сер! — люб'язно відповів йому капітан.

— У нас вистачить пального?

— Про це не турбуйтеся! Жозеф Браун не вперше подорожує! Можете спокійно провадити ваші дослідження! Здається, ваша праця буде корисною для людей.

— Кріпс про це іншої думки.

— Кріпс робить бізнес, сер.

Цю мить на кормі корабля, мов блискавка, спалахнуло сяйво.

— Сер!.. — тільки й зміг вимовити Браун, бо вже й на всіх пластмасових та скляних деталях корабля яскраво сяяли й мінилися сині, червоні, жовті, ясно-зелені промені.

Професор Загорський квапливо побіг до апаратної і мало не зіткнувся з Фенімором Кріпсом. На Кріпсові геть усе світилося — гудзики, дашок морського кашкета, пряжка ременя. Навіть його білий штучний зуб палав ясно-червоним вогнем.

— Професоре! — лякливо скрикнув директор. — Ми згоримо!

Загорський не зупинився.

— Як буде треба, то й згоримо! — відказав він сердито.

— Чи це небезпечно, сер? — не відставав од нього схвильований Кріпс.

— Ні, — махнув рукою Загорський.

На палубу висипали матроси. Побачивши професора, вони оточили його.

— Тільки без паніки, хлопці!

— Ми згоримо, як смолоскипи! — почулися голоси.

— Займіть свої місця! — наказав професор. — У вас не все гаразд із нервами. А в нашій справі треба бути вольовим, спокійним і сміливим! — І, оглянувши присутніх, додав — Беріть приклад з Жозефа Брауна!

— Без паніки! — пролунав з містка гучний голос капітана.

Майже одночасно долинув крик з лівого борту:

— Тримайте Гріна!

Педро Гріна тіпало, мов у пропасниці. Він затулив обличчя руками й дико ревів. Медальйон на ньому світився жовтогарячим сяйвом, і здавалося, ніби Педро Грін оточений якимось світловим ореолом. Потім, відчайдушно вереснувши, нещасний кинувся вперед, здійняв догори руки, рвучи на собі волосся, клякнув перед професором і втупив у нього божевільні, страхітливо палаючі очі.

— Пекло-о-о! — несамовито волав Грін.

Якийсь плечистий, волохатий матрос схопив цього нещасного під пахву, мов неслухняну дитину, і поніс у трюм.

Скажений порив вітру налетів на корабель і накренив його.

— Вахтові! — пролунав у мікрофонах голос Жозефа Брауна.

— Ось і почалося! — Загорський витер з чола холодний піт.

ШЛЯХ ЕКСПЕДИЦІЇ СТАЄ ЧИМРАЗ НЕБЕЗПЕЧНІШИЙ

Корабель затремтів, наче його пронизало електричним струмом. Тужно застогнав корабельний дзвін. Хвилину панувала мертва тиша, потім налетів новий порив вітру. Могутня течія підхопила корабель і понесла на велетенських хвилях. З машинного відділення вискочив якийсь мускулястий здоровань з блідим обличчям.

— Аварія, капітане, аварія!

— Аварія! — повторили луною гучномовці, і весь екіпаж кинувся до машинного відділення.

Жозеф Браун майнув з капітанського містка, перестрибнув через мотки сталевого каната й мало не наразився на механіка, що біг йому назустріч.

— Двигуни не працюють! — крикнув механік.

Капітан зупинився, прислухався, силкуючись уловити знайомі звуки, але... втомленого глухого торохкотіння машин не було чути. Лише за бортом з шумом розбивалися хвилі, гойдаючи корабель, та палубою тупотіли матроси.

З'явився штурман:

— Ми загинули, капітане!

— І ти квилиш? — скреготнув зубами Браун. — Гайда на своє місце!

— Слухаю! — відскочив од нього штурман. І за мить з гучномовців знову долинув твердий і впевнений голос Брауна.

А океан вирував. Пориви вітру чимраз посилювалися. Важкі хвилі, наче бомби, падали на корабель.

Капітан зазирнув до апаратної і незабаром вийшов звідти разом з професором Заїрським, їх зустріло дике виття вітру. Сутеніло, однак видимість була добра. Небо — чисте-чисте, жодної хмаринки. Саме це й здивувало фізика, проте він нічого не казав капітанові. Лише кілька разів зупинявся й поглядав на обрій. Хвилі намагалися перескочити

через борт, і бризки води густо кропили палубу. Сонце вже сідало і бронзовими променями осявало розбурханий океан.

Загорський підійшов до мікрофона, хотів сказати кілька простих, батьківських слів, щоб заспокоїти екіпаж, але раптом з боку апаратної долинув постріл. Загорський якусь мить прислухався, а тоді кинувся до своєї каюти. Біля дверей каюти він уздрів Акулу. Німець тягнув праву ногу й люто лаявся. Побачивши професора, Акула сахнувся, перечепився через якийсь кабель і впав. Не маючи змоги підвестися, він повернув до Загорського скуйовджену голову й щось забелькотів.

— Невже ти вбив його, мерзотнику!? — запитав Загорський і, наставивши пістолет, схилився над Акулою.

Той удав, що не чує, ще дужче скоцюрбився і рука його поволі опускалася долу, ближче до ноги Загорського. В другій руці Акула тримав маленький бельгійський пістолет.

Загорський похмуро мовчав, уп'явшись очима в злочинця.

— Ти вбив його? — повторив Загорський своє запитання.

Акула не відповів, тільки важко дихав.

— Кинь пістолет! — тихо сказав Загорський і міцним ударом вибив з Акулиної руки зброю.

— Гер Загорський! — глухо простогнав Акула, та тільки-но професор нагнувся, щоб підняти пістолет, негідник швидко схопився на ноги. Але Загорський встиг вивернутися:

— Руки вгору!

Акула, тремтячи, неквапливо підняв над головою здоровенні, як лопати, руки.

Біля апаратної промайнула чиясь постать, але несподіваний удар збив її з ніг. Хтось заквилів. Загорський упізнав з голосу миршавого Педро Гріна. З-за апаратної вискочив Хамід.

— Лабалу поранено, сер!

— Поранено? — вигукнув професор, глянув на Акулу й поклав палець на курок пістолета.

Він уже ладен був натиснути курок, як тут підбіг Жозеф Браун у супроводі штурмана, й чотири дужі матроські руки, мов лещатами, обхопили тіло німця, який лежав на підлозі.

Швидко спадала ніч, і все навкруги потонуло в лілових сутінках, крізь які м'яким, фосфоресцюючим світлом сяяли пластмасові

гудзики, дашки, пряжки й ремінці, парапети сходинок і навіть ручка пістолета, що його тримав Загорський.



* * *

Корабель здригався під ударами хвиль. Мерехтливе сяйво то згасало, то блискавкою спалахувало знову і розсипалося по лискучому корпусу плавучої лабораторії.

Загорський бігав по палубі, тримаючи в руці ліхтарик, і гукав хрипким голосом:

— Докторе Раску! Докторе Раску!..

Голос його губився в загальному шумі, плескоті хвиль, ревінні вітру, в тривожних ударах корабельного дзвона.

— Докторе Раску! Докторе Раску!

Але високої, трохи згорбленої постаті лікаря ніде не було видно. Загорський освітлював ліхтариком всі закуточки; вітер куйовдив йому волосся, рвав за поли плаща; бризки хвиль засліплювали очі.

Палубою бігали вахтові матроси, чулася лайка. Штурман Рене Дюваль гукав щосили:

— Дворогий! Куди подівся Нельсон-Дворогий? Ви ніде не бачили цього шотландського цапа?

Темрява ставала щораз густішою. Загадкова течія швидко несла корабель на пінявих хвилях далі від Абалули. Але Загорський не думав зараз про хвилювання океану, не чув різкого посвисту вітру. Він дивився на дві смужки світла, що блищали обабіч корабля.

«Патрульна двійка!» — майнула в нього здогадка.

Вдень, коли він спостерігав за ними в бінокль, вони рухалися на відстані двох-трьох миль, а тепер були не далі як за милю.

Загорський сподівався, що коли корабель почне обходити Абалулу, ці таємничі супутники зникнуть, але вони не зникли. Діялося щось незбагненне. Перш ніж на корабель налетіли загадкові сили і на ньому завмерли двигуни, в приймачі пролунали знайомі таємничі сигнали:

Тра-тра-тра! Тра-тра-тра!

І ось тепер Загорський спостерігав за двома тілами, що борознили океанський простір із швидкістю корабля, й шукав якогось зв'язку між сигналами й супутниками.

В апаратній панувала тиша. Тільки Бен Хеда лагодив обертовий екран одного з приладів.

— Як Лабала? — ще від порога запитав Загорський. — Доктор Раск уже приходив оглянути його?

— Ні.

— Його поранив німець?

— Помиляєтесь, сер! Стріляв Кріпс.

— Кріпс?

— Так, Кріпс! — підтвердив Хеда. — Це бачив Нельсон-Дворогий.

Загорський знизав плечима:

— Але ж я зустрів Акулу!

— Я не знаю, де був Кріпс, але Нельсон бачив, як він з пістолетом у руці виходив з апаратної.

Загорський аж заляк від несподіванки:

— А де ж був ти, Бен Хедо?

— У нашій каюті, разом з Абдулом Хамідом.

— А негр тим часом залишився сам? Як ви це допустили?

— Ви ж наказали нам узяти осцилограф...

— Ну як, штурмане, чи знайшли ви Нельсона? — запитав Загорський у Рене Дюваля, побачивши його на палубі.

— Нельсона? — зупинився штурман. — Знайшов... убитого.

Постать штурмана розчинилась у темряві. Загорський лишився на палубі сам. Він стояв на місці приголомшений, немов йому завдали несподіваного удару. Ох, і хитро ж діє рука, яка вбила Ліпмана!

* * *

Загорський повернувся в каюту. Лабала стогнав.

— Води, води! — шепотів він кволим голосом.

Біля нього сиділи лікар Раск і Абдул Хамід. На думку лікаря, рана була не смертельна, але...

— Води, сер! — знову застогнав Лабала.

— Дайте йому кілька крапель, — дозволив Раск.

Абдул Хамід змочив у воді бинт і поклав на губи пораненому. Лабала жадібно смоктав вологу. За ці кілька годин він дуже змінився, став схожий на мерця.

Лікар Раск вийшов.

— Лабало! — звернувся до негра Загорський.

Лабала заворушився, перестав стогнати і, здавалося, прислухався. Загорський озвався знову. Лабала здригнувся, розплющив очі й зустрівся з поглядом професора.

— Це ви, сер?

— Спокійно, Джеймсе! — професор поклав руку йому на плече. — Ти втратив багато крові... Скажи мені лише, чи бачив ти, хто стріляв?

— Я сидів спиною до дверей!

— Ти теж вистрелив?

— Вистрелив, сер!

Він щось згадав, схвилювався і спробував підвестися, та Загорський стримав його.

— Хто це був, сер?

— Поки що я не можу сказати напевно.

— О сер! — зітхнув Лабала.

Загорський чекав, поки Лабала трохи відпочине, щоб розпитати його далі.

— Що ти зробив після пострілу?

— Вистрелив теж!

— А потім?

— Я відчув у животі якесь тепло. Повернувся до дверей, але вони були зачинені!

— Ти не відчинив їх?

— Ні, сер, я не зміг дійти до них, я впав!

— А далі?

— В очах мені все запаморочилось, я побачив під собою калюжу крові і зрозумів, що мене тяжко поранено. Тоді я спробував повзти, дістався до дверей, але раптом у них зазирнув Акула, і я знову вистрелив!

Загорський ні про що не розпитував його далі. Все було зрозуміло: Акула вартував біля дверей і після того, як Кріпс утік, мав перевірити, чи негра вбито, а як він іще живий — то пристрелити його. Та тільки-но він зазирнув до каюти, негр зустрів його пострілом. Куля, звичайно, не влучила, бо Лабала втрачав останні сили й ледве тримав у руці пістолет.

... Свічка блимала в каюті жовтавим світлом. Хвилі билися об корабель, і він час від часу здригався. Вітер ущух.

Абдул Хамід сидів мовчки. Джеймс Лабала знову знепритомнів і почав марити. Професор Загорський прислухався до кожного його слова, але нічого не міг зрозуміти.

* * *

За годину корабель струснуло знову. Велетенська хвиля прибою підхопила його й жбурнула вперед; залунав пронизливий свист, наче хтось щосили крутив над кораблем невидимою пугою; міради іскринок спалахували в казковому сяйві, що мінилося всіма барвами веселки.

ДРУГА СПРОБА ПОДОЛАТИ ЗАГАДКОВУ ПЕРЕШКОДУ

Ранок настав спокійний, сонячний, і здавалося, що буремна ніч була лише якимось моторошним сном. Але то був не сон. Незважаючи на те, що лікар Раск зробив Лабалі операцію, Лабала вмирав.

Вільямс Жорлінг зовсім несподівано повідомив, що десь зник його помічник Жорж Морель. Почувши це, капітан стрепенувся, але швидко опанував себе. Морель був найвідданішою, найвірнішою йому людиною на кораблі. Отже, замах на нього означав замах на самого капітана. Фенімор Кріпс показав свої пазури...

«Добре, — Браун стиснув зуби, — дуже добре!»

Через півгодини троє матросів, які спускалися обстежувати трюм, де був ув'язнений Акула, доповіли, що ніяких слідів помічника штурмана не виявлено, а в'язень Макс Шнайдер-Акула покінчив життя самогубством — повісився...

Ця новина нікого не схвилювала. На кораблі коїлося казна-що, тому екіпаж так само байдуже сприйняв і тривожне повідомлення доктора Раска про те, що з генеральним директором пароплавної компанії стався раптовий випадок.

Педро Грін був схожий на божевільного. Від найменшого шуму він здригався і по-мавпячому верещав. А помічник кока рудобородий Аполло, якого Браун відкликав з камбуза для важливіших справ, ухилявся від розмов з матросами і курих сигарету за сигаретою. Коли йому запропонували заступати Жоржа Мореля, Рудобородий зупинився, поволі підвів голову й сердито відказав:

— Жорлінгу, ти — зрадник! А божевільний професор веде нас до неминучої загибелі!

— Ти надто тремтиш за свою шкуру! — глузливо кинув йому Браун.

Рудобородий сахнувся, мов ужалений:

— А ви не сповна розуму, капітане!

Капітана аж пересмикнуло, та він стримався. А Рудобородий сплюнув і мовив далі:

— Цей острів зачарований!

Браун дошкульно посміхнувся, а Вільямс Жорлінг зареготав.

Аргентінець осатанів:

— Падлюко!

Механік не стримався і раптовим ударом від плеча збив Рудобородого з ніг.

На кораблі панувала напружена, гнітюча тиша. Наче й повітря було наелектризоване. Але все це ніби ще дужче загартувало нерви професора й капітана. Їхня мовчазна згода дедалі міцніла перед небезпекою, що загрожувала кораблю, перед бацилою розкладу, що роз'їдала екіпаж.

А корабель, мов велетенська блакитна ракета, розтинав гребені хвиль, підхоплений могутньою течією. Буря вщухла. Небо було чисте й прозоре, але таємниче світло, що віддзеркалювалось від усіх металевих частин корабля й одягу, — непокоїло людей. І тому Жозеф Браун весь час був насторожі.

Зранку вода в океані стала темно-зеленою. Браун поглядав у далечінь, ніби сподівався побачити острів.

— Чи далеко нас віднесло? — підійшов до нього Загорський.

— На п'ятсот миль, сер!

— Яка зараз відстань до Абалули?

— Сімсот миль! Точніше — сімсот три.

Жозеф Браун піднявся на капітанський місток. Вільямс Жорлінг похмуро стояв, спершись на фок-щоглу. Професор Загорський кивнув йому головою, і механік пішов з ним.

— Двигуни були справні?

— Цілком, сер!

— А тепер?

— Так само, сер!

Загорський подивився на ручний годинник і сказав:

— Будьте наготові, Жорлінгу!

— Наготові? — механік недовіжливо посміхнувся.

— Хто стоїть на вахті? — запитав Загорський.

— Ви жартуєте, сер?

Механік утратив будь-яку надію на те, що мертвий метал моторів колись потеплішає і знову зачується приглушений гуркіт двигунів. Однак він покірливо пішов у машинне відділення. Не встиг механік ступити на другу сходинку, як мотори озвалися гучним грюкотом і швидко почали прискорювати оберти. В гучномовці пролунав бадьорий голос капітана. Новий помічник Жорлінга — Рудобородий — підхопився з місця й озирнувся довкола, протираючи червоні очі. Сонце освітлювало його обличчя, заросле кучерявою кудлатою бородою, і було видно, як воно відразу ж проясніло.

Звідкись вискочив маленький, скуйовджений Педро Грін, синій з переляку, і, низько схилившись, побіг палубою, наче ховаючись від удару. Він дістався до носа корабля, клякнув, склав перед очима долоні й голосно зашепотів:

— Санта Маріє, матінко моя!

Мотори гуркотіли чимраз гучніше й наче пробуджували корабель від важкого сну. Знову запанувало пошвавлення, гомін, залунали голоси, обличчя в людей засвітилися бадьорістю. Жозеф Браун закурив люльку. Ще не отямившись од сну, на палубу вибіг Абдул Хамід і, розмахуючи руками, щось закричав рідною мовою.

Професор Загорський уважно дивився на екран, де, мов іскри, світилися рухливі цятки, проминали темні плями. Стрілка самозаписуючого приладу різко підстрибувала вгору, і на білій стрічці нижче червоної позначки з'явилася тоненька ламана лінія. Численні вічка пробудилися зі сну й замигтіли різнокольоровим світлом; затремтіла й повернулася на своє місце стрілка величезного компаса. Корабель описав велику дугу й знову взяв курс на Абалулу.

На палубу вийшов доктор Раск, як завжди, спокійний, підтягнений, з охайно зачесаним волоссям, з пенсне на орлиному носі.

— Як справи, сер? — запитав його Загорський.

— Усе гаразд. Днів за два хворий, можливо, прийде до пам'яті.

— Ви вірите в це, докторе? — пильно подивився на нього Загорський.

— Я впевнений, сер!

Загорський зітхнув.

Десь за годину до професора завітав Жозеф Браун, пригостив його сигарою і, смикаючи себе за пошковклі від тютюну вуса, запитав:

— Які будуть вказівки, професоре?

— Я вас не розумію, капітане, — знизав плечима Загорський.

— Які ваші плани надалі? — пояснив капітан.

— У нас з вами спільна мета.

— Абалула? — підвів брови Браун. — Так, Абалула!

Жозеф Браун клацнув запальничкою, відкусив кінчик сигари й, прикуривши, сказав:

— Яка ваша думка про перший етап дослідження? Ми зіткнулися з цією бісовою перешкодою і мало не стали її жертвою. Однак вам пощастило зробити деякі спостереження. Ви весь час були на посту. Нерви у вас, як корабельні линви. Сподіваюсь, ви вже знаєте причини виникнення цієї клятої перешкоди? Хто це жартує з нами?

Загорський дивився на ліве вічко обертового приладу й слухав Брауна. Коли капітан замовк, Загорський повернув до нього голову:

— Ні, капітане, я поки що не з'ясував, що то воно за сили діють тут. Усе це дивне, дуже дивне! Та ще й буря перешкодила нам уважно й всебічно вивчити це явище! Багато дорогоцінного часу ми змарнували на різні чвари...

— Але ж ви маєте якісь припущення? — заперечив Жозеф Браун.

— Ні! — урвав його Загорський. — Для мене ця загадка лишається нерозв'язаною!

— Ми зробимо ще одну спробу! — кивнув головою капітан. — Погода сприятлива, ніщо не передвіщає різких змін! Отже, вперед на північ!

Козирнувши, він квапливо пішов до капітанського містка.

Незабаром у гучномовці залунав голос: Жозеф Браун давав розпорядження щодо швидкості й курсу корабля.

... На небокраї з'явилися перші вісники життя в океані — кити, що випускали вгору гарні фонтани води. Корабель вийшов із мертвої зони Абалули. Поява китів наче пробудила матросів, повернула їм бадьорість. Вільні від вахти матроси повиходили на палубу. Між ними відразу ж зав'язалися жваві суперечки.

Над кораблем уже не здіймалися білі гребені хвиль, не чутно було лютих поривів вітру. Люди відпочивали, немов оце допіру звільнилися з прірви. Повітряний термометр показував тридцять два градуси в тіні. Поряд з кораблем пролетіли два альбатроси і велетенський чорний буревісник. На палубу впало кілька летючих риб. Пропливли дві морські черепахи; їхні голівки коливалися ритмічно, наче маятники.

На поверхні води гойдалася гігантська медуза, схожа на гарний прозорий гриб. Невдовзі вода в океані стала яскраво-зеленою. Корабель увійшов у зону, багату на фітопланктони.

Ще не минули цього зеленого «пасовиська», як матроси помітили стадо зубатих китів — червоношкірих морських ссавців, з короткими широкими щелепами, довгими гострими зубами та білими патлами над очима. Морські хижаки, які жорстоко знищують тюленів, моржів і навіть маленьких китів, поспішали на південь: мабуть, зачули багату здобич.

Жозеф Браун наставив бінокль і довго дивився їм услід.

* * *

Загорський ніяк не міг заспокоїтись: «Що то воно за випромінювання виникає в океані?»

Попервах він гадав, що розплутати вузол цієї нелегкої загадки можна буде тоді, коли корабель увійде в зону випромінювання. Але тепер, після зіткнення з невідомими силами, схожими на керовану термоядерну реакцію, — всі його припущення полетіли шкереберть. Перед ним постала ціла низка невідомих явищ: раптові поштовхи, що струшували корабель, два супутники, несподіване світіння пластмасових і скляних речей, сутінь, що ховала людей одне від одного, напівсонний стан, що охоплює тебе, паралізуючи кожен рух, і заважає мислити, несподівана зупинка дизельних двигунів і вихід з ладу апаратури...

Під час дослідів із скриньками, де горіло пальне різних типів, за допомогою фотозбільшувачів і мультиплікаторів пощастило встановити, що випромінювання впливає на яскравість полум'я. Інтенсивність випромінювання змінюється залежно од відстані, так само як електричне поле. Отже, це випромінювання — неспрямоване.

За другим експериментом, коли перед скриньками з полум'ям розміщали платівки різних речовин, виявлено, що речовини погано вбирають це випромінювання. Наприклад, для того щоб захистити корабель, його треба було б обгорнути шаром олова завтовшки у вісімдесят сантиметрів — цей метал найактивніше вбирає загадкове

випромінювання. Оскільки практично зробити це неможливо, про забезпечення корабля годі й думати.

За третім дослідом треба було виявити, як взаємодіють з оцим загадковим полем усі досі відомі науці поля й випромінювання. Для цього за допомогою генератора перед скриньками з полум'ям створено потужне електричне поле. І тут професор Загорський зробив важливе відкриття: при взаємодії з електричним полем силові лінії нового поля відхиляються так само, як силові лінії магнітного поля, коли поблизу виникає інше магнітне поле. Загорський вже був подумав, що ці два поля схожі між собою. Та за мить це припущення було спростоване. Несподівано корпус корабля спалахнув яскравим сяйвом. Лічильники показали значне підвищення іонізації. Але над островом Абалулою не шаленіли бурі, не мигтіли блискавки. Загорський ніяк не міг збагнути, звідки взялося це іонізоване випромінювання, і геть заплутався у своїх висновках.

Дослідження тривали. Треба було проаналізувати кожне явище. Професор Загорський спробував вивчити загадкове випромінювання за допомогою фотоплівки. На негативах не виявлено слідів окремих частинок — потемніння було загальне. Отже, випромінювання — не потік якихось невідомих часток, а цілком новий вид поля.

Фосфоресценція вже не цікавила професора. Вимірювання цього ефекту спеціальними приладами показали, що іонізуюча властивість променів незначна, іонізовані частки після радіації втрачають енергію. Хамід виявив це за допомогою дискримінаторів — складних приладів, що визначають випромінювання за силою енергії.

Однак виявлене апаратурою нове випромінювання й зорові ефекти від нього не давали спокою Загорському.

* * *

Доктор Раск спинився біля дверей і тихенько постукав. Ніхто не відповів. Раск прислухався й постукав знову.

Відповіді не було.

— Містер За-горскін! — покликав Раск.

Він натиснув на клямку дверей, і вони з ледь чутним рипом прочинилися. Раск несміливо зазирнув у каюту. Професор Загорський

простягся на ліжку серед купи книг та аркушів паперу й спав. Навіть забув зняти окуляри. Крізь ілюмінатор точилося тьмяне світло. На полиці, на столі, на підлозі, на ліжку — скрізь лежали розгорнуті обшарпані поживклі книжки. Мабуть, Загорський заснув за роботою.

Раск на якусь мить завагався, а тоді навшпиньках підійшов до професора і пошепки покликав:

— Містер За-горскін!

Загорський поворухнувся й сонно розплющив очі.

— Я вас слухаю, сер!

Раптом він збагнув, що може означати цей незвичайний візит, схопився і вп'яв очі в Раска:

— Щось із Лабалою?

— Ми не врятуємо його, сер! — відповів лікар.

Загорський швидко взув пантофлі.

— Він іще живий?

— Поки що живий! — кинув Раск.

Вони вийшли з каюти.

Джеймс Лабала лежав нерухомо й часто дихав. Пульс у нього майже не відчувався. Лабала був непритомний. Професор схилився над ліжком, помацав кисть його руки.

— Нема ніякої надії, сер? — обернувся до лікаря Загорський.

Раск похмуро хитнув головою:

— Нема.

Професор Загорський тримав Джеймса за руку й відчував, як тіло бідолашного проймає дрож. Лабалине серце робило останні зусилля.

Очі в нього були напіврозплющені. З-під вік блищали зіниці, наче Лабала хотів востаннє побачити свою рідну Абалулу, негостинний острів, що відштовхує від себе кораблі чужинців...

«Прощавай, Лабало! — мовив подумки Загорський. — Ти не розкусив німця-гітлерівця, не розпізнав американця Фенімора Кріпса. Так і залишився простодушним, щирим, добрим і людяним абалульцем! Тобі не властиві ані підступність, ані людська злість, ані жадібність білого господаря! Ти завжди був справжньою людиною! Я подбаю про твого Бена, як лишуся живий. Бен помститься за тебе! Я розповім йому про все, коли він виросте й стане людиною. А коли

мені пощастить зробити відкриття, то твоє ім'я теж не буде забуте, дорогий друже!»

Спершись на стіну, доктор Раск поправляв на носі золоту оправу пенсне й зачудовано дивився на професора: не міг збагнути, чому цей суворий мешканець сходу, похмурий і мовчазний, наче сфінкс, так сумує за негром, виявляє до нього таку щиру людяність? Адже лікар не раз спостерігав, як у найдраматичніших ситуаціях учений залишався спокійний, непорушний і суворий. А зараз він сидить перед Лабалою схвильований, зі сльозами на очах, руки в нього тремтять, а на обличчі — вираз безмежного страждання...

* * *

Надвечір океан заспокоївся. Над кораблем пролетів мандрівний альбатрос — мешканець південної півкулі. Він кружляв низько над палубою, байдуже роздивляючись самотніх пасажирів, то змахував крилами й злітав угору, то знову спускався долу, поволі поводячи головою. З'явилося стадо великих голубих китів. Вони пливли звідкись з небокраю, потім розвернулися й рушили паралельно кораблю. Коли заходило сонце, вода потемнішала, стала малиново-синьою і густою, як машинне масло. Вільні од вахти матроси жваво гомоніли про голубих китів і про велетнів кашалотів, які били по хвилях здоровенними плоскими хвостами й висували з води тупі, наче витесані з дерева голови.

Кріпс іще не знав про смерть Джеймса Лабали. Коли лікар Раск сказав йому, що негр помер, Кріпс полегшено зітхнув.

— Його покровитель дуже сумує? — запитав він.

— Кого ви маєте на увазі? — не зрозумів Раск.

— Орієнтальця! — з неприхованою зненавистю пояснив директор.

Раск, нарешті, збагнув, що йдеться про професора, але відповісти не встиг, — до них підійшов Жозеф Браун.

— Ми кинемо якір на Абалулі, капітане? — підкреслено чемно запитав Кріпс.

— Про це знає фізик! — відказав Браун.

Кріпс насупився.

— А ти хіба його прислужник?

— Я капітан цього корабля! — ледь стримуючись, мовив Жозеф Браун.

— І знаряддя в руках у Загорського?! — докинув розлючений Кріпс.

— Ви мене ображаєте, сер! — скипів Браун. — Прошу вас пояснити, в чому ви мене звинувачуєте?

— Ви з Загорським винищуєте екіпаж корабля!

— Екіпаж?! — спроквола повторив Жозеф Браун, сплотнівши від гніву.

Раск зробив Браунові знак, аби той не заперечував Кріпсові.

— Що ж ми, по-вашому, повинні були робити?

— Ви мене провокуєте, капітане! — вибухнув Кріпс.

— Може, краще було б, щоб Акула розтрощив нам голови й повернув корабель назад? Чи не так, сер? Мені здається, що ви занадто великодушні до цього есесівця!

— Що-о?

Кріпс різко обернувся, сягнув у кишеню, але Раск вибив пістолет з його руки. Жозеф Браун стояв, наче скам'янілий. Він знав, що саме розгнівило всемогутнього директора. До них підступило кілька вірних Браунові матросів. Браун кивнув їм, щоб ішли собі, та матроси стали неподалік, обіпершись на борт.

Раск заховав собі в кишеню Кріпсів пістолет і проказав:

— Вам треба відпочити, сер! Ви погано себе почуваете!

— Ще б пак! — скривив рота Кріпс. — Адже тут проти мене змова.

— І хто ж ці змовники? — задирливо спитав Браун. — Ми з фізиком? Чому? Тому що придушили бунт! І постраждав, бачте, один шахрай і негідник! А чому, власне, це вас так непокоїть, сер?

Кріпс побачив, що вони зайшли у суперечці занадто далеко, й сухо проказав:

— Ми поговоримо в моїй каюті!

— Ні, сер, цього не буде! Запам'ятайте собі раз і назавжди: на кораблі я — капітан і директор, а ви — лише мій пасажир!

Раск злякано здригнувся. Проте нічого жахливого не сталося: Фенімор Кріпс зблід, але не зронив ані словечка.

Браун збагнув, що Фенімор Кріпс намагається уникнути відповідальності й скинути провину за все, що сталося, на нього й на професора Загорського. І капітан Жозеф Браун твердо поклав собі

приструнчити Кріпса й нізащо не поступатися перед оцим своїм роботодавцем, хоч добре розумів, що після плавби йому доведеться шукати собі нового місця.

Він презирливо глянув на Кріпса:

— Сподіваюсь, вам усе зрозуміло!

Фенімор Кріпс не відповідав. Раск підхопив його під руку, й вони подалися до каюти.

Жозеф Браун підступив до Абдула Хаміда:

— Я ніколи не зраджу професора, ваша величносте! — так він жартома титулував араба. — Навіть якщо ми з ним лишимося тільки вдвох — дослідження триватиме! Бо я — людина, а не ганчірка в руках у Кріпса!

Він помовчав і запитав Хаміда:

— Загорський прийде на вечерю?

— Не знаю! — знизав плечима асистент.

— Мені треба побачити його.

— Він нікого не приймає!

— І мене теж не прийме?

— Краще зачекайте! — порадив Хамід.

— Чекати не можна. Нам треба визначити нічний рейс. Коли краще наблизитись до лінії опору — вранці чи вдень?

Завівши Хаміда в закуток, Браун сунув йому під куртку новенький пістолет і сказав:

— Діяти лише за моїм сигналом. Ще не всі акули повісилися... Тільки-но професор вийде, зразу ж повідомиш мене.

ХТО РОЗВ'ЯЖЕ ВУЗОЛ ЗАГАДКИ?

... Вільямс Жорлінг не зводив очей з цівки пістолета, спрямованої в лівий бік його грудей, яка поволі почала переміщатися вгору і зупинилася навпроти скроні. Він тремтів, неспроможний нічого вдіяти. Відчував, що геть знесилів, що нерви сплохували і його посідає смертельний страх та безвілля. Примара смерті скувала йому душу, заморозила кожную клітину його тіла. Жозеф Браун втупив каламутні очі в механіка й пістолетом мало не торкався його лівої брови. Жорлінг чув на собі гаряче Браунове дихання, і його зіниці розширювались щораз дужче.

— Стріляй, Брауне, — ледь чутно прошепотів механік. — Я далі не можу терпіти!

— Нікчема! — похмуро кинув капітан.

— Вбий же мене нарешті!

— Он як!

— Повір мені, братику, я не можу!

Жозеф Браун одвів пістолет убік. Корабель яскраво світився, запалений загадковим мінливим сяйвом. Його струшували часті поштовхи. Мотори усе ще глухо гуркотіли. Напруження зростало з кожною хвилиною. Екіпаж розбігся по палубах і трюмах, наче переколошкана отара. Педро Грін, припавши до фок-щогли, скиглив, мов побитий пес:

— Брауне, схаменися!

Рудобородий хрестився, повернувшись обличчям на схід. По щоках йому струмили краплини холодного поту й рясні сльози, очі знавісніло блищали.

— Поверни корабель, Брауне!

Він здіймав угору руки, спроквола повторюючи слова молитви:

— Санта Маріє, напоуми його!

Переборовши нарешті жах, Вільямс Жорлінг кинувся до машин. Надходила та хвилинка, коли двигуни прониже таємнича блискавка, паралізує їх, і вони, глухо зітхнувши, замруть. Старший механік відчував неминучість цієї миті так само, як безнадійно хворий відчуває

наближення смерті. Він мав удруге відчутти удар невидимої сили, і напруження його зросло до краю.

Більшість членів екіпажу розбіглися хто куди тієї ж миті, як корабель струснуло й на поверхні води з'явилися миготливі кола. А загадкові промені, що заблищали на кишенькових ножиках, гудзиках та гвіздках черевиків, на всіх коліщатках і гвинтиках корабля, — геть паралізували людські нерви. Усіх заповонив страх.

— Вище голову, хлопці! — гримів у гучномовцях голос Жозефа Брауна.

Шум океану, викликаний таємничими силами, що вирували навколо Абалули, заглушав слова капітана. Свистів вітер, горами здіймалися хвилі, — а погода стояла тиха, сонячна, на небі не було жодної хмаринки...

... Коли корабель штовхнуло вдруге і екіпаж кинувся ховатися в трюми та кают-компанію, Жозеф Браун вибіг назустріч матросам, тримаючи в руці пістолет. Він двічі вистрелив угору. Матроси зупинилися, проте вони вже неспроможні були давати лад на кораблі, керувати машинами. Втратив тяму навіть завжди спокійний і розважний Вільямс Жорлінг, і це вкрай приголомшило Брауна. Та за мить капітан знову опанував себе...

Невидима стихія шматувала прапор, відштовхувала корабель назад, але він зятято переборював опір. Оберти моторів збільшилися вдвоє. Жозеф Браун стояв у стерновій рубці, стискаючи мускулястими руками штурвал. У гучномовці машинного відділення гримів його хрипкий голос:

— Тримайся, Жорлінгу!

Жорлінг не відповідав.

— Тримайся, мій хлопчику! — повторював капітан. — Ще трошки, ще зовсім трошки! Ти ж мужчина!

Ці слова діяли на Вільямса Жорлінга, наче батоги, — вони підстьобували його, і він несвідомо, як автомат, кидався від одного двигуна до іншого.

— Він збожеволів! — хрестився Рудобородий. — Санта Маріє!

Вітер смикав його за поли, куйовдив руду бороду, зривав, мов листя, кожне слово з його вуст і кидав у море.

Хвилювання дедалі посилювалось. Спалахи сяйва ставали чимраз яскравішими й з запаморочливою швидкістю стрибали по сталевих

шпангоутах, і ще допіру темний трюм тепер увесь світився.

— Молодець, Жорлінгу! — лунав голос Жозефа Брауна.

І за хвилину — знову:

— Чудово, Вільямсе!

А вгорі, в апаратній, напруживши слух і зір, завмер біля приладів професор Загорський і схвильовано стежив за екранами, компасом, миготінням вічок, тремтінням чутливих стрілок...

* * *

Загорський важко опустився в крісло, насупив брови й затарабанив пальцями по полірованому бильцю.

«Якесь незбагненне явище!»

Корабель удруге зробив спробу прорватися крізь невидиму перешкоду до Абалули, і вдруге фізикові несила було розв'язати таємницю бар'єра. Все повторилося так само, як і минулого разу. Жозеф Браун ледве втримав на поверхні корабель, коли його підхопила бурхлива течія. Острів Абалула й цього разу зберіг таємницю невидимих сил, що оточували і охороняли його.

Професор Загорський був не з тих людей, які відступаються від своєї мети. Труднощі розпалювали в ньому ще більшу жагу боротьби, прагнення будь-що дістатися до потаємних лабіринтів природи.

Абалула! Коли Загорський уперше поглянув на цей острів, він здався йому позбавленою життя плямою, мертвим клаптем землі, звичайнісіньким острівцем, що загубився серед океану. Про цей острівець було відоме все — довжина і ширина, географічне положення, характер рельєфу, природні умови, навіть геологічна будова пластів. І ніщо не передвіщало, що в цій «добре вивченій ділянці землі» можуть бурхати якісь таємничі сили і що він, професор Теодор Загорський, виявиться перед цими силами геть безпорадний.

Уже вкотре переглядав він схеми, підрахунки, висновки наукових спостережень, занотовані на квадратних аркушиках паперу, уважно вдивлявся в кожную цифру, в примхливі ламані лінії, знову підраховував, робив припущення, та все було марно...

* * *

За ілюмінатором блищала осяяна сонцем вода Двигуни корабля, що допіру були заглохли, знову гуркотіли Матроси трохи заспокоїлися й зайняли свої місця. Тільки Педро Грін категорично відмовився виходити з трюму й досі ще тримав у руках маленький засмальцьований медальйончик.

Втомлений Абдул Хамід, геть знесилений пропасницею, відпочивав на палубі.

Жозеф Браун пожадливо ковтав тютюновий дим, похмуро дивлячись на спокійну гладінь океану. Він удруге врятував корабель від полону диявольської стихії, але проскочити крізь загадковий бар'єр навколо Абалули знову не зміг.

Здавалось, один тільки Фенімор Кріпс лишався байдужий до того, що хвилювало Загорського й Брауна. Він не думав про небезпеку, не відчував напруженості й спокійнісінько прогулювався собі палубою корабля.

* * *

Жозеф Браун чистив кишеньковим ножиком свою голландську люльку з нікельованим мундштуком, коли його раптом покликав до себе професор Загорський. Була саме передобідня пора, і Брауна дуже здивувало це запрошення. Щоразу, як океан ущухав і корабель повертався на висхідну позицію, фізик усамітнювався, й ніхто, крім Абдула Хаміда, не переступав порога його каюти.

Течія однесла корабель на таку саму відстань од острова, як і раніше, і щоб знову повернутися до зони дії таємничих сил, треба було плисти щонайменше добу. Цей час матроси відпочивали, відсипалися, лагодили свій одяг, — словом, потроху поверталися до нормального життя. Було спокійно — не загрожувала ніяка небезпека, не шаленіли бурі, не світилися загадкові промені й несподівані поштовхи не струшували корабель.

Тим-то, коли Абдул Хамід підійшов до Жозефа Брауна, капітан спідлоба глянув на нього й запитав:

— Які будуть вказівки від султана Абалули?

Та асистентові було не до жартів.

— На вас чекає професор!

— Професор? — здивувався Браун.

Хамід кивнув головою.

— Це вже він щось надумав!

Жозеф Браун сховав ножика, затиснув у зубах люльку й, важко ступаючи, рушив до каюти Загорського.

Професор зустрів його словами:

— Ваш вертоліт — двомісний?

— Тримісний! — відповів Браун.

— Чудово! Ми полетимо, а ви триматимете корабель у цьому квадраті! — І він простяг капітанові папірця, де були точно зазначені широта й довгота, між якими мав перебувати корабель.

— Хто має пілотувати вертоліт?

— Макс Шнайдер!

Загорський пильно глянув Браунові у вічі.

— Отже, пілота немає?..

— Є, сер! Вільям Жорлінг під час війни був льотчиком! — відповів капітан.

Браун зняв трубку телефону й набрав номер. Почувся гучний Жорлінгів голос.

— Приготуйте вертоліт до польоту! — наказав Браун.

— Але ж...

— Вертоліт має бути готовий до польоту! — повторив Браун і поклав трубку на важіль.

За півгодини Вільямс Жорлінг уже сидів за кермом. Над широкою палубою, наче ураган, ревів потужний двигун новенького блискучого вертольота

Професор Загорський і Абдул Хамід зайняли у вертольоті свої місця. Весь екіпаж корабля вийшов на палубу проводити трьох сміливців. Професор був мовчазний. Браун знав, чому той мовчить, і дуже хвилювався. Якесь внутрішнє передчуття підказувало Браунові, що з вертольотом станеться нещастя. Він міцно потиснув руку Загорському, і очі в нього зволожились:

— Щасливого повернення, сер!

Загорський хитнув головою. Гуркіт мотора заглушив Браунові слова. Професор підняв угору руку, вертоліт легко відірвався від палуби, пролетів над капітанським містком і почав швидко набирати

висоту. Абдул Хамід раптом відчув, як йому до голови прилила кров, але зразу ж опанував себе.

Загорський схилився над мапою, підраховуючи відстань корабля до «невидимого рифу», — так він називав кордон загадкового випромінювання. Його непокоїла думка: як діє це випромінювання на висоті? Може, Абалула вкритий невидимим електромагнітним дахом?

* * *

Абдул Хамід не зводив очей з транзисторного приладу — Вільямс Жорлінг набрав висоту п'ятсот метрів і взяв курс на південь. Щоб дістатися до умовного кордону, вертольотіві треба було летіти дві години.

— Зменшіть швидкість, Жорлінгу! — наказав у мікрофон професор і розстебнув куртку.

Йому було важко дихати. Він утретє чекав тієї миті, коли підтвердяться або ж спростуються його припущення. Машина повільно наближалася до лінії перешкоди.

Якої висоти досягає випромінювання? Можливо, воно охоплює лише невеликий шар повітря? Загорський припускав також, що острів Абалула може бути оточений цим випромінюванням з усіх боків і таким чином цілком ізольований від навколишнього світу.

Годинник відлічував секунди, стрілки невпинно рухалися вперед, відстань до острова скорочувалась. Загорський чув, як калатає його серце. Він хвилювався, як ніколи досі. Абдул Хамід відчув себе зле й відкинувся на спинку сидіння.

Вертоліт плавно линув уперед.

— Сер, ви чуєте мене, сер? — озвався в навушниках Жорлінгів голос.

— Чую! — відповів Загорський.

— Ви нічого не помічаєте?

— Ні, а що сталося?

— Знову з'являються миготливі кола!

— Знову? — Загорський широко розплющив очі.

Він трохи помовчав, оглядаючись навкруги, а тоді запитав:

— Яка відстань до острова?

— Двісті миль!
— Усі дані співпадають! — зітхнув Загорський.
— Що накажете робити? — запитав механік.
— Курс не міняти!
— А чи немає небезпеки?
— Якої небезпеки?
— Що ми впадемо в океан!
— Ні, немає, Жорлінгу! — відповів Загорський.
— І все ж треба вжити застережливих заходів! Перевірте парашути й рятувальні пояси! Якщо перекинемось, сміливо стрибайте вниз! Парашути надійні!

Професор Загорський зовсім не думав про парашути й рятувальні пояси. Зараз для нього найважливіше за все — з'ясувати, чи справді Абалула має захисний дах, на якій висоті той дах і який він за формою — пірамідальний чи циліндричний? Загорський дивився на мапу, подумки малюючи вертикальні перешкоди, зазначав висоту, на якій вони перебувають, і відстань до острова.

Вільямс Жорлінг регулярно повідомляв:

— Висота — шістсот!
— Шістсот! — повторював Загорський.
— Дев'ятсот миль!
— Дев'ятсот!

За півгодини — знову:

— Шістсот!
— Шістсот!
— Вісімсот!
— Вісімсот!

— Сер, зверніть увагу! З'являється рожевий туман! — раптом озвався Жорлінг і тут же злякано зашепотів:

— А ось і кола! Погляньте, сер!

І справді: попереду то з'являлися, то зникали миготливі кола... Щоразу, коли вертоліт наближався до невидимої перешкоди, ці кольорові кола яскраво спалахували. На мапі в Загорського навколо острова Абалули вимальовувалося графічне зображення велетенського циліндра. Тепер було цілком ясно, що Абалула оточений якимось ще не відомим науці електромагнітним полем. Лишалось тільки визначити,

на якій висоті закривається «кришка» того циліндра. Тому Загорський наказав пілотові:

— Піднімайся вгору, але вперед не рухайся!

— Спробую, сер!

У приймачі зачувся тріск, і в розмову Вільямса Жорлінга несподівано втрутився гучний бас Жозефа Брауна. Пілот настроївся на хвилю корабельної станції, і в навушниках залунав капітанів голос:

— Хай тобі дідько, Жорлінгу, де ти? Вертоліт зник з наших очей! Передай, як себе почуває професор! Що ви там помітили? Ви повернетесь на корабель, чи будете приземлятися на Абалулі? Слухай мене уважно, Жорлінгу!

Професор Загорський сумно всміхнувся. Вільямс Жорлінг повідомив:

— Знову блищать круги!

І запитав професора:

— Що відповісти тому кашалотові?

Жорлінг ще й досі не міг простити Жозефові Брауну, що той наставляв йому до скроні пістолет. Однак тепер у Жорлінгові знову пробудилася колишня пристрасть пілота. Він і гадки не мав, що через двадцять років після закінчення війни зможе тримати в руках штурвал літака. А це для колишнього льотчика — неабияка втіха.

Загорський схилився до мікрофона й сам відповів Браунові:

— Все гаразд, капітане! Провадимо дослідження! Ми наштовхнулися на захисний циліндр! Нехай корабель залишається в зазначеній зоні! Якщо станеться аварія — шукайте нас!

В ефірі знову виникли перешкоди, і Браунів голос загубився десь серед гучного шуму й тріску. Жорлінг набирив висоту. В повітрі навкруг вертольота із запаморочливою швидкістю крутилися лискучі кола. Вилицювате обличчя Абдула Хаміда зблідло, він майже лежав у кріслі й важко дихав.

— Тисяча п'ятсот! — повідомив Жорлінг.

— Тисяча п'ятсот! — повторив Загорський.

— Дві тисячі!

— Три тисячі!

— Чотири тисячі!

Малюнок циліндра зростав угору. Було важко дихати — бракувало кисню. Коли машина піднялася на п'ять тисяч метрів, Загорський

збагнув, що дах цієї геометричної фігури куди вищий, ніж він сподівався, і наказав Жорлінгові спускатися долу. Механік спробував налагодити зв'язок з кораблем, та все марно: з приймача долинав тільки гучний шум і тріск.

* * *

Коли вертоліт спустився на висоту п'ятиста метрів, Загорський вирішив обстежити горизонтальну межу поля. Він уже визначив, що перешкода має форму височенного циліндра. А що, коли летіти низько над водою? Може, пощастить знайти якусь прогалину?

І він наказав Жорлінгові спрямувати вертоліт на невидиму перешкоду. Механік сплотив.

— Це обов'язково треба, сер?

— Без заперечень! — стримано, але суворо зауважив йому професор і додав: — Летіть повільно і обережно!

— Ви наражаєте нас на аварію, сер!

Загорський ледве стримав гнів:

— Цього вимагає наука!

Вільямс Жорлінг підкорився наказу. Вони не пролетіли й кількох миль, як вертоліт спалахнув яскравим світлом. Промені шалено стрибали по металевих приладах, віддзеркалювались і враз зникали, а тоді спалахували знову. Жорлінг увесь тремтів, очі йому полізли на лоба, та професор не звертав на нього уваги. Тоненький грифель олівця швидко звужував обриси циліндра; там, на кораблі, таємниче сяйво виникало на значно більшій відстані від Абалули, ніж тут, угорі. Але де ж межа опору, де епіцентр цих загадкових сил? Цю мить фізик не думав ні про небезпеку, ні про можливу аварію. Треба будь-що скласти точну графічну схему зони невидимої перешкоди — на цьому мав завершитися перший етап досліджень експедиції.

Вертоліт повільно летів у молочно-рожевому сяйві, схожий на вогняну ракету. Коли до острова лишалося вісімдесят миль, Вільямс Жорлінг відчув, що машину почало струшувати. Інтервал між струсами становив п'ять хвилин. Раптові поштовхи, схожі на імпульси електричного струму, ставали дедалі частіші й відчутніші.

— Треба повертатися назад, сер! — попередив пілот Загорського.

— Ви знову виявляєте легкодухість! — сердито відказав йому фізик.

— Ми йдемо на неминучу смерть!

— Тримайся, Жорлінгу!

Голос механіка тремтів. Вертоліт струшувало, наче віз на невторованому шляху. Гримкотіли, надриваючись, мотори. Машина заплутувалася в павутинні таємничого випромінювання. Обличчя в Жорлінга вкрилося потом, він відчував, що не витримає цього напруження.

— Жорлінгу, не роби дурниць! — підбадьорював його професор. — Не губи самовладання!

Вільямс Жорлінг діяв, як автомат. Він був неспроможний обдумувати свої вчинки. А вертоліт заглиблювався в зачаровану атмосферу, де вирували якісь диявольські сили. Абдул Хамід ледве дихав, але не зводив очей з приладів. Кволим голосом щось шепотів у мікрофон, проте зрозуміти його було неможливо.

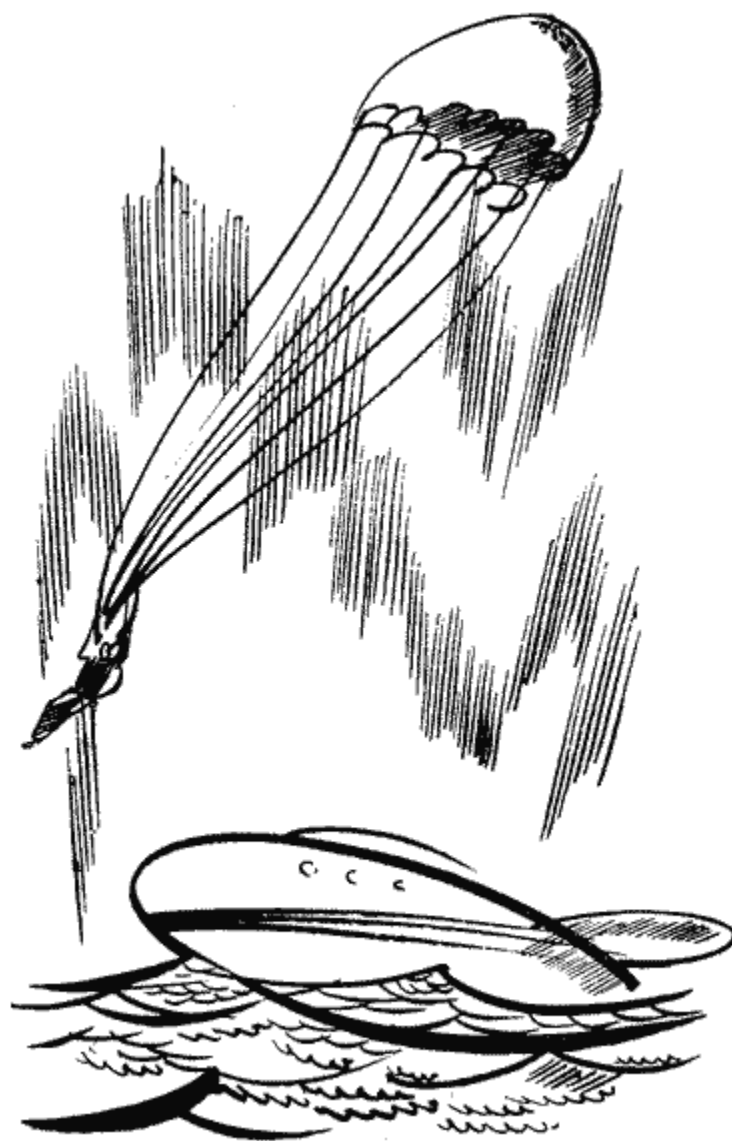
Загорський тільки-но зібрався щось у нього перепитати, коли помітив у морі два супутники, ті самі, що тривалий час супроводжували корабель. Тепер вони пливли так близько, що їх можна було добре розгледіти.

— Професоре! — вигукнув Абдул Хамід, але цю мить навальний повітряний струс, наче хвилею вибуху, підхопив вертоліт і поніс стрілою в сліпучих спалахах світла.

Запанувала мертва тиша. Новий поштовх, мов торпеда, жбурнув машину до якоїсь повітряної ями. Загорський відчув, як він раптом став зовсім невагомий, відокремився від сидіння, й над ним звисло велике барвисте шатро...

Його засліпило яскравим світлом, він склепив і знову розплющив очі. В густому рожевому тумані, — так буває на світанку, коли сходить сонце, — Загорський побачив вертоліт, що перекидьки падав униз, розмахуючи велетенськими лопатями, схожими на крила підстреленого птаха.

«Абдул Хамід, Жорлінг», — блискавично зринула в нього думка.



Загорський повільно падав долу, легко гойдаючись у повітряній колиці. Він відчував, що свідомість його затьмарюється, серце в грудях калатає — ось-ось розірветься. Мертвий птах падав перекидьки в море; течія зносила його чимраз далі. Загорського оповила слабкість — він був у тому ж стані, що й під час першого наближення до Абалули. Повіки очей склеплювалися, він силоміць розплющував їх, напружено шукаючи Абдула Хаміда, але ніяк не міг знайти його в навколишньому тумані. Можливо, Хамідів парашут злився з барвами загадкового сяйва і плив десь поруч із парашутом Загорського...

Загорський падав щораз нижче. Сили залишали його. Раптом він стрепенувся. До нього мчали два лискучі тіла, вкриті сріблястою лускою. Це були не підводні човни й не катери — тіла скидалися на якісь кола аеродинамічної форми. Вони не пливли, ні, — просто линули над водою, мов велетенські альбатроси, безшумно, не залишаючи за собою довгих хвостів пінявої води.

Лискучі тіла швидко наближалися. Море блищало вже майже під ногами в Загорського. Загорський напружив останні сили, озирнувся навсібіч, але ні вертольота, ні Хаміда, ані Жорлінга не було ніде — він бачив перед собою тільки дивні машини, що рухалися над поверхнею моря... Потім усе кудись зникло...

ВУЗОЛ ЗАГАДКИ РОЗВ'ЯЗУЄТЬСЯ

... Молочно-біла імла розвіялась, і звідкись почало точитися сліпуче, яскраве світло. У вухах відлунювалися звуки гучних частих ударів. Вони зливалися з ревінням прибою, свистом вітру, словами незнайомої мови; пекуче дихання обпалювало Загорському обличчя. Раптом усе вкрилося густим димом, а в тому диму засновигали темні постаті. Гучні удари й гуркіт прибою вщухли. Загорський знову відчув себе таким легким, невагомим, як тоді в захмарній колісці. Незнайомі вигуки стихли, віддалилися, і тепер кожен звук сприймався, мов луна.

Та за мить знову заревів прибій, засвистів шпаркий вітер, посилився гомін голосів, і серед страшного шуму чийсь знайомий голос пошепки повторював:

— Професоре! Ви чуєте мене? Ви чуєте мене, сер? Це я, Хамід! Ви чуєте мене, професоре?

Звідки долинає цей незнайомий голос? Хто такий Хамід? Здається, Загорський уже колись чув це ім'я! Все переплуталось, нитки пам'яті губилися в сліпучому світлі, рвалися від ударів барабана, від ревіння прибою. Невже все це було уві сні? А чий то голос гукає його? Хто такий Хамід? Кого він кличе? А що означає цей туман, це мерехтливе саяво, ці тіні, що танцюють навколо нього?

— 32°47' і 76°24'!

Це вже професор Теодор Загорський почув цілком розбірливо. Цифри промайнули в його потьмареній свідомості й перегукнулися з такими самими числами, що закарбувалися йому в пам'яті. Загорський стрепенувся. В голові йому наче трохи прояснилося.

Вертоліт дзижчав, мов жук. Провалюючись у хмарах диму, Загорський спускався на парашуті, мружачи очі. Внизу блищав океан. Аж раптом почала тонути людина. Професор наближався до неї, бачив її червоний каучуковий круг. Але людина була не сама. Виднілася ще одна постать, яка боролася з трикутним полотном; чувся гуркіт моторів.

Дум, дум-дум! Дум, дум-дум! — вистукував барабан якийсь незвичайний ритм.

— Ви мене чуєте, сер? — знову прошепотів голос. — Прокиньтесь, сер!

Загорський відчув чиєсь гаряче дихання. Хтось торкнувся його обличчя. І ось в молочно-білій імлі знову закружляли тіні. Зненацька вплив корабель. На капітанському містку стоїть, розставивши ноги, кремезна широкоплеча людина, неголена, з бакенбардами й дужими ведмежими руками. Вона похмуро вдивляється в море, кусаючи мундштук люльки, й випускає носом дим.

По палубі шугають матроси. Один з них, довгий, із скривленим обличчям, очманіло озирється довкола. Він лякливо ховається під білий фартух молодика в окулярах, та раптом вертоліт закрутився, як дзига, і все затулив своїм корпусом.

«Жорлінг!» — згадав Загорський ім'я цієї людини.

І все зникло, розчинилося в молочно-білій імлі.

* * *

Із землі стирчать конусоподібні, низенькі очеретяні халупи; височать, схожі на парашути, крони пальм; рясна гущавина переплетена ліанами, що звисають, мов аркани; положистий берег встелений пошматованими кореневищами; піняться хвилі прибою, оголяючи роз'ідені морем червонясто-коричневі шари ґрунту. Над халупами здіймаються цівки диму, кружляють пташки з пурпуровими крильцями. Метушаться чорношкірі чоловіки, татуйовані, з кільцями у вухах, з очеретяними пов'язками на стегнах і списками в руках. У віттях дерев свистить вітер, розсіюючи дим.

Професор Загорський примружився, глибоко зітхнув і знову нерішуче розплющив очі. Опустившись на коліна, перед ним стояв юнак із запалими очима на пораненому вилицюватому обличчі.

Загорський напружено вдивлявся в юнака. Йому здавалося, ніби він уже десь бачив його. І взагалі — де він? Як опинився в цій невідомій країні? Хто такі ці чорношкірі? Хто цей юнак?

Хлопець схилився над Загорським:

— Професоре!

— Де я? — промурмотів Загорський.

— Ви живий, сер! — радісно вигукнув юнак.

Загорський, силкуючись щось пригадати, помахом руки зупинив його:

— Зачекай, зачекай, а ти хто такий?

— Я — Абдул Хамід! — нетерпляче відповів асистент.

— Абдул Хамід? — повторив замислено професор. — Знайоме ім'я.

— Я ваш асистент, сер!

— Асистент? Який асистент?

Хамід сумно всміхнувся:

— Ви — мій професор! Пригадайте: наш корабель плив до Абалули!

— Абалули?

— Так, так, сер! Ми вивчали загадкові сили, що оточили острів Абалулу.

Загорський заплющив очі, болісно напружуючи пам'ять, і зітхнув:

— Мені в голові геть усе переплуталось! — Він помацав на лобі пов'язку, і його різнув гострий біль. — То я — ваш професор? Мабуть, ви помиляєтесь!

Абдулові Хаміду раптом стало моторошно: Загорський втратив пам'ять.

Ледь стримуючи нервовий дрож, Хамід допоміг Загорському підвести голову. Негри, що оточували хворого, враз розступилися. Старий зморщений негр, з кільцями у вухах і татуїрковкою на обличчі, подав списом якийсь знак, і двоє чоловіків швидко побігли звивистою доріжкою, що губилася в хащах джунглів.

Професор Загорський подивився на старого негра, і на обличчі в нього майнула ледь помітна усмішка. Очевидно, це всміхнене чорне обличчя допомогло йому щось пригадати.

Загорський довго мовчав, напружуючи пам'ять, і раптом стрепенувся:

— Ти — Лабала, чи не так?

Абдул Хамід заперечливо хитнув головою. Негр притулив до чола очеретяний спис із химерними візерунками, приклав руки до серця й щось проказав.

Загорський розвів руками — він нічого не зрозумів

— Лабала вмер! — мовив Абдул Хамід.

Асистент підтримував Загорського, який, підвівшись, зачудовано розглядав негрів, густі пальми й папороті, переплетені ліанами обіч вузького путівця. Старий негр із зморщеним обличчям почастував Загорського бананом. Загорський тремтячими руками очистив соковитий плід і зволожив ним губи.

«Що діється зі мною? Я сплю чи, може, збожеволів? Що сталося? Де я бачив цього юнака — Абдула Хаміда?»

Абдул Хамід не хотів стомлювати професора й не квапився заходити з ним у розмову. Він бачив, що Загорський поволі повертається до пам'яті й починає потроху пригадувати минуле, а кожне подразнення може тільки ускладнити його хворобливий стан.

— Як ми тут опинилися? — запитав перегода Загорський.

— Ми зазнали катастрофи, професоре! — відповів Хамід, поправляючи йому перев'язку. — Вертоліт упав у море. Ми вивчали загадкове випромінювання навколо Абалули. Але вертоліт перекинувся, і ми повисипалися з нього, мов яблука. Аварії, власне, не було. Зупинилися двигуни, вітер чи якась інша стихія перевернули машину, й вона полетіла в море. Ми випали з неї, а парашути самі розкрилися в повітрі. У вертольоті лишився тільки Жорлінг — він не встиг вискочити...

Загорський тримав голову вобіруч.

— Жорлінг лишився живий? — запитав він після хвилинного мовчання.

— Якись незнайомі люди намагалися врятувати його.

Професор допитливо подивився на нього.

— І врятували?

— Не знаю, — невпевнено проказав Хамід.

Загорський знову затиснув голову руками.

— Що сталося з нами потім?

— Вас при падінні поранило — випадково зачепило уламком гвинта.

Загорський довго дивився на Хаміда. В його свідомості зринали окремі епізоди пережитого. Він, мов оператор, який під час монтажу склеює шматки знятої плівки, намагався з'єднати всі події в тій послідовності, як вони відбувалися. Але в його голові миготіли тільки окремі кадри. Він згадав своє перебування на кораблі, людей, які оточували його. Потім у пам'яті спливла сцена в кабінеті Фенімора

Кріпса, промайнула згадка про вертоліт і Вільямса Жорлінга. Але Загорський не міг визначити час і послідовність цих подій.

Коли асистент сказав Загорському, що його поранено, він спитав:

— Мене поранив Шнайдер?

— Ні, сер. Вас зачепило гвинтом вертольота, коли ви були вже в морі.

Загорський знов напружив пам'ять, у голові йому запаморочилось, і він знепритомнів...

* * *

Опритомнів Загорський вранці. З вікон, завішених оксамитовими фіранками й прозорим тюлем, лилося м'яке, заспокійливе світло. Він лежав у просторій кімнаті, з білою гіпсовою стелею і лискучою люстрою. Усе в цій кімнаті було йому знайоме — наче він колись уже мешкав тут.

«Де це я? — зітхнув Загорський. — Здається, допіру лежав десь у затінку пальм, а тепер опинився тут...»

Він обмацав собі голову. Голова була забинтована, і пов'язка трохи муляла йому. Обвів поглядом кімнату: лікарняна шафа, важкі двері, оббиті білою шкірою. Нараз Загорський здригнувся.

«А хто ця русява жінка в білому фартусі?»

Він замружив очі й подумав: «Мабуть, у мене галюцинація!»

Потім обхопив голову руками, затулив долонями обличчя, протер пальцями очі. Він боявся поглянути навколо себе. В голові все змішалось, запливло туманом. Як він опинився в цій кімнаті, хто ця жінка, де він? Загорський поворухнувся і знову обвів поглядом кімнату. Тихою, нечутною ходою до нього підійшла жінка в білому фартусі. Загорський уп'яв у неї очі — вона здалася йому знайомою. Він підвівся на лікті й стрепенувся: в глибокому шкіряному кріслі біля невеличкого круглого столика сидів старий з клинцюватою борідкою, кошлатими бровами, в окулярах у золотій оправі. Старий трохи підвівся й привітно всміхнувся до Загорського.

«Цю людину я також знаю!» — здивувався Загорський.

— О, професоре, ви вже цілком одужали! — мовила русява синьоока жінка.

— Сподіваюсь! — промурмотів їй у відповідь Загорський, намагаючись пригадати, де він бачив цю жінку.

Старий з клинцюватою борідкою не по роках спритно підхопився з місця й швидкими кроками вийшов з кімнати.

— Я до ваших послуг, сер! — усміхнулася русява жінка. — Вам щось треба?

— Чи можу я побачити свого асистента? — спитав Загорський.

— Він прийде до вас о п'ятій годині!

— Де я?

— Між гостинних людей!

— Пробачте, але я хочу знати, де саме.

— У приватній лікарні.

— В якій країні?

— Далеко від нашої батьківщини!

В голосі жінки лунали жартівливі нотки, та професорові Загорському було не до жартів. Він насунив брови й суворо запитав:

— Це що — таємниця?

— Абсолютна, професоре!

— Значить, мене заарештовано?

— Ви лікуєтесь у приватній лікарні!

— Щойно ви сказали, що я цілком одужав. Отже, выпишіть мене звідси!

Жінка всміхнулася.

— Це компетенція лікарів. Доведеться вам трохи зачекати.

— А ви хіба не лікарка?

Жінка заперечливо хитнула головою.

— Я студентка-фізик.

— То як же ви опинилися в лікарні?

— Сьогодні я чергую біля вас!

— Чергуєте? — витріщив на неї очі професор.

Жінка підійшла до вікна, відхилила тюлеву фіранку й прочинила одну раму. Кімнату сповнило свіже повітря.

Загорський, примруживши очі, стежив за нею. Коли вона знову підійшла до ліжка, він роздратовано проказав:

— Мені здається, що я став жертвою якогось шантажу!

— Ну, це вже ви нас ображаєте!

— А що ж тоді все це означає?

— Згодом ви про все довідаєтесь! Вас прихистили в безпечному місці! Радійте, що ви тут, а не на кораблі! Бо ваш корабель тепер — оселя мешканців підводного світу!

— Тобто корабель затонув?

— Як на мою думку, точніше сказати: його потопили!

— А екіпаж?

— Випадком урятувався тільки капітан. Джон Равен не пощадив навіть свого зятя! А втім, про це іншим разом — поки що вам потрібен абсолютний спокій. Може, ви чогось бажаєте?

— Викличіть, будь ласка, мого асистента!

— Абдулові Хаміду вже призначено час. Він буде тут о п'ятій годині. Але якщо професор дозволить, то Абдул Хамід може прийти й раніше! Я перекажу професорові ваше прохання!

Жінка попрощалась із Загорським і вийшла з кімнати.

Загорський знеможено склепив повіки. Йому здавалося, що він не в яві, а марить. Як він опинився в цій лікарні, де все повито таємницею? Хто той загадковий професор? Чому біля нього чергують студенти?

Загорський простяг був руку до червоного гудзика дзвінка, та враз спинився: думка, що саянула йому, була приголомшлива:

«Їм відома загадка Абалули!..»

Цю мить у кімнаті пролунав тихий, ледве чутний дзвін, на стіні спалахнула червона лампочка. За дверима озвалися чийсь кроки. Тричі блимнуло зелене вічко. Хтось натиснув на обмотану білим бинтом клямку дверей...

* * *

... По асфальтованому шосе швидко мчав двомісний автомобіль аеродинамічної форми. Дві пари фар яскравим світлом розганяли навколишній морок. Потужний двигун працював безшумно, чувся тільки шурхіт шин, і здавалося, що автомобіль ось-ось відірветься од землі й полетить, наче птах. Замість керма, перед водієм виблискували три ряди різноколірних кнопок, і водієві пальці рухалися, наче по клавішах піаніно. Кнопки блимали, як сонні очі, осяваючи обличчя мовчазного смуглястого шофера то синіми, то яскраво-червоними, то жовтогарячими променями.

Дерева обіч шосе немов кружляли в дикому танку. Вдалині пробігали й ховалися в темряві високі стовпи магістральних ліній електропередач.

Усі спроби професора Загорського завести розмову з водієм були марні.

— То ви мені так нічого й не скажете? — знову запитав Загорський після тривалої паузи.

— Я нічого не знаю, сер! — відповів шофер.

— А куди ми хоч їдемо?

— Мені наказано привезти вас у замок «Шторм»!

— Хто вам наказав?

— Професор.

— Його прізвище?

— Не знаю.

Автомобіль легко погойдувався, набираючи швидкість. Водій з дивовижною спритністю натискав пальцями на клавіші. Перед ним спалахували й згасали прозорі вічка сигналізаторів. На круглому екрані з годинниковим циферблатом з'являлися якісь цифри, блимали попереджувальні знаки.



Загорський заплющив очі й стомлено зітхнув. Йому так і не пощастило зустрітися з Абдулом Хамідом. Загорського несподівано перевезли з лікарні до розкішної вілли на березі моря. Там він добре відпочив, став почувати себе бадьоріше, навіть забув про головний біль. Але хто саме піклується за нього, хто причетний до цієї справи, — відповіді на це Загорський ні в кого не домігся.

Зараз його так само несподівано посадовили в цю дивну машину й везуть до якогось таємничого замку «Шторм»...

Загорський відчув раптом, що водій уповільнив швидкість. Рипнули гальма, запахло горілою гумою, автомобіль спинився. Водій вискочив з кабіни й відчинив дверцята:

— Прошу вас, професоре!

Загорський вийшов із машини й відразу ж опинився в обіймах у старого з клинцюватою борідкою, в золотих окулярах.

— Вітаю вас, любий друже! — мовив старий. — Ви в гостях у своїх колег!

І тут Загорський упізнав в старому славнозвісного фізика професора Вісконті, перед яким усе життя шанобливо схилив голову.

— Невже це ви, професоре?

— Так, я, мій любий Загоричу. Я завжди уважно стежив за вашою діяльністю, але не сподівався, що ми зустрінемося за таких дивних обставин!

Загорський хотів був щось сказати, проте Вісконті ввічливо зупинив його:

— Стривайте, мій любий! Не кваптеся! Зараз ви все зрозумієте. І загадку Абалули теж. Прошу вас, ходіть зі мною, — він показав рукою в бік замку, що потопав у зелені парку.

Вузенькою доріжкою, вимощеною плитами, вони підійшли до замку. Звивисті білі мармурові сходи привели їх до широкої зали, де було багато людей, різних за віком, різних за кольором шкіри. Присутні злегка вклонилися, вітаючи Загорського.

Професор Вісконті відрекомендував гостя присутнім:

— Наш вельмишановний колега, відомий усім вам фізик, професор Загорський.

Загорському здавалося, наче він уві сні. Обличчя деяких людей були йому знайомі, — він бачив їхні фотографії в наукових працях, підручниках, зустрічав їх на наукових конференціях. Отже, вони —

фізики. Та що вони роблять у цьому замку, схованому від навколишнього світу?

Старий професор немов відчув збентеження Загорського і, всміхнувшись, відрекомендував йому присутніх:

— А це — наші колеги! Члени корпорації «Шторм». Корпорація «Шторм» — це об'єднання прогресивних учених світу, які вирішили присвятити своє життя боротьбі за мир, врятувати людство від небезпеки термоядерної війни. Ми твердо переконані, що всі прості люди, незалежно від їхніх релігійних і політичних переконань, хочуть жити в мирі й злагоді між собою. Атомна зброя потрібна лише правлячим колам деяких імперіалістичних країн та ненажерливим магнатам, таким як Джон Равен і Морітон Джорлінг, що мають з цього неабиякий зиск. Спільними зусиллями нам пощастило винайти установку, що створює надпотужне електричне поле, здатне захистити неприступною стіною будь-який простір. У цьому, власне, й криється таємниця загадкових сил, що їх намагалася розгадати ваша експедиція. Першу таку установку ми спорудили тут, на Абалулі, на прохання місцевого населення, яке зазнавало найнещаднішої експлуатації з боку концернів Джона Равена. Днями в такий самий спосіб блоковано й Аболу...

Загорський схвильовано закурив сигарету. Вісконті поклав йому на плече руку й заспокійливо мовив:

— Нам зрозуміле ваше хвилювання, сер. Для вас це несподіванка. Та ще більша несподіванка чекає на вас попереду, коли ви детально познайомитеся з нашим відкриттям...

— Звичайно, за умов, якщо ви приєднаєтесь до нашої корпорації, — додав чоловік років сорока, в якому Загорський упізнав свого колишнього учня, котрий п'ять років тому, за повідомленням преси, «загинув за таємничих обставин».

— Ми уважно стежили за вашими дослідженнями, сер, — провадив далі Вісконті. — Проте ви завжди стояли осторонь політики, і тому ми не наважувалися вступати з вами в ближчі контакти. А тепер нам здається, що злочини Джона Равена й Фенімора Кріпса та останні події на кораблі допомогли вам дещо зрозуміти...

Загорський глибоко затягся сигаретним димом і, не вагаючись, сказав:

— Я залишаюся з вами, панове...

Вісконті міцно потиснув йому руку:

— Ми будемо раді працювати разом з вами, тим паче, що в основу нашого відкриття лягла ваша смілива гіпотеза...

ЕПІЛОГ

Анрієта відлила в склянку двадцять краплин ліків, сховала краплемірку й підійшла до батька. Схвильований, блідий Джон Равен сидів у глибокому шкіряному кріслі, обхопивши вобіруч лису голову. Анрієта хвилинку постояла, не наважуючись порушити мертву тишу, що панувала в розкішному кабінеті.

На полірованому горіховому столі тліла в порцеляновій попільничці гаванська сигара. Ледве чутно цокав годинник, схований у статуєтці з слонової кістки. Від торшера точилося м'яке, заспокійливе світло. Важкі оксамитні фіранки щільно затуляли просторе чотирирамне вікно.

Джон Равен сидів, схиливши голову, наче закам'янілий.

— Тату, випий ліки! — звернулася до батька Анрієта.

Джон Равен махнув рукою:

— Облиш мене, Рі! — відповів він глухим, кволим голосом. — Мені вже нічого не допоможе! Я — банкрут!

— Морітон Джорлінг теж збанкрутував!

— Яке мені діло до нього!

— А може?.. — Анрієта не домовила.

Джон Равен урвав її, сердито гримнувши:

— Фенімор Кріпс виявився негідником!

— Але ж...

— Годі! Він дістав по заслугі! Так їм і треба всім отим негідникам з корабля на чолі з болгарським професором!

Джон Равен підхопився з крісла й забігав по кабінету.

— І Жозеф Браун теж шахрай! Але йому пощастило врятуватися!

— Татку!

— Він — негідник!

— Ти помиляєшся, татку! Я знаю його! Жозеф Браун — наша довірена особа. Містер Загорський теж сумлінно виконував своє завдання, але дослідники зіткнулися з непереборною перешкодою. Вертоліт розпався над морем, а корабель зазнав аварії — точнісінько так, як і корабель Луїса Ліпмана!

Джон Равен сіпнувся, перелякано озираючись:

— Звідки це ти взяла?

— Про це говорить цілий штат!

— Кораблі потопують, коли ними керують шахраї і негідники!

— Але ж на цьому кораблі були найкращі матроси! Крім того...

Анрієта взяла із золотого портсигара сигарету з позолоченим мундштуком і клацнула запальничкою.

— Крім того, тату, об'явився якийсь Самуель Берд!

— Берд?

— Так.

— Я не знаю цієї людини!

— Якщо я не помилюся, то зустрічала цього одноокого джентльмена в твоєму кабінеті... Він дуже ввічливо просив переказати тобі, що найближчим часом збирається завітати до нас...

Джон Равен здригнувся і опустив долу очі, щоб не зустрітися поглядом з Анрієтою. Обережно, наче щось підраховуючи в думці, він ступив один крок, обернувся, поглянув краєм ока на струнку, ошатно вдягнену дочку й важко зітхнув.

... Анрієта щойно повернулася із звичайної «прогулянки», сповнивши квартиру пахощами парфум, алкоголю й тютюну. Вона на хвилинку зупинилася в салоні, подивилася на себе в дзеркало, кокетно схилила голівку й замислено всміхнулася.

Цю мить пролунав постріл, на люстрі дзеленькнули скляні висульки. Анрієта відчула, як їй підломлюються ноги...

— Пане! — закричав хтось.

Цей верескливий голос, наче батіг, підстьобнув Анрієту, і вона з істеричним криком увірвалася до батькового кабінету.

— Тату, що ти наробив?

Анрієта впала на підлогу, скоцюрбилась, її пофарбоване лілове волосся розсипалось на килимі. Минуло кілька хвилин, вона опритомніла й підвела голову. На підлозі випростався Джон Равен, біля нього ще курився пістолет, із скроні цебеніла кров. У ногах у нього, під перекинутим жовтим кріслом, виднівся аркуш паперу. Анрієта схопила аркуш і враз затремтіла, літери застрибали їй перед очима.

— Корпорація «Шторм»! — прошепотіла вона.

Анрієта ще раз подивилася на цей загадковий підпис і поволі прочитала:

Містере Джоне Равене,

Ви неминуче збанкрутуєте, бо зусиллями вчених усього світу, об'єднаних у корпорацію «Шторм», винайдено зброю, яка спроможна блокувати будь-який острів, континент і цілу планету. Гармати, атомні снаряди і ракети ваших збройових концернів відтепер нікому не можуть заподіяти лиха!

Сьогодні збанкрутували ви, завтра збанкрутує Морітон Джорлінг — кожен, хто виготовляє зброю і хоче потопити людство в крові!

Люди жадають миру!

Корпорація «Шторм».

Рука Анрієти затремтіла, лист, ковзнувши по шовковій сукні, випав на килим...

